

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KORUNAN ALANLARIN PLANLAMASINDA
KARŞILAŞILAN YETKİ KARMAŞALARI:
KUBAD-ABAD SARAYI ÖRNEĞİ

Mürsel KARTAL
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

HAZİRAN- 2020
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Mürsel KARTAL tarafından hazırlanan “Korunan Alanların Planlamasında Karşılaşılan Yetki Karmaşaları: Kubad Abad Sarayı Örneği” adlı tez çalışması 17/06/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Yasin BEKTAŞ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Fatih EREN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hale ÖNCEL

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu çalışmadaki bütün bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

DECLARATION PAGE

I declare that all the information in this study has been obtained in accordance with academic and ethical rules. At the same time, as required by these rules and behaviors, I state that I have fully transferred and referenced all materials and results that are not inherent in this study.

Mürsel KARTAL

Tarih: 17.06.2020

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KORUNAN ALANLARIN PLANLAMASINDA KARŞILAŞILAN YETKİ KARMAŞALARI: KUBAD-ABAD SARAYI ÖRNEĞİ

Mürsel KARTAL

Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fatih EREN

2020, 156 Sayfa

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Fatih EREN
Dr. Öğr. Üyesi Yasin BEKTAŞ
Dr. Öğr. Üyesi Hale ÖNCEL

Bu çalışma, korunan alanlarda yürütülen mekânsal planlama çalışmalarında karşılaşılan sorunları Kubad-Abad Sarayı Koruma Amaçlı İmar Planı örneği kapsamında derinlemesine incelemeyi, devamında planlama sürecinin etkinliğini ve verimliliğini artıracak bir planlama mekanizması önerisi getirmeyi amaçlamaktadır. Tez çalışması, her anlamda iyileştirilmiş ve farklı kurumlar arasında yaşanan yetki karmaşası bakımından sadeleşmiş bir korunan alan planlamasının Türkiye’de nasıl yapılabileceğini keşfetmeyi hedeflemektedir. Koruma Amaçlı İmar Planlarında yaşanan yetki karmaşaları kentsel çalışmalar literatüründe az ele alınan bir konudur. Bu konudaki çalışmalar çeşitli tespitler yapmakta ancak sorunu çözmeye dönük etkin bir öneri getirmemektedir. Bu tez çalışmasının, literatürdeki bu boşluğu bir nebze doldurması beklenmektedir.

Araştırmada literatür taraması, doküman incelemesi, saha araştırması, düzenli gözlem ve derinlemesine görüşme yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Konya İli Beyşehir İlçesi’nde bulunan Kubad Abad Sarayı örnek alan olarak seçilmiştir. Kubad-Abad Sarayı, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı, III. Derece Arkeolojik Sit Alanı, Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı, Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Beyşehir Gölü Milli Parkı olmak üzere 5 farklı koruma statüsüne sahiptir. Dolayısıyla örnek alan “çakışan kısıtlı alan” özelliği sergilemektedir. Seçilen örnek alana yönelik fiziksel yapı analizleri ve çeşitli spesifik analizler yapılmıştır. Kubad Abad Sarayı planlama alanına ilişkin koruma planı çalışmalarına hangi kurumların ne şekilde katkı sağladığına ilişkin ayrıntılı bir süreç analizi yapılmıştır. Alana yönelik yapılan Kazı ve Araştırma Çalışmaları, Belgeleme ve Depo Düzenleme Çalışmaları, Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları, Turizme Yönelik Çalışmalar ve bu çalışmaların süreci detaylı olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma, Kubad-Abad Sarayı planlama sürecine çok fazla kurumun dahil olduğunu, birlikte çalışmak zorunda kalan çok sayıda kurum arasında süreç içinde pek çok yetki karmaşasının ortaya çıktığını ortaya koymuştur. Kurumlar arası yetki karmaşalarının ortaya çıkışı, koruma yasa ve yönetmeliklerinde tartışmaya sebebiyet veren maddelerin ve belirsizliklerin varlığından kaynaklanmaktadır. Korunan alanlara ilişkin karar verme yetkisinin çok fazla kurum arasında dağıtılması, planlama sürecini karmaşıktırmakta, yavaşlatmakta, uzatmakta ve ortaya çıkan planın başarısını zayıflatmaktadır. Korunan alanlarda plan yapan, planı denetleyen, planı onaylayan ve planı uygulayan kurumların sayısında sadeleşmeye gidilmesi gerekmektedir. Korunan alanlarda yetkili kurumlar arasında eşgüdümü sağlayacak, çakışan rol ve yetkileri ortadan kaldıracak yeni yasal ve kurumsal düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: Koruma, Korunan Alan, Koruma Amaçlı İmar Planı, Korunan Alan Yönetimi, Kubad-Abad Sarayı, Planlama Süreci, Yetki Karmaşası

ABSTRACT

MASTER THESIS

CONFUSION OF AUTHORITY IN THE PLANNING PROCESS OF PROTECTED AREAS: THE CASE OF THE KUBAD-ABAD PALACE

Mürsel KARTAL

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Urban and Regional Planning**

Advisor: Asst.Prof.Dr. Fatih EREN

2020, 156 Pages

Jury

**Dr. Öğr. Üyesi Fatih EREN
Dr. Öğr. Üyesi Yasin BEKTAŞ
Dr. Öğr. Üyesi Hale ÖNCEL**

This study aims to propose a planning mechanism that will increase the effectiveness and efficiency of the planning process in order to examine the problems encountered in spatial planning studies carried out in protected areas within the scope of Kubad-Abad Palace Protection Plan. The study aims to improve the planning process of protected areas in every sense and to reduce the conflict of authority between different institutions. The jurisdictional confusion experienced in Conservation Development Plans is a subject that is rarely discussed in the urban studies literature. Studies on this issue make various determinations but do not make an effective suggestion to solve the problem. This thesis is expected to fill this gap in the literature to a certain extent.

In the research, literature review, document analysis, case study, regular observation and in-depth interview methods were used together. Kubad-Abad Palace in the Beyşehir District of Konya Province has been selected as the case area. Kubad-Abad Palace has 5 different conservation status: I.Degree Archeological Site, III. Degree Archeological Site, Sustainable Conservation and Controlled Use Area, Qualified Natural Conservation Area and Beyşehir Lake National Park. Therefore, the case area has the feature of “overlapping restricted area”. Physical structure analyzes and various specific analyzes were conducted for the selected case area. A detailed process analysis was made on which institutions contributed to the conservation plan studies regarding the Kubad-Abad Palace and in what manner. Excavation and Research Studies, Documentation and Storage Arrangement Studies, Restoration and Conservation Studies, Tourism Studies and the process of these studies were evaluated in detail.

The study revealed that too many institutions were involved in the planning process of the Kubad Abad Palace, and many authority conflicts emerged among many institutions that had to work together. The emergence of conflicts of authority between institutions arises from the existence of provisions and uncertainties that cause controversy in protection laws and regulations. Dissemination of decision-making authority on protected areas among too many institutions complicates, slows down, extends the planning process and weakens the success of the resulting plan. Simplification should be made in the number of institutions that plan, supervise, approve and implement the plan in overlapping protected areas. New legal and institutional arrangements are needed to ensure coordination between competent institutions in protected areas and to eliminate overlapping roles and powers.

Keywords: Conservation, Conflict of Authority, Development Plan, Kubad-Abad Palace, Planning Process, Protected Area Management.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Türkiye’de Koruma Alanlarının Planlanmasında karşılaşılan yetki karmaşaları detaylı olarak incelenmiş ve devamında Koruma Amaçlı İmar Planı sürecinin etkinliğini ve verimliliğini artıracak bir planlama mekanizması önerilmiştir.

Öncelikle tez konusunu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup, çalışma sürecimde bana yardımcı olan, bilgi ve deneyimi ile çalışmama ışık tutan, değerli tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Fatih EREN’e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın her aşamasında benden yardım ve desteklerini esirgemeyen değerli personellerim Özlem ERİK FIÇICI, Hatice UYSAL ve Sümeyye DEMİROĞLU’na katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatım boyunca yanımda olan benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen annem ve babam başta olmak üzere değerli aileme ve hayatımın her alanında olduğu gibi tez çalışmamı hazırlarken de her aşamada bana yardımcı olan sevgili eşime ve oğluma sonsuz teşekkür ederim.

Mürsel KARTAL
KONYA-2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER TABLOSU	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı	2
1.2. Çalışmanın Önemi	2
1.3. Çalışmanın Kapsamı	3
1.4. Materyal ve Metot	4
2.KURAMSAL ÇERÇEVE.....	13
2.1. Planlama.....	13
2.2.Koruma ve Korunan Alan Kavramı.....	14
2.3. Planlama ve Koruma İlişkisi	16
2.4. Koruma Amaçlı İmar Planı	17
2.5. Kültür Varlıkları	18
2.5.1.Taşınır kültür varlıkları	18
2.5.2.Taşınmaz kültür varlıkları	19
2.6.Koruma Konusunda Önemli Uluslararası Belgeler	19
2.7. Dünya’da ve Türkiye’de Koruma Hareketleri.....	22
2.7.1. Dünyada doğa koruma hareketleri.....	22
2.7.2. Türkiye’de doğa koruma hareketleri.....	26
2.7.3. Dünyada kültür varlıklarının korunması hareketleri	26
2.7.4. Türkiye’de kültür varlıklarının korunması hareketleri.....	28
2.8. Korunan Alan Yönetimi ve Yasal Mevzuat	31
2.8.1. Türkiye’de koruma anlayışı.....	39
2.8.2. Günümüzde değişen koruma anlayışı	44
3. SAHA ARAŞTIRMASI: KUBAD-ABAD SARAYI.....	46
3.1 Kubad-Abad Sarayı Koruma Alanı Temel Bilgiler.....	46
3.1.1. Konum.....	46
3.1.2. Tarihsel gelişim.....	50
3.1.3. Sarayın yapılışı	50
3.1.4. Keşfedilişi.....	50
3.1.5. İlk bilimsel kazılar	50
3.1.6. Sarayın önemi	51
3.1.7. Kubad-Abad Sarayı ve çevresi korunan alanlar	53
3.2.Fiziksel Yapı	54

3.2.1. Genel coğrafi ve doğal yapı verileri.....	54
3.2.2. İklim ve bitki örtüsü.....	55
3.2.3 Ekolojik yapı.....	57
3.2.4. Jeomorfolojik ve Topografik Yapı.....	60
3.3. Jeolojik Durum	63
3.3.1. İnceleme alanı jeolojisi.....	63
3.3.2. Afet durumu.....	64
3.4. Demografik Yapı	67
3.5. Teknik Altyapı Verileri.....	68
3.6. Arazi Kullanımı	68
3.7. Yapı Yasaklı Alanlar	69
3.8. Özel Kanunlara Tabi Alanlar	69
3.9. Koruma Statüsü Bulunan Alanlar.....	69
3.10. Korumaya İlişkin Veriler	70
3.10.1. Sit sınırlarının biçimlenme süreci	70
3.10.2. Korumaya katılım	71
3.10.3. Sit alanının alan bütününde ve bölgedeki yeri ve önemi	72
3.11. Planlama Alanına İlişkin Spesifik Analizler	74
3.11.1. Mülkiyet durumu analizi	74
3.11.2. GZFT analizi.....	75
3.12. Kubad-Abad Sarayı Üst Ölçekli ve Alt Ölçekli Planlar	81
3.12.1. Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı	81
3.12.2. 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı – 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı	82
3.12.3. Kubad-Abad Sarayı KAİP çalışmaları.....	83
4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	86
4.1. Kubad-Abad Sarayı Planlama Sürecinin İşleyişi, Yetki Dağılımı ve Yaşanan Karmaşa	86
4.1.1. Kubad-Abad Sarayı Koruma Amaçlı İmar Planı (KAİP) yapım sürecinde dolaylı yer alan kurumlar ve rolleri	86
4.1.2. Kubad-Abad Sarayı KAİP yapım sürecinde doğrudan yer alan kurumlar ve rolleri.....	88
4.1.3. Kubad-Abad Sarayı KAİP süreci.....	96
4.1.4 Kubad-Abad Sarayı KAİP sürecinde karşılaşılan sorunlar	101
5. KORUNAN ALANLARIN PLANLAMA SÜRECİ İÇİN ALTERNATİF BİR İŞLEYİŞ VE YETKİ DAĞILIMI ÖNERİSİ	117
5.1 Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü Önerisi	117
5.2 Korunan Alanların Planlama Sürecine Katılması Önerilen Paydaşlar ve Görevleri	121
6. SONUÇ	128
KAYNAKLAR	131
EKLER	133
EK 1: KURUM GÖRÜŞLERİ	133

EK 2: ALAN FOTOĞRAFLARI	137
ÖZGEÇMİŞ.....	145
ŞEKİLLER TABLOSU	
<i>Şekil 3.1:Çalışma alanının ülke ve bölge içerisindeki konumu</i>	<i>46</i>
<i>Şekil 3.2:Planlama yapılan alanın çevresi</i>	<i>47</i>
<i>Şekil 3.3:Alanın Uydu Görüntüsü</i>	<i>48</i>
<i>Şekil 3.4:Kubad-Abad Sarayı ve çevresi topografik planı</i>	<i>51</i>
<i>Şekil 3.5:Kubad-Abad Sarayı yerleşim planı.....</i>	<i>52</i>
<i>Şekil 3.6:Kubad Abad Sarayı hava fotoğrafı</i>	<i>53</i>
<i>Şekil 3.7:Kubad-Abad Sarayı Yerleşim Planı</i>	<i>69</i>
<i>Şekil 3.8:Planlama Alanı Mülkiyet Durumu</i>	<i>74</i>
 <i>Çizelge 2.1. Korunan alan kategorilerinin önceliklerine yönelik amaç düzeyi listesi</i>	<i>16</i>
<i>Çizelge 2.2. Korunan alanların tabi olduğu mevzuat</i>	<i>35</i>
<i>Çizelge 2.3: Türkiye’de korunan alan istatistikleri.....</i>	<i>41</i>
<i>Çizelge 2.4: Doğal sit alanları istatistikleri</i>	<i>42</i>
<i>Çizelge 2.5: Tescilli sit alanları istatistikleri.....</i>	<i>42</i>
<i>Çizelge 2.6: Korunan alanların ülkelere göre dağılımı ve biyoçeşitlilik tahmini</i>	<i>44</i>
 <i>Tablo 3.1:Konya, Beyşehir, Gölyaka Mahallesi Demografi Analizi.....</i>	<i>67</i>
<i>Tablo 3.2: İl Ve İlçe Nüfus Projeksiyonları</i>	<i>67</i>
<i>Tablo 3.3: Kubad-Abad Sarayı ve Çevresi GZFT Tablosu</i>	<i>80</i>
 <i>Harita 3.1:Açıklayıcı bilgi paftası.....</i>	<i>49</i>
<i>Harita 3.2:Kubad Abad Sarayı ve Çevresi Koruma Alanları Sınırları.....</i>	<i>54</i>
<i>Harita 3.3:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Yıllık Ortalama Sıcaklık Analizi.....</i>	<i>56</i>
<i>Harita 3.4:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Yıllık Ortalama Yağış Analizi.....</i>	<i>57</i>
<i>Harita 3.5:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Biyolojik Yapı Analizi.....</i>	<i>58</i>
<i>Harita 3.6:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Ekolojik Yapı (Ekosistem) Analizi.....</i>	<i>59</i>
<i>Harita 3.7:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Orman Alanları Analizi.....</i>	<i>60</i>
<i>Harita 3.8:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Jeomorfolojik Yapı Analizi.....</i>	<i>61</i>
<i>Harita 3.9:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Yükselti Kuşakları Analizi.....</i>	<i>62</i>
<i>Harita 3.10:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad Abad Sarayı Çevresi Eğim Analizi.....</i>	<i>62</i>
<i>Harita 3.11:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad Abad Sarayı Çevresi Bakı Analizi.....</i>	<i>63</i>
<i>Harita 3.12:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Jeolojik Yapı Analizi.....</i>	<i>64</i>
<i>Harita 3.13:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Doğal Risk Analizi.....</i>	<i>65</i>
<i>Harita 3.14:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Deprem Bölgeleri Analizi</i>	<i>66</i>
<i>Harita 3.15:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Yerleşilebilirlik Analizi</i>	<i>66</i>

<i>Harita 3.16: 1 /25.000 Ölçekli Halihazır Haritada Koruma Alan Sınırlarının İşlendiği Analiz Paftası</i>	<i>70</i>
<i>Harita 3.17:Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu 'nda Beyşehir İlçesi ve Çevresi</i>	<i>81</i>
<i>Harita 3.18:Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu 'nda Planlama Alanının Yeri</i>	<i>82</i>
<i>Şema 2.1.1.Çevre ve Şehircilik Bakanlığın Yetki Kapsamı</i>	<i>37</i>
<i>Şema 2.1.2:Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yetkili olduğu korunan alanlara ilişkin plan onama süreci</i>	<i>38</i>
<i>Şema 3.1:Kubad-Abad Sarayı ve Çevresi GZFT Analizi Paftası.....</i>	<i>78</i>
<i>Şema 4.1: Kubad-Abad Sarayı KAİP Sürecinde Dolaylı Yer Alan Kurumlar ve Roller</i>	<i>88</i>
<i>Şema 4.2:Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Plan Denetleyen-Uygulayan Kurum ve Yetkileri.....</i>	<i>90</i>
<i>Şema 4.3:Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Plan Onaylayan Kurum ve Yetkileri</i>	<i>91</i>
<i>Şema 4.4:Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Plan Onaylayan Kurumlar ve Yetkileri.....</i>	<i>93</i>
<i>Şema 4.5:Kubad-Abad Sarayı KAİP Sürecine Etki Eden Aktörler</i>	<i>95</i>
<i>Şema 4.6:Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Şeması.....</i>	<i>100</i>
<i>Şema 4.7:Plan Yapıcı Açısından Karşılaşılan Sorunlar</i>	<i>104</i>
<i>Şema 4.8:Plan Onaylayan Açısından Karşılaşılan Sorunlar</i>	<i>109</i>
<i>Şema 4.9:Plan Denetleyen Açısından Karşılaşılan Sorunlar</i>	<i>114</i>
<i>Şema 5.1:Öneri KAİP Süreci Şeması</i>	<i>120</i>
<i>Fotoğraf 1:Batı Köşkü'nün Havadan Görünüşü</i>	<i>137</i>
<i>Fotoğraf 2:Batı Köşkü'nün Genel Görünüşü</i>	<i>137</i>
<i>Fotoğraf 3:Hamalı Köşk'ün Havadan Görünüşü</i>	<i>138</i>
<i>Fotoğraf 4:Hamalı Köşk'ün Genel Görünüşü</i>	<i>138</i>
<i>Fotoğraf 5:Hamamlı Köşk'ün İç Görünüşü</i>	<i>139</i>
<i>Fotoğraf 6:Tersane</i>	<i>139</i>
<i>Fotoğraf 7:Küçük Saray'ın Havadan Görünüşü</i>	<i>140</i>
<i>Fotoğraf 8:Küçük Saray'ın Genel Görünüşü</i>	<i>140</i>
<i>Fotoğraf 9:Küçük Saray'ın Genel Görünüşü</i>	<i>141</i>
<i>Fotoğraf 10:Küçük Saray'ın İç Görünüşü.....</i>	<i>141</i>
<i>Fotoğraf 11:Hamamın Görünüşü</i>	<i>142</i>
<i>Fotoğraf 12:Büyük Saray'ın Havadan Görünüşü.....</i>	<i>142</i>
<i>Fotoğraf 13:Büyük Saray'ın Genel Görünüşü.....</i>	<i>143</i>
<i>Fotoğraf 14:Büyük Saray'ın İç Görünüşü</i>	<i>143</i>
<i>Fotoğraf 15:Hava Fotoğrafı</i>	<i>144</i>

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

DD: Doğa Derneği

EAA: Avrupa Arkeologlar Birliği

GEF: Küresel Çevre Fonu

ICCROM: Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma Merkezi

ICOMOS: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi

IUCN: Uluslararası Doğayı Koruma Birliği

KMBB: Kaz Dağı ve Madra Dağı Belediyeler Birliği

M.Ö.: Milattan Önce

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TEMA: Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı

TMMOB: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

TTKD: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği

TÜRSAB: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği

UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Programı

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

WWF: Doğal Hayatı Koruma Vakfı

1. GİRİŞ

Avrupa merkezli ortaya çıkan ve tüm dünyaya yayılarak evrenselleşen koruma düşüncesi toplumların medeniyette ilerlemesi ve sosyo-kültürel anlamda gelişmesi adına büyük öneme sahiptir. Somut ve somut olmayan kültürel mirasa sahip çıkmak ve bu mirası gelecek kuşaklara aktarmak insanlığın ortak görevlerinden bir tanesidir.

Türkiye, sınırları içerisinde birçok doğal ve kültürel miras barındırmaktadır. Koruma konusunda hemen hemen tüm uluslararası anlaşmalara taraf olan Türkiye’de de doğal ve kültürel mirasın korunması adına etkili yasal ve yönetsel düzenlemeler bulunmaktadır. Özellikle 80’li yıllardan itibaren çıkarılan yasalar doğrultusunda Türkiye’de tarihi çevrenin korunması için pek çok koruma uygulaması gerçekleştirilmiştir. 1983 yılında ilk olarak yayınlanan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, 2004 yılında çıkarılan 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile yeni bir biçim almıştır. Türkiye’de kentsel koruma uygulamaları ile ilgili kurum Kültür ve Turizm Bakanlığı’dır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bu görevi Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları ile birlikte yürütmektedir. Kurul kentsel koruma çalışmalarında görevli kamu yöneticileriyle Bölge Kurulları başkanlarının temsilcilerinden oluşmaktadır. Cami, han ve hamam gibi anıtsal yapıların korunmasındaki sorumluluk ise Vakıflar Genel Müdürlüğü’ndedir. Sarayların korunması ile TBMM’ye bağlı Millî Saraylar Müdürlüğü ilgilenir. Belediyelerin olmadığı kırsal alanlarda Valilik ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, orman alanlarında ise Tarım ve Orman Bakanlığı sorumluluğu paylaşmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı daha çok doğal çevrelerde devreye girmektedir.

Türkiye’de hem koruma mevzuatı hem de korumadan sorumlu kurumsal yapılanma oldukça gelişkindir. Buna karşın hazırlanan koruma amaçlı imar planlarının niteliği genel olarak düşük olmakta, korunan alanların planlama süreci uzun sürmekte ve süreçte pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Koruma sürecinin sorunlu ilerlemesi, sonuçta ortaya çıkan ürünün niteliğini ve uygulanabilirliğini doğrudan etkilemektedir. Planlama sürecinde ortaya çıkan sorunlara bağlı olarak, onaylanan koruma amaçlı imar planlarının uygulama aşamasında da çeşitli sorunlar çıkmaktadır.

Koruma sürecinde her kurumun belli sorumlulukları olduğu gibi korunan bir alandan aynı anda birkaç kurum sorumlu olabilmektedir. İlk bakışta Türkiye’de korumadan sorumlu kurumsal yapılanma çok kuvvetli görünmektedir ancak birden fazla kurumun yetki alanına giren ve birden fazla koruma statüsünün çakıştığı alanlarda

kurumsal yapılanmanın ve mevzuatın yetersizlikleri ve açıkları ortaya çıkmaktadır. Bu durum bu tip alanlarda hazırlanan koruma amaçlı imar planlarının niteliğini ve uygulanabilirliğini olumsuz olarak etkilemektedir. Önemli bir nokta olarak kentsel koruma konusunda Türkiye’de yasal ve teknik açıdan ilerlemeler görülse de toplumun koruma süreçlerine dâhil edilmesi konusunda hala ciddi eksiklikler vardır. Yine Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlık ve onama süreçlerinde bürokrasinin ürettiği farklılaşan prosedürlerden kaynaklı çok fazla sorunla karşılaşmaktadır. Örneğin, farklı kurumların sorumluluğunda bulunan korunan alanların tanımının birbiriyle örtüşmemesi veya kurumların koruma stratejilerinin farklılık göstermesi aynı alan hakkında farklı kurumların birbirlerinden farklı kararlar üretmesine neden olmaktadır. Her kurum plan yapıcıdan kendi mevzuatına göre bir talepte bulunmakta ve düzeltme istemekte, bu durum zaman zaman bir kurumun onayladığı düzeltmeyi bir başka kurumun onaylamaması ile sonuçlanmaktadır. Bu durum planlama sürecini zorlaştırmakta, uzatmakta, plan yapıcının planlama alanı üzerinde geliştireceği özgün fikirlerini kısıtlamakta ve ortaya çıkan planı bürokrasiye ve prosedürlere bağlı dar kalıplara hapsedmektedir.

Pek çok kurumun dahil olduğu ve pek çok farklı koruma statüsünün birbiriyle çakıştığı bir yer olan Kubad-Abad Sarayı’nın Koruma Amaçlı İmar Planı yapım sürecinde karşılaşılan sorunlar ve yaşanan yetki karmaşaları, bu tezin çıkış noktası olmuştur.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu tezin amacı, korunan alanlarda yürütülen mekânsal planlama çalışmalarında karşılaşılan sorunları Kubad-Abad Sarayı Koruma Amaçlı İmar Planı örneği kapsamında derinlemesine incelemek ve planlama sürecinin etkinliğini ve verimliliğini artıracak bir model mekanizma önerisi getirmektir. Tez çalışması, her anlamda iyileştirilmiş ve yetki karmaşası bakımından sadeleşmiş bir korunan alan planlamasının Türkiye’de nasıl yapılabileceğini keşfetmeyi hedeflemektedir.

1.2. Çalışmanın Önemi

İnsan yaşamı bilim ve teknolojiye paralel olarak farklı bir çerçevede gelişmektedir. Doğal ve Kültürel özellikler taşıyan koruma alanları, ulusal ve

uluslararası mevzuatlarla korunmaya ve yaşatılmaya çalışılmaktadır. Ancak bu çabaların etkin ve pratik bir gelecek tasavvuru içinde yapılması gerekmektedir. Koruma-kullanma dengesi gözetilerek yürütülecek koruma çalışmaları bilinçli bir gelecek inşasında önemli bir rol oynar.

Bu tez çalışmasını önemli kılan husus, korunan alan planlamasına güncel bir bakış getirecek olmasıdır. Yıllar içinde koruma yasaları ve korumadan sorumlu kurumlar çeşitli nedenlerle etkinliğini ve verimliliğini kaybetmektedir. Yıllar içinde birikimli olarak oluşan korumaya ilişkin yasal ve kurumsal kalınlık, bir noktadan sonra koruma çabalarını esas gayesinden uzaklaştırabilmekte, planlama sürecine dâhil olan aktörleri aşırı bürokratik, zaman alıcı ve iyi sonuç/ürün vermeyen bir girdabın içine sokabilmektedir. Tez çalışmasının özgün tarafı, çok aktörlü ve çok katmanlı olarak ilerleyen korunan alanlar planlama sürecini her yönüyle masaya yatırması ve süreçte karşılaşılan sorunları “Plan Yapıcı”, “Plan Onaylayıcı”, “Denetleyici” ve “Uygulayıcı” aktörlerin gözünden ayrı ayrı ele alıp değerlendirmesidir. Koruma meselesine aktörler ve mekanizmalar ekseninde yaklaşım, daha iyi sonuç veren, zaman kaybettirmeyen, rahat uygulanabilir koruma planlarının üretimine bir kapı aralayacaktır.

1.3 Çalışmanın Kapsamı

Birinci bölümde tez çalışmasının amacı, önemi, kapsamı ve yöntemi açıklanmaktadır. İkinci bölümde Planlama, Koruma ve Kültür Varlığı kavramlarına, Planlama-Koruma İlişkisine, Dünya’daki ve Türkiye’deki Koruma Hareketlerine, Korunan Alan Yönetimine ilişkin yasal mevzuata değinilmektedir. Üçüncü bölümde, örnek alan olarak seçilen Kubad-Abad Sarayı’na ait fiziksel yapı, coğrafi ve doğal yapı, iklim ve bitki örtüsü, topografya, demografik yapı, arazi kullanımı, özel kanunlara tabii alan ve koruma statüsü bulunan alan bilgilerine yer verilmektedir. Bu bölümde ayrıca Kubad-Abad Sarayı’nı ilgilendiren 1/100.000 Çevre Düzeni Planı ve Koruma Amaçlı İmar Planı ayrıntılı olarak incelenmektedir. Kubad-Abad Sarayı ve çevresini kapsayan 1/5.000 Nazım İmar Planı ve 1/1000 Uygulama İmar Planları mevcut değildir. Sadece Kubad-Abad Sarayı’na en yakın yerleşim olan Gölyaka Mahallesi’nin Koruma Amaçlı İmar Planı mevcuttur.

Araştırma bulgularının paylaşıldığı dördüncü bölümde, Kubad-Abad Sarayı planlama sürecinin işleyişi, kurumlar arası yetki dağılımı ve rol paylaşımı masaya

yatırılmakta, bu süreçte yaşanan sorunlar ve yetki karmaşaları plan yapan, plan onaylayan ve planı denetleyen kurumların gözünden ayrı ayrı keşfedilmektedir. Beşinci bölümde, korunan alanların planlama sürecini sadeleştirecek ve etkinleştirecek, karmaşayı azaltacak ve ortaya çıkan ürünün (KAİP) niteliğini artıracak alternatif bir işleyiş, yetki dağılımı ve planlama süreci önerilmektedir. Altıncı bölümde yapılan araştırma sonucunda ulaşılan bulgulardan bahsedilerek tez çalışması tamamlanmaktadır.

1.4. Materyal ve Metot

Bu çalışmada “Eleştirel Kuram (Critical Theory)” a ait bakış açısı kullanılmaktadır. Eleştirel kuram, insanların çok daha özgür bir şekilde dünyayı anlama çabasının sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu kuram, meseleleri incelerken “Görmezden gelinen ve ihmal edilen şeyler nelerdir?” sorusunu sorar (Horkheimer, 1972). Bu kuram bağlamında koruma planları hazırlama ve onay sürecinin olumlu ve olumsuz tarafları, planı hızlandıran ve yavaşlatan yönleri irdelenerek kurumlar arası ortaya çıkan yetki karmaşaları nedeniyle gözden kaçırılan olayların sebep ve sonuçlarının neler olduğuna eleştirel bir bakış açısı getirilmektedir.

Çalışmada niteliksel veriler “saha araştırması” ve “derinlemesine görüşme” yöntemleri ile toplanmıştır. Saha araştırması ve derinlemesine görüşme, tanımlayıcı ve keşfedici çalışmalarda kullanılan en yaygın araştırma yöntemleridir (Yin, 2003). Bu yöntemlerin temel avantajı karmaşık sosyal fenomenleri derinlemesine açıklamaya imkân vermeleridir (Seawright & Gerring, 2008). Bu yöntemler belirli bir araştırma konusu ile ilgili bulgusal verilere erişmeyi sağlarlar.

Çalışmada ayrıca “doküman incelemesi” ve “içerik analizi” yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi basılı veya elektronik kaynakların yeni anlamlar ve anlayışlar oluşturmak amacıyla gözden geçirilmesine ve değerlendirilmesine dayanan bir araştırma yöntemidir (Rapley, 2008). Dokümanlar, kendilerini üreten, kullanan ve paylaşan sosyal organizasyonlarla ilgili pek çok sosyal gerçeği barındırır. İçerik analizi, niteliksel verileri detaylı şekilde değerlendirmeye, yazılı ve sözlü materyalleri tarafsız ve sistematik bir şekilde incelemeye imkân veren bir veri analiz çeşididir (Falkingham & Reeves, 1998).

Teze yönelik olarak öncelikle yazılı kaynaklardan (kitaplar, konferans, panel ve sempozyum bildirileri, tezler, web sitelerinde konuya yönelik çalışmalar, çeşitli kurumların yayınları ve makalelerden) faydalanarak kaynak araştırması yapılmış ve

araştırma konusu ile ilgili yayınlar tespit edilmiştir. Bu kapsamda ayrıca konuyla ilgili yasal düzenlemeler, Anayasa Mahkemesi Kararları ve Yargıtay Kararları da incelenmiştir. Sonraki aşamada koruma alanlarının planlama sürecine yönelik seçilen örnek alanın koruma amaçlı imar planı hazırlık süreci ve bu süreçte karşılaşılan sorunlar tespit edilmiş, sorunların sebepleri ve bu sorunların çözümüne yönelik ilke ve önerilerin geliştirilmesi için değerlendirmeler yapılmıştır.

Tez çalışmasının birinci bölümünde, çalışmanın ana vurgusu olan “Koruma ve Planlama” kavramları kapsamlı bir şekilde ele alınarak, Dünyada ve Türkiye’deki koruma hareketleri incelenmiş, Türkiye’de Korunan Alan Yönetimi, Yasal Mevzuat ve Koruma yasalarının tarihsel gelişiminden bahsedilerek geçmişten günümüze Koruma Alanlarına yönelik yaşanan değişiklikler ve yetki karmaşaları üzerinde durulmuştur. Kaynak araştırması, Kubad Abad Sarayı Koruma Amaçlı İmar Planı Hazırlık Süreci ile ilişkilendirilerek Türkiye’de korunan alan planlamasının kuramsal ve kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Bu bölümde ayrıca Türkiye’de korunan alanlar planlama süreci incelenmiş, kentsel korumaya ilişkin yetki ve sorumluluk paylaşımı tespit edilmiştir. Kubad Abad Sarayı Koruma Amaçlı İmar Planı (Revizyon) analiz edilerek, bölgedeki tescilli eserler hakkında bilgiler verilmiş ve GZFT analizi ile hâlihazır durum tespiti yapılmıştır. Seçilen korunan alan ile ilgili Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu tarafından alınmış tüm kararlar elde edilmiştir.

Tez çalışmasının ikinci bölümünde, örneklem alanı olarak seçilen “Kubad Abad Sarayı’nda saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Kubad-Abad Sarayı hakkında temel bilgiler derlenmiş, fiziksel yapı analizleri ve çeşitli spesifik analizler hazırlanmış, alana ait eski ve yeni fotoğraflar incelenmiştir. Saha araştırması kapsamında, Alt Ölçekli ve Üst Ölçekli Gelişim Planları, Koruma Amaçlı İmar Planları, plan araştırma ve açıklama raporları, haritalar ve dergiler temin edilmiştir. Yerel ve merkezi yönetim temsilcileriyle görüşmeler yapılmış, Beyşehir ilçesi ve Kubad Abad Sarayı’nın bulunduğu Gölyaka Mahallesi’nde yaşayan halkın sit alanı sınırları içinde çeşitli talepleri, gönderdikleri dilekçeler ve bunların cevap yazıları incelenmiştir. Saha araştırması sürecinde 4 aşamadan oluşan bir metodoloji izlenmiştir:

- I. İlk aşamada, Kubad Abad Sarayı’nın sınırları içerisine giren mahalle ve ilçenin konumu, yönetim yapısı ve idari sınırları üzerinde durulmuş, bu konuda ihtiyaç duyulan yazılı ve görsel materyaller Beyşehir Belediyesi ve ilgili diğer kamu kurumlarından sağlanmıştır.

- II. İkinci aşamada, örneklem alana ait Fiziksel Yapı, Demografik Yapı, Sosyal ve Ekonomik Yapı, Sosyo-Kültürel Yapı, Teknik Alt Yapı ve Sektörel Yapı verilerinin yanı sıra coğrafi yapı, doğal yapı, iklim, bitki örtüsü ve topografya verileri toplanmıştır. Toplanan veriler, seçilen alana yönelik fotoğraflarla desteklenmiştir.
- III. Üçüncü aşamada, 1/100.000 Çevre Düzeni Planı ve Koruma Amaçlı İmar Planı ilgili kurumlardan temin edilmiş, alt ölçekli ve üst ölçekli planlar arasındaki uyum incelenmiştir.
- IV. Dördüncü aşamada, örneklem alanına yönelik geçmişten günümüze kadar alınan bütün yasal ve kurumsal kararlar ayrıntılı incelenmiştir. Kubad-Abad Sarayı'ndan sorumlu kurum ve kuruluşlarla derinlemesine görüşmeler yapılmış, bu kurumlardan aşağıda listelenen bilgi ve belgeler temin edilmiştir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Konya Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü:

- Uydu görüntüsü,
- Etap sınırlarının işli olduğu sit paftası,
- Meri imar planları üzerinde gösterim,
- Mülkiyet bilgileri,
- Etaplama ve plan raporu,
- Restorasyon çalışmalarına yönelik veriler,
- Tescilli yapılara ait veriler,
- Çevre düzeni planı ve plan raporu,
- Çalışma alanına yönelik yapılan analiz çalışmaları.

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü:

- Çalışma alanına ait sit verileri,
- Koruma alanı paftaları,
- Raporlar,
- Çalışma alanına yönelik yapılan analiz çalışmaları.

T.C. Beyşehir Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü:

- Çalışma alanına yönelik yapılan alt ölçekli ve üst ölçekli planlar,
- Sit sınırları ve Koruma Alanları haritası,
- İdari sınırlar,
- Plan raporları, mevcut durum raporları,
- Strateji raporları,
- Faaliyet raporları,
- Çalışma alanına yönelik yapılan analiz çalışmaları,
- Meclis kararları,
- Planlama alanına ilişkin mahkeme kararları.

Türkiye İstatistik Kurumu Konya Bölge Müdürlüğü:

- Çalışma Alanına ve çevresine yönelik demografik veriler ve analizler.

T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü:

- Restorasyon çalışmalarına yönelik veriler,
- Tescilli yapılara ait veriler,
- Arkeolojik kazı raporları,
- Çalışma alanına yönelik yapılan analiz çalışmaları.

T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü:

- Çalışma alanına yönelik hazırlanan raporlar,
- Ziyaretçi sayıları,
- Turizm Master Planı ve Plan Raporu,
- Çalışma alanına yönelik yapılan analiz çalışmaları.

Konya Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü:

- Çalışma alanına ait alt ölçekli ve üst ölçekli planlar,
- Sit Sınırları ve Koruma Alanları Haritası,
- Plan raporları,
- Mevcut durum raporları,
- Strateji raporları,

- Faaliyet raporları,
- Çalışma alanına yönelik yapılan analiz çalışmaları,
- Meclis kararları.

Tez çalışmasının üçüncü bölümünde; örneklem alanın Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlık sürecinde etkin rol alan kurumlar ve bu kurumlarda plana raportörlük yapan çeşitli meslek insanları ile derinlemesine görüşmeler yapılmış, yapılan görüşmeler sonucunda Kubad-Abad Sarayı planlama sürecinin işleyişi, yetki dağılımı, planı yapan-denetleyen ve onaylayan kurumların / kişilerin süreçte karşılaştığı sorunlar keşfedilmiştir. Bu kapsamda Konya Büyükşehir Belediyesi'nden 6 kişi; Tarım ve Orman Bakanlığı / Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü'nden 3 kişi; Kültür ve Turizm Bakanlığı/ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü'nden 4 kişi; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı-Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü / Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü'nden 3 kişi olmak üzere toplamda 16 kişi ile 01.01.2020-15.01.2020 tarihleri arasında derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte aralarında Şehir Plancısı, Mimar, Sanat Tarihçisi, Arkeolog, İmar Müdürü, Milli Parklar Şube Müdürü, Avcılık ve Yaban Hayatı Şube Müdürü'nün de bulunduğu farklı meslek grupları ve yöneticiler ile bir araya gelinmiştir. Yapılan derinlemesine görüşmeler sonunda elde edilen cevaplar içerik analizine (tematik analize) tabii tutulmuş, bu kapsamda alınan cevaplardan tez içeriğine yönelik çıkarımlar yapılarak araştırma bulgularına dönüştürülmüştür.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nde farklı meslek gurupları ile yapılan derinlemesine görüşmelerde aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- Kubad-Abad Koruma Amaçlı İmar Planı ihale aşamasını anlatır mısınız? Bu süreçte ne gibi sorunlarla karşılaştınız?
- Kubad-Abad Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlık sürecinde farklı kurumlar arasında ne tür yazışmalar gerçekleştirildi ve bu yazışmalar planlama sürecini nasıl etkiledi?
- Kubad-Abad Koruma Amaçlı İmar Planını yaptıran ve onaylayan kurumların farklı olması nihai planlama kararlarını nasıl etkiledi?

Bu soruların ilgili kuruma yöneltilmesindeki asıl amaç, sürece Konya Büyükşehir Belediyesi gözünden bakabilmektir.

Buna yönelik olarak yapılan röportajda sorulan sorulara karşın alınan cevaplardan yapılan çıkarımlar şu şekildedir;

- İhale aşamasında KAİP'in tecrübesiz bir plancıya verilmesini engellemek için, projenin "doğrudan temin" yolu ile KAİP hazırlama konusunda tecrübeli bir ekibi bulunan şirkete devredilmesi gerekmektedir.
- Kurumlar arasında sürekli yazışmaların olması ve gerekli-gereksiz her kurumdan kurum görüşü istenmesi planlama sürecini başa sararak süreç içerisinde kopukluk meydana getirdiği çıkarımı yapılmıştır. Buna yönelik bürokrasinin süreci olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

Plan yaptıran ve onaylayan kurumların farklı kişiler olmasının denetim açısından olumlu olduğu üzerinde durulurken, çok uzun sürede tamamlanmasının süreci olumsuz etkilediği de belirtilmiştir.

İkinci olarak Tarım ve Orman Bakanlığı/ Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü'nden farklı meslek gurupları ile yapılan derinlemesine görüşmelerde aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- Kubad Abad Koruma Amaçlı İmar Planını hazırlayan kurumların ya da şirketlerin özellikle nelere dikkat etmesi gerekmektedir?
- Yetki sınırlarınız içerisine giren bir alan aynı zamanda başka bir kurumun da yetki sınırları içerisine girdiğinde ne gibi sorunlar yaşamaktasınız?
- Milli Park olarak ilan ettiğiniz bir alan, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından Doğal Sit Alanı statüsüne alınırsa kurum olarak tepkiniz ne olur?

Yöneltelen bu sorular kapsamında Kubad Abad Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlık sürecine Milli Parklar Şube Müdürlüğü personelleri ve müdürleri gözünden bakılarak süreç analiz edilmek istenmiştir. Bu kapsamda kurumlardaki personel değişiklikleri ve teşkilat yapısında meydana gelen değişikliklerin süreci olumlu ve olumsuz anlamda nasıl etkilediği, koruma alanının birden fazla koruma statüsüne sahip olmasının ve bu koruma statüleri ile ilgilenen birimlerin farklı kurumların çatısı altında olmasının ne gibi anlaşmazlıklara yol açtığı, bu süreçte özellikle Doğal Sit Alanları yönünden Çevre Şehircilik Bakanlığı ile yetki bakımından ne tür karmaşaların yaşandığı öğrenilmiş ve bu sorunlara yönelik eleştiri ve çözüm önerileri alınmıştır.

Buna yönelik olarak yapılan röportajda sorulan sorulara karşın alınan cevaplardan yapılan çıkarımlar şu şekildedir;

- Koruma Amaçlı İmar Planı Hazırlayan Şirketin alanında uzman, tecrübeli ve farklı meslek gruplarından personelleri bünyesinde barındırması gerektiğine değinilmiştir.

- Birçok koruma statüsünün bulunduğu çakışan alanlarda meydana gelen yetki karmaşalarının süreci olumsuz etkilediği, buna çözüm olarak koruma statülerinin tek bir kurum altında toplanması gerektiği gibi çıkarımlarda bulunulmuştur.

Üçüncü olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı / Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan farklı meslek gurupları ile yapılan derinlemesine görüşmelerde aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- Korunan alanlarda statü çakışmaları kurumlar arasında hangi konularda ne gibi farklı kararlar verilmesine yol açmaktadır?
- Koruma amaçlı imar planı hazırlanırken sürecin çok uzamasının sebepleri nelerdir?
- Birden fazla koruma statüsünün çakıştığı alanların onaylanma sürecinde kurumlar arası nasıl bir yetki dağılımı yapılmalı, süreç nasıl hızlandırılmalıdır? Nasıl bir sistem önerirsiniz?

Bu soruların sorulmasındaki asıl amaç çakışan alanlarda ilgili kurumlar arasında ne tür yetki karmaşalarının ve hangi konularda anlaşmazlıkların meydana geldiğini öğrenmek, Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlama aşamasında sürecin çok uzamasının sebeplerinin ne ölçüde Plan hazırlayan, onaylayan, denetleyen kişilerden kaynaklı ne ölçüde bürokrasiden kaynaklı olduğunu irdelemek ve yaşanan yetki karmaşalarının giderilmesine yönelik çözüm önerileri elde etmektir.

Buna yönelik olarak yapılan röportajda sorulan sorulara karşın alınan cevaplardan yapılan çıkarımlar şu şekildedir;

- Planlama sürecine farklı kurumların dahil olması planı asıl amacından saptırmakta ve farklı bakış açılarına sebebiyet vermektedir. Bu durum çok başlılığa sebep olmakta ve süreci olumsuz etkilemektedir.
- Bir alanda birden fazla sit statüsünün çakışması ve bu statülerin her biriyle farklı bir kurumun ilgilenmesi en önemli sorundur. Çakışan alanlarda tek bir statü belirlenerek tek bir kurum ilgili olmalıdır.
- Koruma Amaçlı İmar Planı sürecinin yaşanan yetki karmaşaları ve bunun beraberinde sürecin çok uzaması yönünden daha verimli hale getirmek için “Alan Başkanlıkları” sistemine geçilebileceği böylelikle hem bütçe açısından hem de daha hızlı karar alabilme açısından verimli olacağı kanısına varılmıştır.

Son olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü / Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nden farklı meslek gurupları ile yapılan derinlemesine görüşmelerde aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- Koruma konusunda her kurumun farklı bir mevzuata sahip olmasının sebepleri nelerdir? Her kurumun kendi sorumlu olduğu mevzuata göre birbirinden habersiz bir şekilde farklı düzeltmeler istemesi sizin için de sorun teşkil ediyor mu?
- Koruma alanlarını inceleyen birimlerin farklı farklı kurumlar bünyesinde olmasının planlama sürecine etkisi ne olmaktadır?
- Size göre bir Koruma Amaçlı İmar Planı yapım, onama ve uygulama sürecinin etkinliğini ve verimliliğini artırmak için (yani süreci basitleştirmek ve sürecin sonunda daha nitelikli bir planın ortaya çıkmasını sağlamak için) neler yapmak gerekir? Kendi deneyimleriniz üzerinden yasal, yönetsel, kurumsal, örgütsel, finansal ve zamansal önerilerinizi paylaşır mısınız?

Bu soruların sorulmasındaki asıl amaç bu kurumda çalışan ilgili aktörlerin bu konuya bakış açılarını öğrenmek, her kurumun farklı bir mevzuata sahip olmasının ne derece doğru olduğu hakkında fikirlerini almak, Koruma Alanları ile ilgili birimlerin tek çatı altında toplanması düşüncesinin olumlu ve olumsuz yönlerini analiz etmek ve kısa sürede daha etkin ve verimli bir planlama süreci ortaya çıkarmak için örgütsel-finansal-zamansal başta olmak üzere her alanda ne tür değişiklikler yapılabileceği hakkında öneriler almak ve bu ölçüde öneri planlama sürecine yön vermektir.

Buna yönelik olarak yapılan röportajda sorulan sorulara karşın alınan cevaplardan yapılan çıkarımlar şu şekildedir;

- Her kurumun farklı mevzuata sahip olmasından kaynaklanan sorunları ve yetki karmaşalarını önlemek amacıyla kesin ve net bir dille hazırlanan tek bir mevzuat olması gereklidir.
- Koruma Alanları ile ilgili tüm koruma statülerinin tek bir çatı altında toplanması gereklidir.
- Koruma alanlarına yönelik ilgili birimlerin tek bir çatı altında toplanması finansal olarak tüm gelirlerin tek bir elde toplanması anlamına gelir böylelikle Koruma Alanları için ayrılan bütçe de artacaktır. Aynı zamanda bu durum alanında uzman, donanımlı teknik ekip ve personellerin yetişmesini de sağlayacaktır.

Tez çalışmasının dördüncü bölümünde, elde edilen veriler ışığında, araştırma amacına ve hedefine uygun değerlendirmeler ve çıkarımlar yapılmıştır. Kubad-Abad Sarayı özelinde, Türkiye’de koruma alanlarının planlanma sürecinde yaşanan yetki karmaşalarının giderilmesine yönelik sistemli ve hiyerarşik bir şekilde ilerleyen bir çözüm önerisi geliştirilmiştir. Bu çözüm önerisi, çakışan alanların planlama sürecinde yetki karmaşalarını ortadan kaldırmayı, ürün kalitesi artırmayı, koruma amaçlı imar planları hazırlık ve onay sürecini daha etkin ve verimli hale getirmeyi hedeflemiştir.

2.KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde ilk olarak planlama, koruma ve korunan alan kavramları açıklanmakta, planlama ve koruma ilişkisine değinilmektedir. Devamında koruma düşüncesinin dünyadaki ve Türkiye’deki gelişim süreci incelenmiştir. Bu inceleme, kentsel korumanın değişen ölçeği, kentsel korumayı üstlenen kurumlar ve yetkileri, zaman içerisinde değişen koruma yasaları ve yaşanan yetki karmaşaları çerçevesinde yapılmaktadır.

2.1. Planlama

Planlama, önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak için kısıt kaynakların ve eldeki potansiyellerin verimli bir şekilde yönetilerek sonuçlandırılmaya çalışıldığı bir süreçtir. Geleceğin dinamiklerine ve ihtiyaçlarına çözüm oluşturabilecek bir araçtır. Kentsel planlama, sadece bir fiziksel mekân düzenlemesi veya sadece arazi kullanımlarının belirlenmesini eylemi değildir çünkü kentler, hem insan ihtiyaç ve beklentilerine cevap veren ekonomik ilişkilerin organize olduğu hem de toplumsal ve kültürel ilişkilerin yoğunlaştığı alanlardır.

Çevrenin tüm hakların hayata geçirildiği yaşam alanı olduğu düşünüldüğünde çevre hakkının bireyin tüm hak ve hürriyetlerinin sağlanmasının ön koşulu olduğunu söylemek mümkündür (Gürseler, 2008). Bunu sağlamak ve kent içerisinde yaşanabilir bir çevre oluşturmak ise ancak kentsel planlama eliyle mümkün olmaktadır. Bir bakıma planlama insan haklarının uygulayıcı aracıdır. Bu yönüyle salt teknik bir araç değildir ve sosyal/kültürel olgular üzerinde de planlama etkilidir.

Planlama süreci, araştırma, hazırlık, plan, uygulama, izleme ve değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Dolayısıyla bu aşamaların her biri birbirinin devamı niteliğindedir ve bir önceki aşamadan beslenmektedir. Planlama sürecinde stratejiler ortaya konur ve belirlenen vizyona ulaşmak adına bu aşamalar hayata geçirilir. Planlama sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel organizasyonun ve bütünleşmenin yegâne ögesidir. Diğer bir ifadeyle planlama, birçok disiplini barındıran ve disiplinler arası etkileşimle gerçekleştirilmesi gereken bir süreçtir. Sosyal ve beşerî bilim disiplinleri de doğrudan planlama süreci ve deneyimleriyle ilişki içerisinde (Ekiz & Somel, 2005). Bu sebeple planlama tek elden ortaya konulabilecek bir çalışma olmayıp disiplinler arası detaylı bir çalışmayı gerektirir. Bu çalışmanın sistematik bir çerçevede ilerlemesi için yasal ve yönetsel çerçevede borç ve yükümlülükler tanımlanmıştır.

‘‘Tabii, bu yasaların uygulanması, yaşama geçirilmesi, sağlıklı kent düzenlerinin, çarpık olmayan kentleşmenin gerçekleştirilmesi, bir kurumsal yapının varlığına bağlıdır. Bu kurumsal yapının başında, yasama ve yürütme vardır. Bu yasaları Parlamento çıkarmaktadır ve icra, yürütme; başta Bakanlar Kurulu, başbakan olmak üzere türlü bakanlıklar eliyle bunları yürürlüğe sokmaktadırlar. Ayrıca, Bakanlar Kurulu ve ilgili kuruluşlar, bu kurumsal yapı, kendilerine görev olarak verilmiş bulunan bu planlama ve imar yetkilerini acaba ne ölçüde toplum yararına kullanmaktadırlar? Zaman zaman bu hedeflerinden ne ölçüde sapmaktadırlar?’’ (Keleş & Toprak, 2000) ‘‘

Planlama sürecinde yetkilerinin paylaşımı konusu önemlidir. Planların yapım, onay, revize vb. süreçlerinde yetkiler merkezde veya yerelde faaliyet gösteren pek çok kurum arasında dağıtılmaktadır. Planlama sürecinde aktif olan hem merkezdeki hem yereldeki kurumlar üzerinde siyaset mekanizması etkilidir. Ruşen Keleş *‘‘Acaba imar planlarını, planlama düzenimiz içerisinde belediyelerin yapması doğru mudur? Bu, toplumun daha mı yararınadır; yoksa bu planlar merkezi idare tarafından gerçekleştirilirse, çeşitli kuruluşlara dağıtılsa daha mı iyi olur?’’* (Keleş & Toprak, 2000) sorularını sorarak dolaylı olarak siyasetin planlama üzerindeki baskısına değinmektedir.

Planların bireylerin veya grupların çıkarlarına göre şekillenmemesi, yasal ve yönetsel çerçevenin dışına çıkılmadan kamu ve toplum yararı gözetilerek ortaya konulması esastır. Kurumsal ve sistematik olarak işletildiğinde planlama, kentsel ve kırsal sorunları ortadan kaldıran en etkin mekanizmaya dönüşmektedir.

2.2.Koruma ve Korunan Alan Kavramı

Koruma kavramı, Türk Dil Kurumu güncel sözlüğünde *‘‘bir şeyi veya bir kimseyi tehlikeden, dış etkilerden, zor bir durumdan uzak tutmak, muhafaza etmek, esirgemek’’* olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 2019c). Doğa kavramı ile birlikte düşünüldüğünde ise koruma, doğanın tahrip edilmesi, niteliğinin yitirilmesi, yok edilmesi veya tamamen kaybedilmesine yönelik alınmış tedbir, geleceğe yönelik olarak davranış ve yapılacak işlerdir.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 3. Maddesi’nde koruma ve korunma kavramı: *‘‘Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım,*

restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleri” şeklinde tanımlanmaktadır (Gazete, 1983).

Korunan Alan kavramı, Tarım ve Orman Bakanlığı Doğayı Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından *“Ekosistem hizmetlerinin ve kültürel değerlerin, tabiatla birlikte uzun vadeli korunması ve devamlılığın sağlanması maksadıyla mevzuatla tanımlanan ve yönetilen coğrafi alan”* olarak tanımlamaktadır (Anonim, 2019e). Ayrıca Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 3. Maddesi’nde koruma alanı, *“Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alan”* şeklinde tanımlanmıştır (Gazete, 1983). IUCN ise koruma alanlarını *“zellikle biyolojik çeşitliliğin ve doğa ile ilgili kültürel kaynakların korunmasına adanmış, yasal veya diğer etkili yollarla yönetilen bir kara ve / veya deniz alanı”* olarak tanımlamıştır (Dudley & Phillips, 2006).

Bir alanın IUCN (International Union for Conservation of Nature) tarafından korunan alan olarak belirlenmesi için korunan alan tanımına uyması ve IUCN kılavuzundaki kriterlere uygun olması gerekmektedir (Thomas, 2006).

IUCN (1994)’te korunan alanlar altı kategoride incelemektedir ve korunan alan kategorilerinin önceliklerine yönelik amaç düzeyi listesi izelge 2.1.’de görülmektedir:

Kategori I: Bilimsel veya Yaban Hayatını Koruma Amacıyla Yönetilen Koruma

Alanları (Mutlak Doğa Rezervi ve Yabanıl Alan):

I a: Bilimsel araştırmalara ve gözlemlere uygun olan ve bu amaçlar için yönetilen alanlardır.

I b: Doğal yaşamın korunması ilkesiyle ayrılmış, doğal niteliğini kaybetmemiş, yerleşime izin verilmeyen ve bozulmamış kara ve deniz alanlarıdır.

Kategori II: Ekosistem Koruması ve Rekreasyon Amacıyla Yönetilen Koruma

Alanları (Ulusal Park): Koruma ve yeniden canlandırma hedefiyle yönetilen alanlardır. Gelecek kuşaklar için önem taşıyan, bilimsel araştırmalara, dinlenme ve turizm ortamlarına olanak sağlayan ulusal park alanlarıdır.

Kategori III: Belirli Doğal zelliklerin Korunması Amacıyla Yönetilen Koruma

Alanları (Doğal Anıt): Ender olma özelliği taşıyan, kültürel bakımdan önemli doğal anıt özelliğinde olan alanlardır.

Kategori IV: Yönetim Müdahaleleri Yoluyla Koruma Amacıyla Yönetilen Koruma

Alanları: Alanda bulunan özel ve önemli türlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla yönetilen alanlardır.

Kategori V: Kara/Deniz Arazilerinin Korunması ve Rekreasyon Amacıyla

Yönetilen Koruma Alanları (Korunan Kara/Deniz Alanları): Görsel olarak cazibesi bozulmamış ve bu özelliğinin korunarak sürdürülebilmesi amacıyla yönetilen kara ve deniz alanlardır.

Kategori VI: Doğal Ekosistemlerin Sürdürülebilir Kullanımı Amacıyla Yönetilen

Koruma Alanları (Yönetilen Kaynak Alanı): Doğal ekosistemin ve doğal kaynakların sürdürülebilir bir biçimde kullanımını sağlamak amacıyla yönetilen alanlardır.

Cizelge 2.1. Korunan alan kategorilerinin önceliklerine yönelik amaç düzeyi listesi

AMAÇLAR	I a	I b	II	III	IV	V	VI
Bilimsel Araştırma	1	3	2	2	2	2	3
Yaban Hayatının Korunması	2	1	2	3	3	-	2
Tür ve Gen Çeşitliliğinin Korunması	1	2	1	1	1	2	1
Çevresel Hizmetlerin Sürdürülmesi	2	1	1	-	1	2	1
Doğal / Kültürel Özelliklerin Korunması	-	-	2	1	3	1	3
Turizm ve Rekreasyon	-	2	1	1	3	1	3
Eğitim	-	-	2	2	2	2	3
Doğal Ekosistemin Sürdürülebilir Kullanımı	-	3	3	-	2	2	1
Kültürel/Geleneksel Niteliklerin Devam Ettirilmesi	-	-	-	-	-	1	2
1= Başlıca Amaç 2= İkincil Amaç 3= Kabul Edilebilir Amaç -= Uygulanamaz							

Kaynak: (Thomas, 2006)

2.3. Planlama ve Koruma İlişkisi

Koruma, günümüze kadar yaşayan tüm toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik katmanlarını ayakta tutan taşınmaz varlıklarının korunmasıdır. Ekonomik, sosyal ve çevresel bileşenlere sahip olan kentlerde kaynakların faydalı kullanılması ve gelecek kuşaklara aktarılması, artan nüfusa karşı kentlerdeki sorunların artması ve buna bağlı çözüm arayışı planlama ve koruma politikalarının merkezine oturmaktadır. Şehirler,

tarihten bugüne kültürel, coğrafi, sosyal ekonomik ilişkilerin bulunduğu dinamik bir yapıdadır. Bu yüzden koruma şehirlerin sahip olduğu nitelikler bakımından incelenmeli ve kent dinamiklerinden bağımsız düşünülmemelidir (Yücel & Babuş, 2005).

Koruma kavramı geçmişten günümüze evrilerek gelişmiştir. İlk önce korumanın ölçeği konusunda gelişmeler yaşanmış anıt kavramı genişlemiştir. Anıtlı beraber kentsel alanın korunması gerekliliği vurgulanmıştır. Devamında korunması gerekli bu alanlara sadece yapıları çevre değil doğal çevre de eklenmiştir ve çevre bir bütün olarak ele alınmaya başlamıştır. Korumayı sadece çevre boyutuyla sınırlayarak veya üzerinden giderek sağlamak mümkün değildir. Tarihi çevrenin korunmasının duygu ve davranışlarla da desteklenmesi gerekmektedir. İlhan Tekeli'ye göre koruma, önceki yıllardan günümüze kadar değerlerin katmanlaşarak günümüze ulaşmasını ve günümüzden de geleceğe aktarılmasını sağlayan bir araçtır (Tekeli, 1989). Bu yüzden her bireye koruma anlamında ayrı sorumluluklar düşmektedir.

Korunacak alanlara yönelik planlar yapılırken sosyal dokunun korunması ve aidiyet duygularının zedelenmemesi gerekmektedir. Kentsel mekânda bulunan tarihi dokular ve çöküntü alanlarının yeniden yapılandırma süreçlerinde mutenalaştırmanın en aza indirgenerek zorla yerinden etmenin görülmediği, toplumun sürece entegre olduğu katılımcı yaklaşımlar benimsenmesi sosyal dokunun korunmasını sağlamaktadır (Ulubaş & Kocabaş, 2016). Katılımcı yaklaşımlarda, kurum arası yetki dağılımı hiyerarşik bir şekilde önceden belirlenir ve böylece yetki karmaşaları önlenmeye çalışılır. Korunan alanların planlama sürecinde, katılımı esas alan en doğru koruma stratejileri ortaya konmalı ve belirlenen koruma vizyonuna ulaşmak adına etkin bir yol izlenmelidir.

2.4. Koruma Amaçlı İmar Planı

Türkiye'de koruma amaçlı imar planı kavramı doğal, tarihi, arkeolojik veya kentsel sit alanı olarak tescil edilmiş alanların planlanması amacıyla kullanılır.

Koruma Amaçlı İmar Planı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre sit alanlarında, alanın etkileşimli geçiş sahalarını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının korunması amacıyla doğal, tarihi, arkeolojik, mimari, demografik, kültürel, sosyo-kültürel, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmalarına dayalı olarak hazırlanır. Halihazır üzerine işlenen bu planlar, koruma alanı içerisinde yaşayan hane halkının ve işyerlerinin sosyo-ekonomik yapısını

iyileştirmeyi, istihdamı artırmayı, koruma ve kullanma dengesini gözeterek yapılaşmayı sınırlamayı hedefler ve sağlıklılaştırma, yenileme, uygulama ve etaplama, açık alan sistemi, yaya dolaşımı, taşıt ulaşımı, yoğunluk ve parsel tasarımlarını içerecek şekilde hazırlanan plan notları, plan kararları ve plan açıklama raporu ile bir bütün olan planlara koruma amaçlı imar planı denir (Orta & Gülan, 2005).

2.5. Kültür Varlıkları

Kültür bir toplumun yaşama tarzı olarak karakterize edilmiş olan bilgi, inanç, gelenek, örf, adet, sanat, ahlak, araç-gereç, teknik vb. maddi ve maddi olmayan unsurlardan oluşan karmaşık bir bütündür. Diğer bir ifade ile kültür, maddi ve manevi kültür olarak hem somut hem de somut olmayan yönleri ile insana ait bir üretilimdir, insanlar tarafından paylaşılan ve gelecek kuşaklara aktarılan semboller sistemidir (Deniz & Savaşkan, 2018).

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda kültür varlıkları; *“tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan, özgün bir değeri bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar”* olarak tanımlanmaktadır (Deniz & Savaşkan, 2018). Koruma kavramını uygulamaya geçirmeden önce ilk aşama hangi varlıkların korunmaya değer olduğuna dair kararın verilmesidir. Korumaya değer görülen bu varlıklar ülkenin kentsel belleğini oluşturan her ölçekte olabilir. Kültür varlıkları, geçmiş kültürlerle ait bilgiler veren belgelerdir. Geçmiş dönemlere ait özellikle han, hamam, cami, medrese gibi yapıları içeren varlıklar için genel olarak "anıt" sözcüğü kullanılır. 1960'lı yıllardan itibaren taşınır ve taşınmaz değerlere "kültürel miras" denmektedir (Emre, 2010).

2.5.1. Taşınır kültür varlıkları

Bir kültürün sosyal, ekonomik ve kültürel niteliklerine ilişkin her türlü değerli taşınabilir varlıklara verilen isimdir. Resim, heykel gibi sanat eserleri, kültürü yansıtan yöresel kıyafetler, yöreye ait günlük kullanılan eşyalar bu grup altında yer alabilir. Her taşınır varlık, toplumun sahip olduğu ortak geçmişe, kültürel özelliklere ve sosyal yapıya yönelik bilgileri belgelediği için önemlidir ve koruma kapsamı içerisinde değerlendirilmektedir (Emre, 2010).

2.5.2. Taşınmaz kültür varlıkları

Bir yerden başka bir yere taşımanın pek mümkün olmadığı genelde yapı ölçeğinden daha çok yapı gruplarını içeren varlıklara taşınmaz kültür varlıkları denmektedir. Bulundurdukları değerler ya da mimarî/tarihsel nitelikleri açısından farklı gruplardan oluşmaktadır (Emre, 2010).

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa göre taşınmaz kültür varlıkları; *‘‘kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve istihkâmlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar, sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgâhlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeleer, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar’’* şeklinde belirtilmiştir (Deniz & Savaşkan, 2018).

2.6. Koruma Konusunda Önemli Uluslararası Belgeler

1-Carta Del Restauero (1931)

İtalya’da bir dönem büyük bir sorun haline gelen anıt restorasyonu konusunda Eski Eserler ve Güzel Sanatlar Yüksek Kurulu ülkenin üstünlüğünü korumak ve mükemmelleştirmek amacıyla bir kuram oluşturmuştur. Bu kuramların temel kurallarını özetleyecek olursak;

- Anıtlara sürekli bakım ve sağlamlaştırma çalışmaları yapılarak zaman içerisinde meydana gelecek aşınmaların önüne geçilmesi gerekir
- Bir anıtın bütünlenmesi varsayımlara dayalı olarak değil, kesin veriler ve anıtın özgün öğelerine dayanarak gündeme gelebilir.
- Geçmiş uygarlıklara ait anıtlarda bütünlemelerden kaçınılmalıdır. Bu tür yapılarda dağılmış parçaların en az malzeme ile birleştirilmesi söz konusu olabilir.

- Günümüzde hala ayakta olan anıtlara, özgün işlevinden çok uzak olmayan yeni fonksiyonlar verilmesi kabul edilebilir.
- Sanat ve tarihi değeri olan tüm eserler korunmalıdır. Ancak bu eserlere sonradan yapılmış gereksiz değişiklikler ortadan kaldırılabilir.
- Anıtın çevresinin uygunsuz ve rahatsız edici yapılarla sarılması engellenmelidir.
- Bir anıtı sağlamlaştırmak veya yeniden kullanmak amacıyla herhangi bir ek yapılması gerekirse, kullanılacak olan ögeler minimum düzeyde ve yapısal karakteri yansıtır şekilde olmalıdır.
- Bir restorasyon asla onu inceleyenleri yanıltacak şekilde olmamalıdır.

Şeklinde sıralanabilir (Emre, 2010).

2-Venedik Tüzüğü (Mayıs 1964)

Tarihi yapıların korunması ve restore edilmesine dair uluslararası nitelikte olan Venedik Tüzüğü 1964 yılının mayıs ayında kabul edilen bir anlaşmadır.

Venedik Tüzüğü içerisinde koruma konusuna dair maddeler incelendiğinde; Tarihi anıt kavramının yalnızca büyük sanat eserlerini değil kültürel anlamı olan daha basit eserleri de kapsadığı, anıtların korunmasındaki temel amacın korumanın sürekli ve kalıcı olmasını sağlamak olduğu, anıtların yapım planı ve özelliklerinin değiştirilmeden toplum yararına yeni işlevler getirilebileceği, anıtın korunmasının ölçeği dışına taşmamak şartı ile çevresinin de bakımı içine alınması gerektiği ve anıtın tümünün ya da bir parçasının başka bir yere taşınmasına -çok önemli ulusal veya uluslararası çıkarların bulunduğu durumlar dışında- izin verilmemesi gerektiği gibi hususlara yer verilmiştir (Emre, 2010).

3-Amsterdam Bildirgesi (1974)

Amsterdam Kongresi, Avrupa'nın tüm ülkelerinin delegelerinden oluşan, Avrupa mimarlığının tüm halkların ortak mirası olduğunun bilincini taşıyan ve üye devletler ile diğer Avrupa hükümetlerinin birlikte çalışması gerekliliğini konu alan bir kongredir.

Amsterdam Kongresinde üzerinde durulan temel düşünceleri özetlemek gerekirse; Avrupa'nın mimarlık mirasının Avrupa halkına tarihi ve gelecek bilincini aşıladığından dolayı yaşatılmasının çok önemli olduğu, mimarlık mirasının tarihsel ve kültürel özelliği olan tüm kentsel ve kırsal alanları içerdiği, bu mimarlık mirasının tüm

Avrupa'nın ortak varlığı olduğu ve herhangi bir ihmal, kasıtlı bir şekilde yıkım, düzensiz ve yeni yapılaşma gibi tehlikelere karşı bu mirası korumanın sorumluluğunun tüm Avrupa halkı üzerinde olduğunun, mimarlık ürünlerinin korunmasının kent ve ülke planlamasının ana hedefi olması gerektiğinin, mimarlık ve tarih açısından önemli eserlerin bakım ve restorasyonu için yerel yönetimlere katkıda bulunularak parasal yardım sağlanmasının gerekliliği gibi temel konuların üzerinde durulmuştur (Emre, 2010).

4-Nara Bildirgesi (1994)

Nara Özgünlük Belgesi Japonya'nın Nara şehrinde 1994 yılında düzenlenen Nara Özgünlük Konferansında katılımcılar tarafından kaleme alınan bir belgedir.

Venedik Tüzüğü'nü temel alarak onun uzantısını oluşturan Nara Bildirgesi, Nara kentinde toplanan uzmanlar tarafından kültürel mirasın korunması konusunda bir tartışma başlatmayı amaçlamıştır.

Bu konferansta kültürel çeşitlilik ve kültür varlıklarının çeşitlerine göre özgünlük kavramının tartışıldığı bir ortam sağlanarak bu bildirge hazırlanmış.

Bu bildirmede Kültürel Çeşitlilik ve Miras Çeşitliliği başlığı altında; kültürel mirasın tüm insanlık için yerinin çok önemli olduğu ve bu mirasın yalnızca korunmasının değil aynı zamanda geliştirilmesinin de büyük önem taşıdığı, toplumların kültürel mirasını oluşturan öğelere saygı gösterilmesi gerektiği hususları üzerinde durulmuştur. Değerler ve Özgünlük başlığı altında ise; Kültürel mirasın tam anlamıyla korunabilmesi için, bu mirasa değerler atfedilmesi gerektiği ve bu değerlerin en doğru şekilde algılanabilmesi için bu değerler hakkındaki kaynakların inanılır ve güvenilir olması gerektiği, bu değerleri tanımak, anlamak ve ilk halinden son haline kadar kazandığı özelliklerine, tarihsel varlığına bağlı olarak yorumlamak söz konusu yapının özgünlüğü konusunda varılacak yargının temellerini oluşturur (Emre, 2010).

5- Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme

UNESCO'nun 17. Genel Kurulu tarafından 1972 yılında kabul edilen "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme" ye Türkiye Cumhuriyeti'nin katılmasının uygun bulunduğu hakkında kanun çıkarılmış, bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girmiş ve bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yönetmiştir.

Bu sözleşmenin maddeleri özetlenecek olursa; anıtlar, yapı toplulukları ve sitler bu sözleşmenin amaçları bakımından kültürel miras sayılacak aynı zamanda estetik ya da bilimsel olarak değerli olan fiziksel ve biyolojik oluşum gösteren doğal anıtlar, bilim

ya da evrensel açıdan değerli olan jeolojik ve fizyolojik oluşumlar, nesli tükenmekte olan hayvan ve bitki türlerinin yaşadığı alanlar ve doğal sitler bu sözleşmeye göre doğal miras sayılacaktır.

Bu sözleşmeye taraf olan her devlet yukarıda bahsedilen ve kendi topraklarında bulunan çeşitli varlıkları saptamakla sorumludur (Emre, 2010).

6-Türkiye'de Kültürel Değerlerin Restorasyonuna Yönelik Ankara Bildirgesi:

Ankara Bildirgesi maddelerini özetleyecek olursak; yapının çevresi ile bir bütün olması gerektiği, yapının çevresine yapılması zorunlu olan müdahalelerde tarihsel, kültürel ve sanatsal bilginin korunmasının öncelikli olduğu, kültürel değerdeki dokular içerisine yapılacak yeni yapılaşmanın niteliğinin koruma planlaması kapsamında belirlenerek tasarlanması gerektiği ve koruma - restorasyon çalışmalarının uzman kişiler tarafından yapılarak, uzman kişinin yapıya kültürel bir emanet olarak yaklaşarak ve bu tutumu sergileyecek mesleki etiğe sahip olması gerektiği üzerinde durulmuştur (Emre, 2010).

2.7. Dünya’da ve Türkiye’de Koruma Hareketleri

2.7.1. Dünyada doğa koruma hareketleri

İnsanoğlu varoluşundan itibaren bulunduğu çevredeki kıymetli gördüğü varlıkları korumaya çalışmaktadır. Milattan önceki dönemlerde bazı ormanların kutsal sayılarak korunması veya Roma döneminde meyve ağaçlarının korunmasına yönelik önlemlerin alınmış olması buna örnek gösterilebilir. Tarihte bilinen ilk koruma davranışı M.Ö. 252 yılında Hindistan’da İmparator Asoka’nın hayvanların, balıkların ve ormanların korunması için çıkardığı fermanıdır (Yeşil, 2016).

İslam dünyasında doğayı koruma adına çıkarılan ilk hareket 6. ve 7. Yüzyıllar arasında Taif kentinde koruma bölgeleri oluşturulması ile başlamıştır. O dönemde meydana gelen Taif kuşatması sırasında Taif halkı peygamber (s.a.v.)’e teslim olmak üzere birtakım koşullar öne sürmüştür. Taif halkının öne sürdüğü şartlardan birisi de Taif şehrinin mukaddes şehir yani korunan, himaye edilen şehir olmasıdır. Bu teklifi kabul eden peygamber (s.a.v.) anlaşma metnine Taif şehri’nin vadileri bütünü ile mukaddes olması koruma altına alınması maddesini ekler. Böylelikle bu anlaşma ile

beraber Taif Vadisi koruma altına alınmış, ağaçlarının kesilmesi ve hayvanlarının öldürülmesi yasaklanmıştır (Toksoy, 2013).

6. Yüzyılda İngiltere’de Yaban Hayatı Rezervi olarak “New Forest” milli parka benzer bir alan olarak seçilmiştir (Yeşil, 2016).

1084’te İngiltere Kralı William-I tarafından koruma amacına yönelik arazi etüdü yaptırılmış ve ülkedeki doğal kaynakların evrimini içeren planlamaya altlık oluşturacak “Domesday Book” isimli kitap yayınlanmıştır (Yeşil, 2016). Yine İngiltere’de 1250 yılında çeşitli kuş türlerinin korunması istenmiştir. 1343 yılında ise Almanya’da tarım alanları ve otlakların ağaçlandırılması yasalara bağlanmıştır (Yücel & Babuş, 2005).

1576 yılında Hollanda’da bir alanın flora ve faunası gibi doğal varlıklarından belirli bir süre için de olsa toplumun yararlanması amacıyla bu alanların koruma altına alınması fikri doğmuştur. Böylelikle Orange Prensi ve Lahey Valisi, Lahey Ormanı’nın değiştirilmeden korunması konusunda anlaşmışlardır (Yücel & Babuş, 2005).

Osmanlı İmparatorluğu’nda ilk koruma hareketleri 15. Yüzyılda Fatih Sultan Mehmet’e aittir. Dönemin hükümdarı Fatih Sultan Mehmet 15. Yüzyılda bazı derelerin Haliç’i çamurla doldurmasını önlemek için akarsuyun havzalarında hayvan otlatılmasını, tarım ve inşaat yapılmasını yasaklamıştır. Ayrıca toprağın sıkı bir şekilde tutulmasını sağlamak amacıyla dik yamaçlara ayırık otu ektirmiştir.

18. Yüzyıl sonlarına doğru araştırmacılar ve çevre bilimciler tarafından doğanın korunması konusuna dikkat çekilmiş, ancak koruma alanlarının belirlenmesi ve buna yönelik yasal düzenlemelerin yapılması 19. ve 20. Yüzyıllarda başlamıştır. Alansal olarak korumanın ilk temellerini Milli Parklar oluşturmaktadır. Dünyada ilk olarak 1872 yılında Amerikan Kongresi tarafından “Yellowstone Milli Parkı” milli park olarak ilan edilmiştir. Sonrasında milli park fikri dünyada hızla yayılmaya başlanmış ve Amerika’dan sonra Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda ve Meksika ülkelerinde yeni milli park alanları ilan edilmiştir (Yücel & Babuş, 2005).

1933 yılında Londra’da düzenlenen “Uluslararası Flora ve Faunanın Korunması Konferansı’nda” koruma alanlarına ilişkin ilk tanımlamalar yapılmaya başlanmıştır (Thomas, 2006). Ayrıca bu konferansta koruma alanında yapılmış ilk sözleşme olma özelliğini taşıyan Afrika’nın Bitki ve Hayvan Varlığının Yerinde Korunması Uluslararası Sözleşmesi” imzalanmıştır (Yeşil, 2016).

1948 yılında koruma anlayışını uluslararası bir düzeyde geliştirmek için Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından Uluslararası

Doğa Koruma Birliği, şimdiki adıyla Dünya Koruma Birliği (IUCN) kurulmuştur. IUCN hedefini şu şekilde tanımlamaktadır:

“Doğanın çeşitliliğini ve bütünlüğünü korumak, doğal kaynakların eşit ve ekolojik sürdürülebilir kullanımını sağlamak için, dünya üzerindeki tüm toplumları etkilemek, cesaretlendirmek ve desteklemek.” (Yücel & Babuş, 2005).

IUCN birliğine 185 ülkeden yaklaşık 1300 ulusal kuruluş ve örgüt üyeliği bulunmaktadır. Türkiye’de ise Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Derneği (DD), Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), Kuzey Doğa Derneği (Kuzey Doğa), Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF Türkiye), Kaz Dağı ve Madra Dağı Belediyeler Birliği (KMBB) ve Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (TTKD) IUCN birliğine üye olan kuruluşlardır (Anonim, 2019b).

Halen IUCN tarafından 10 yılda bir düzenlenmekte olan “Dünya Milli Parklar Konferansı”nın ilki 1962 yılında düzenlenmiş ve bu konferansta koruma açısından önemli olan Milli Parklar, Milli Koruma Alanları, Doğa Anıtları, Yaban Hayatı Mutlak Koruma Alanları ve Göçmen Kuşların Bulunduğu Alanlar terimlerinin tanımlamaları yapılmıştır (Yücel & Babuş, 2005). Bu görüşmeler sonucunda 1972’de Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) kurulmuş, 1964’te dünyada nesli tükenmekte olan canlıların listelendiği Kırmızı Liste oluşturulmuştur (Yeşil, 2016). Ayrıca 1961 yılında yeryüzündeki değerli yaşam alanlarını ve önemli türleri korumak adına Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) kurulmuştur.

1970 yılı ve sonrasında doğa koruma hareketleri hız kazanmış, bölgesel ve uluslararası birçok sözleşme imzalanmıştır. 1971 yılında birçok ülkede merkezi bulunan çevreci sivil toplum kuruluşu Greenpeace kurulmuştur. 1971’de Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Sözleşmesi (RAMSAR), 1972’de Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris), 1973’te Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITIES), 1979’da Göç Eden Yabani Hayvan Türlerinin Korunmasına Dair Sözleşme (BERN Sözleşmesi) uluslararası imzalanan sözleşmelerdir. Bölgesel olarak ise; 1976’da Akdeniz’in korunmasına dair Barselona Sözleşmesi imzalanmıştır. Yine bu dönemlerde 1968’de kurulan Roma Kulübü’nün 1972 yılında yayınlanan Büyümenin Sınırları yapıtı, Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı (Stockholm Konferansı), ABD Başkanlığı tarafından 1980 yılında yayınlanan Global 2000 çalışması ve 1987 yılında yayınlanan Brundland Ortak Geleceğimiz Raporu çevre koruma bilincinin gelişmesinde öncü olan çalışmalardır (Yücel & Babuş, 2005).

1990 yıllarında dünyada yaşanan soğuk savaş sonrasında koruma çalışmalarında ilerlemeler yaşanmıştır. 1990'da Avrupa Çevre Ajansı, 1992'de Avrupa Birliği Flora-Fauna-Habitat Direktifi ve Avrupa Korunan Alanlar Programı Natura 2000, 1993'te Çevre Programları Mali Destek Aracı Life bu çalışmaların temelini oluşturmuştur. Ayrıca 1991 yılında doğa koruma çalışmalarında ülkelere mali destek oluşturan Küresel Çevre Fonu (GEF) kurulmuştur. 1992'de Karadeniz'in korunmasına dair Bükreş Sözleşmesi ve Yüksek dağ bölgelerinin korunmasına dair Alpler Sözleşmeleri de imzalanan bölgesel sözleşmelerdir (Yücel & Babuş, 2005).

1992 yılında Rio de Janeiro'da yapılan Birleşmiş Milletler İkinci Dünya Çevre Konferansı bu dönemde yapılan önemli bir konferanstır. Bu konferans sonrasında çeşitli sözleşmeler tekrar imzaya açılmış, koruma alanında önemli bir anlaşma olan 21. Yüzyılda sürdürülebilir gelişmeyi öngören Gündem 21 Anlaşması yapılmıştır (Yeşil, 2016). Yine 1992 yılında 4.Milli Parklar Konferansı Karakas'ta gerçekleştirilmiş ve burada korunan alan konularına çözümler aranmış, bölgesel planlama ve yönetim konularında çalışmalar gündeme getirilmiş, bu bilgiler ışığında da Karakas Deklerasyonu yayınlanmıştır (Yücel & Babuş, 2005). Tüm bu çalışmalara rağmen biyolojik çeşitliliğin hızla azalması Avrupa Birliği'ne üye ülkeleri harekete geçirmiş ve doğal ortamların korunmasında üye ülkelerin yardımcı olmasının amaçlandığı Habitat Direktifi 1992 yılında kabul edilmiştir (Yeşil, 2016). 1992 yılında Avrupa'nın vahşi doğasını korumak adına PAN Parks Vakfı kurulmuştur. Ayrıca 1997 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne Yönelik- Kyoto Protokolü imzalanmıştır.

2000 yılında peyzajın korunması, planlanması ve yönetimine ilişkin Avrupa konseyi üyeleri tarafından Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (Floransa), Türkiye tarafından 2000 yılında imzalanıp, 2003 yılında onaylanan genetiği değiştirilmiş organizmaların sınır ötesi hareketleri ile ilgili evrensel bir öneme sahip olan Cartagena Biyogüvenlik Protokolü, sürdürülebilir kalkınmanın küresel olarak ilk kez dile getirildiği Birleşmiş Milletler Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (Rio+10), III. Dünya Biyosfer Rezervleri Kongresi, Nagoya Protokolü, 2012 Dünya Koruma Kongresi, biyolojik çeşitliliğin korunmasına çözüm yolu aranması amacıyla düzenlenen 2013-2016 Küresel Programı, 2012 de düzenlenen RİO+20 konferansı, Asya kıtası genelinde bütünleştirici bir organizasyon olan I. Asya Parklar Kongresi, Avustralya'nın Sidney kentinde sonucu gerçekleştirilen Dünya Milli Parklar Konferansı 21. Yüzyılda yapılan önemli çalışmalardır (Kıvılcım, 2012; Yeşil, 2016)

2.7.2. Türkiye’de doğa koruma hareketleri

Türkiye topraklarında doğa koruma hareketlerinin tarihi 15. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu, Fatih Sultan Mehmet dönemine dayanmaktadır. Bu dönemde akarsulara ilişkin çeşitli kararlar alınmıştır. 1700’lü yıllarda kaçak ormancılığın önüne geçilmeye çalışılmış ve ormanları korumaya yönelik tedbirler alınmıştır. Tanzimat ile birlikte çevre ile ilgili önemli gelişmeler yaşanmış ve sivil toplum örgütleri kurulmaya başlanmıştır. 1858’de Arazi Kanunnamesi, 1870’de Orman Nizamnamesi, 1876 yılında ise Medeni Hukuk ile birlikte çevre koruma alanında ilk yasal düzenlemelerin temelleri atılmıştır (Taze, 2008).

1931 yılında Türkiye’nin uluslararası ilk sözleşmesi olan Balina Avcılığının Düzenlenmesi Sözleşmesi imzalanmış, ilk resmi doğa koruma çalışmaları ise 1951 yılında Belgrad Ormanları’nın Muhafaza Ormanları olarak ilan edilmesi ile başlamıştır. Türkiye’de Milli Park terimi ise ilk olarak 1956 yılında Orman Kanunu Mevzuatı ile tanımlanmıştır. 1958 yılında ilk milli park Yozgat Çamlığı Milli Parkı ilan edilmiştir. 1980 yıllardan sonra da Tabiat Koruma Alanları, Tabiat Anıtları ve Özel Çevre Koruma bölgeleri hakkında gerekli mevzuatlar hazırlanmıştır. İlk Tabiat Koruma Alanı Hacıosman Ormanı (Samsun)’dır (Yeşil, 2016).

Türkiye 1993’te IUCN’e üye olmuştur (Anonim, 2019b). 1996 yılında ise WWF Türkiye kurulmuştur (Anonim, 2019g). Türkiye’nin imzalayarak taraf olduğu bazı sözleşmeler şu şekilde sıralanabilir; 1984 Bern Sözleşmesi, 1994 Ramsar Sözleşmesi, 1996 CITIES Sözleşmesi, 1992 Karadeniz’in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi, 2002 Gıda ve Tarım için Bitki Genetik Kaynakları Uluslararası Antlaşması, 2003 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (Yeşil, 2016).

2.7.3. Dünyada kültür varlıklarının korunması hareketleri

Dünyada doğa koruma hareketlerinin yanı sıra kültürel mirasın korunması adına da önemli çalışmalar yapılmıştır. Geçmişten günümüze kadar ulaşılmış olan birçok medeniyete ve uygarlığa ait kültürel emareler, yaşam alanları, yapımı ve tekniği ile öneme sahip mimari yapılar korunması gereken kültür varlıklarıdır.

Kültürel mirasın korunması kavramı 21. Yüzyıl öncesine kadar tek yapı ölçeğinde sınırlandırılmıştır (Anonim, 2019b). Koruma bilincinde yapının kullanım süresinin uzatılmak istenmesi etkili olmuştur. İlk çağlardan günümüze kadar insanoğlu

bulunduğu çevreyi özellikle de dini alanları ve dini yapıları korumaya çalışmıştır. Antik Roma döneminde de koruma anlayışı ile eski yapıların farklı yerlere taşındığı bilinmektedir. Roma'da 3. Yüzyılda ekonominin kötüye gitmesiyle yeni yapılar inşa edilememiş, devamında da eski yapıları onarım ve yenileme işlemlerine yönelmişlerdir. Roma'nın çökmesi ile birlikte erken Hristiyanlık Dönemi'nde Rönesans'a kadar koruma sürecinde dönemsel bir kesinti oluşmuştur. Bu dönemde Hristiyanlık öncesi dönemlere ait birçok dini tesis de yıkılmıştır. 16. Yüzyıl ortalarında özellikle Rönesans'ın da etkileri ile koruma bilinci yeniden oluşmuş ve birçok önder isim bu uğurda çalışmalar yapmıştır. 18. Yüzyılda ise ilk defa arkeoloji biliminin temelleri atılmıştır. Sonrasında ise dünyanın önemli merkezlerinde arkeolojik kazılar desteklenmiş ve çıkarılan eserler Avrupa'ya taşınarak sergilenmeye başlanmıştır. 19.yüzyılda ise restorasyon konusu gündeme gelmiş ve tarihi restorasyon, çağdaş restorasyon gibi akımlar doğmuştur. Bu akımlarla birlikte artık devletler arkeolojik kazıları desteklemeye önem vermiş ve tarihi eserleri müzelerde sergilemeyi bir yarış haline getirmiştir (Kaderli, 2014).

Kültürel mirasın korunmasına ilişkin ilk yasalar Birinci ve İkinci Dünya savaşı sonlarına dayanmaktadır. Savaş nedeni ile yıkılan ve zarar gören eserler için tedbir alınmak istenmiş ve yeni yasalar çıkarılmaya başlanmıştır. I. Dünya Savaşı sırasında Londra'nın altyapı yetersizliğinin bir sonucu olarak British Museum depolarında aşırı nem sorunu yaşanmıştır. Nem nedeniyle ciddi tahribat olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunun çözümüne yönelik Londra'da koruma-onarım çalışmalarında bilimsel yöntemlerin kullanılmasını sağlamıştır. 1900'lü yılların özellikle ilk 60 yılı koruma-onarım alanında Avrupa'da uluslararası kongrelerin toplandığı, meslek örgütlerinin kurulduğu dönem olmuştur (Çetin & Kozan, 2019).

1931 yılında Tarihi Anıtların Korunması ile İlgili Mimari ve Teknisyenlerin I. Uluslararası Konferansı düzenlenmiş ve sonucunda Atina Kartası bildirgesi yayınlanmıştır. 1931'de İtalya'da restorasyon ilkelerini içeren Carta Del Restauro yayınlanmış, 1933'te de yapıların korunarak kullanılmasını öngören Atina Anlaşması kabul edilmiştir (Kaderli, 2014).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra kültür varlıklarının koruma ve onarımı alanında hizmet veren uluslararası komitelerin sayısı artar. 1946 yılında Türkiye'nin de içinde bulunduğu 67 ülkenin üye olduğu UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) kurulmuştur. 1954 yılında UNESCO'nun düzenlediği Lahey toplantısında ilk kez kültür varlığı kavramı dile getirilmiştir. 1956 yılında ise UNESCO önderliğinde ICCROM (Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma

Merkezi) kurulmuştur. 1954 yılında Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme imzalanmıştır (Çetin & Kozan, 2019). 1964'te ise II. Uluslararası Tarihi Anıtların Korunması ile İlgili Mimari ve Teknisyenler Konferansı Venedik'te düzenlenmiştir. Bu konferansın getirdiği en önemli yenilik tarihi anıt kavramını yeniden tanımlandığı Venedik Tüzüğü'dür. Daha sonra 1965'te ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) kurulmuştur (Kaderli, 2014). 1970 yılında Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi Ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme, 1972 yılında Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi imzalanmıştır (Anonim, 2019f).

Bu gelişmeler neticesinde 1985 yılı Avrupa Mimari Miras Yılı olarak kabul edilmiştir. Bu yılda yayınlanan Avrupa Mimari Mirası Koruma Sözleşmesi (Granada) sorunların çözümünde önemli bir belgedir. Bu belgenin en önemli kararı bütünleşik koruma anlayışıdır (Kitaplar, 2014). 1992 yılında Avrupa Arkeoloji Mirasının Korunması Sözleşmesi (Valetta) imzalanmıştır (Anonim, 2019f)

1993 yılında Avrupa Arkeologlar Birliği (EAA) kurulmuştur. Bu sivil toplum kuruluşunun 2014 yılında İstanbul'da gerçekleştirdiği 20. Kongrede çok fazla katılım olmuştur. Günümüzde de UNESCO tarafından mirasın korunmasına ilişkin kriterler belirlenmiş, koruma çalışmaları bu kriterler üzerinden sürdürülmektedir (Kaderli, 2014). 2003 yılında UNESCO, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesini onaylamıştır (Anonim, 2019f)

2.7.4. Türkiye'de kültür varlıklarının korunması hareketleri

Avrupa ve Asya kıtalarını birleştirici konumda bulunan Türkiye, kültürel miras bakımından oldukça zengin bir ülkedir. Bu nedenle Türkiye uluslararası düzeyde büyük bir sorumluluğa sahiptir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tanımıyla Kültür:

“Bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan, geçmişten beri değişerek devam eden, kendine özgü, sanatı, inançları, örf ve adetleri, anlayış ve davranışları ile onun kimliğini oluşturan yaşayış ve düşünüş tarzıdır. Topluma bir kimlik kazandıran, dayanışma ve birlik duygusu verdiği toplumda düzeni de sağlayan maddi ve manevi değerlerin bütünüdür.” (Anonim, 2019d).

Kültür varlığı ise Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre Kültür:

“Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.” (Gazete, 1983).

Fatih Sultan Mehmet (1432-1481) İstanbul'u fethettikten sonra Topkapı Sarayı'nı yaptırırken Bizans Dönemi'nden kalma lahit ve sütun başlıkları gibi mimari öğeleri sarayın ikinci avlusuna toplatmıştır. Bu girişim, Osmanlı Dönemi'nde (1299-1922) koruma bilincinin en erken örneğidir. Osmanlı'da özellikle mimari yapıların korunma ve onarımın motivasyon kaynağı, din, gelenekler ve objenin maddi değeri olmuştur. Bu nedenle vakıflar, Osmanlı Dönemi'nde mimari koruma ve onarımında en etkin kurum olarak ön plana çıkmıştır (Çetin & Kozan, 2019).

16. yüzyıldan itibaren sarayın silah deposu olarak kullanılan Aya İrini, III. Ahmet Dönemi'nde (1703-1730) “Dar-ül Esiha” (Silah Müzesi) adıyla halka açılmıştır. Bu silah koleksiyonu, Osmanlı Dönemi'nde devlet eliyle halka açılan ilk koleksiyon olma özelliğine sahiptir (Çetin & Kozan, 2019).

Geçmişe dönük kültürel mirası koruma hareketlerine baktığımızda 19. Yüzyıl sonlarına doğru ise batıcılığın da etkisi ile ilk müzecilik girişimleri başlamıştır. Bu nedenle arkeolojik kazılar önem kazanmış ve yurt dışından birçok arkeolog Türkiye'ye gelmiştir. 1864 yılında ilk kazı izni Ayasuluğ'a verilmiştir. Bu kazıda birçok eser gün yüzüne çıkarılmış ve yurt dışına çıkarılarak sergilenmiştir. 1872 yılında Müze-i Hümayun Müdürlüğü kurulmuş, hemen ardından da hazırlanan bir tüzük ile eserlerin yurt dışına çıkarılması yasaklanmıştır. Çıkarılan bu tüzük kültürel mirasın korunması açısından büyük öneme sahiptir. Bu dönemde ilk bilimsel kazı çalışmaları başlamış, eserlerin sergilenebilmesi için İstanbul Arkeoloji Müzesi kurulmuştur (Kaderli, 2014).

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasından sonra milli eserlerin korunmasının amaçlandığı dile getirilmiş ve Türk Asar-ı Attika Müdürlüğü kurulmuştur. Bu kurum günümüz Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın temelini oluşturmaktadır. Devam eden yıllarda müzelerin sayısı hızla artmış, Topkapı Saray Müzesi (1924) ve Etnoğrafya Müzesi (1930) açılmıştır (Kaderli, 2014). 1931 yılında ise bugünkü adı ile Türk Tarih Tetkik Cemiyeti (Türk Tarih Kurumu) kurulmuştur (Kitaplar, 2014).

II. Dünya Savaşı sonrasında koruma meselesi ilk defa kentsel ölçekte gündeme gelmiştir. Bu tarihten sonra anıtlar tarihi bir belge olarak toplulukların sürekliliğini

güvence altına alan ögeler olarak ele alınmaya başlanmıştır. Parçacıl bir yaklaşımla tek tek yapılar değil, tarihi yapının çevresiyle birlikte ele alınması, yapı grupları, yerleşmeler ve bölgeler olarak değerlendirilmesi gündeme gelmiştir. Müdahale yöntemleri ve hukuki düzenlemeler de bu bakışın sonucu olarak şekillenir. 1940'lı yıllarda korumanın yapı ölçeğinde değil alan ölçeğinde yapılması gerektiği anlaşılmış, devam eden yıllarda Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (1951) kurulmuştur (Kitaplar, 2014).

Dünya ülkelerince 1964' te imzalanmış olan Venedik Tüzüğü Türkiye tarafından 1967'de kabul edilmiştir (Kaderli, 2014). 1965 yılında Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme, 1970 yılında Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme kabul edilmiştir (Anonim, 2019f). 1971 yılında Kültür Bakanlığı kurulmuş, 1973 yılında Eski Eserler Kanunu çıkarılmıştır. Artık anıtların tek başlarına değil, çevreleri ile beraber korunması gerektiği fikri oluşmaya başlamış “sit” kavramı ortaya çıkmıştır. Eski Eserler kanunu ile getirilen bu kavram neticesinde koruma parsel ölçeğinden alan ölçeğine taşınmış ve bu sayede koruma kurulunun yetki alanı genişlemiştir. Sit alanları dâhilinde yapılan koruma planları; turizm bölgeleri ve kalkınma projeleri ile ilişkilenemeye başlamış, bu nedenle de alanda ilgili kurum ve kuruluşlar da sorumluluk sahibi olmuştur (Kejanlı, 2007). 1982 yılında Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi kabul edilmiştir (Anonim, 2019f)

1983 yılında günümüzde halen yürürlükte olan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunun en önemli özelliklerinden biri planlı koruma ve “Koruma Amaçlı İmar Planı” kavramlarına güncellik kazandırmasıdır. 1989'da Avrupa Mimari Mirası Koruma Sözleşmesi (Granada) ve 1999 yılında da Avrupa Arkeoloji Mirasının Korunması Sözleşmesi (Valette) kabul edilmiştir (Kitaplar, 2014). 2006 yılında ise UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi kabul edilmiştir (Anonim, 2019f). Günümüzde arkeolojik alanlar sit statüsünde, koruma amaçlı imar planları ile alansal koruma altına alınmaktadırlar.

2.8. Korunan Alan Yönetimi ve Yasal Mevzuat

Alansal olarak gittikçe azalan doğal alanlarda ekolojik yapı ve biyolojik çeşitliliğin korunması öncelikli amaçlarımızdan biri olmalıdır. Biyolojik çeşitliliğin ve doğal kaynak değerlerinin korunması amacıyla pek çok girişim ve çaba olmasına karşın, bu alanlara yönelik çok sayıda tehdit ve kısıtlamalar da bulunmaktadır. Özellikle korunan alanlar içerisinde kurumsal yapılanmaktaki eksiklikler, alana olan kullanım talebi baskısı ve diğer bazı yönetim boşlukları en büyük tehditler olarak görülmektedir. Korunan alanların yönetiminde öncelikle ülkelerin ulusal ve alanlara özgü yasaları ve yönetmelikleri etkili rol oynar. Biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynak değerlerinin korunması, yönetimi ve sürdürülebilir kullanımında ülkeler tarafından imzalanarak kabul edilen uluslararası sözleşmeler de etkili olmaktadır (Kesici, 2018).

Dünyada korunan alanların yönetimi incelendiğinde klasik koruma yaklaşımlarının yerini yavaş yavaş yeni koruma anlayışlarına bıraktığı görülmektedir. Yeni koruma davranışlarında en önemli husus katılımcı ve yerel halkın söz sahibi olduğu bir koruma anlayışıdır. Günümüzde korunan alanlar için etkili bir yönetim planlaması yapılması oldukça önemlidir. Yönetim planları; korunan alanların gelecekte ulaşması istenen konumunu en adil ve etkin bir biçimde gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Yönetim planları kapsamında doğa ile uyumlu, katılımcı ve entegre bir planlama süreci oluşturulmuş olmaktadır (Güneş, 2011).

Yönetim planlarında yerel yönetimler, yerel halk, merkezi yönetimler, ekonomik paydaşlar ve turizm yetkilileri birlikte hareket etmektedir. Dünyada birçok ülkede milli parkların devlet ve özel gibi farklı yönetim birimlerinin elinde olmasına rağmen; ortak bir yönetim anlayışı olarak, milli park yönetim planları oluşturulması, alana ilişkin yürürlükteki diğer planlar dikkate alınarak katılımcı, koordineli ve bütüncül bir planlama sisteminin benimsenmesi ortak hedeftir (Kervankıran & Eryılmaz, 2015)

Korunan alanlarla ilgili Türkiye'deki ilk gelişme 31 Ağustos 1956 tarihinde "Milli Park" kavramının Orman Kanunu'na girmesiyle gerçekleşmiştir (Yücel & Babuş, 2005). Milli park statüsünde ilk korunan alana olarak 1958 yılında "Yozgat Çamlığı Milli Parkı" ilan edilmiştir. Zamanla korunan alanların sayısı artmış ve yeni koruma statüleri ve yürürlüğe giren mevzuatlarla Türkiye'de korunan alanlar potansiyeli genişlemiştir. Dünyada korunan alan mevzuatına göre Türkiye'nin taraf olduğu ve imzaladığı sözleşmeler bulunmaktadır:

- Ramsar 1971 (Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme)
- Paris 1972 (Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi)
- Barcelona 1976 (Akdenizin Deniz ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi)
- Bern 1979 Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi
- Stockholm 1972 BM İnsan ve Çevre Konferansı Bildirgesi
- Kyoto 1997(BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne yönelik Protokol)
- Floransa 2000 (Avrupa Peyzaj Sözleşmesi)

Türkiye’de korunan alan mevzuatına bakıldığında kanun, kanun hükmünde kararnameler, kanunların uygulamasını kolaylaştırıcı yönetmelikler, genelge ve yönergeler ile ilke kararlarını olduğu görölmektedir. Buna göre Türkiye korunan alanlar bakımından güçlü bir yasal mevzuata hâkimdir. Fakat bu mevzuatların uygulanması ve planlama mekanizmasında çok farklı aktörler bulunmaktadır. Kurumların yetki alanları yer, konu ve zaman yönünden ele alınmaktadır. Planlama çalışmalarında kurumsal yönden prosedürlere uygun bir süreç tanımlanmış olsa da alanda farklı karar organlarının yetkili olması ile ortak bir paydada buluşulamamasından dolayı, aksaklıklar oluşmaktadır. Planlar kapsamında bütüncül bir yetki unsurunun var olması, imar planlarının sıhhati açısından gereklidir.

Aşağıda ulusal mevzuata ait kanun ve yönetmelikler detaylı olarak verilmiştir.

Kanun:

- 3194 Sayılı İmar Kanunu (03.05.1985)
- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Koruma Kanunu (21.07.1983)
- 2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu (22.11.1983)
- 3621 Sayılı Kıyı Kanunu (04.04.1990)
- 383 Sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (19.10.1989)
- 644 Sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde (06.04.2011)
- 5366 Sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlığının Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun (16.06.2005)

- 5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu (03.07.2005)
- 3573 Sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşıltilması Hakkında Kanun (26.01.1939)
- 6831 Sayılı Orman Kanunu (31.08.1956)
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu (09.08.1983)
- 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu (09.08.1983)
- 4342 Sayılı Mera Kanunu (28.02.1998)
- 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu (01.07.2003)

Yönetmelik:

- Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğı (22.05.2014 tarih ve 18916 sayılı Resmi Gazete)
- Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğı (16.06.2014 tarih ve 29030 sayılı Resmi Gazete)
- Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonları Kuruluş ve Çalışma Esaslarına Dair Yönetmelik (18.10.2011 tarih ve 28088 sayılı Resmi Gazete)
- Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik (23 Mart 2012 tarih ve 28242 sayılı Resmi Gazete)
- Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik (19.07.2012 tarih ve 28358 sayılı Resmi Gazete)
- Tabiat Varlıkları ve Doğal Sit Alanları ile Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Bulunan Devletin Hüküm ve Tasarrufu Altındaki Yerlerin İdaresi Hakkında Yönetmelik (02.05.2013 tarih ve 28635 sayılı Resmi Gazete)
- Tabiat Varlıkları, Doğal Sit Alanları ile Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Kalan Yapı Yasaklı Taşınmazların Hazine Taşınmazları ile Değıştirilmesi Hakkında Yönetmelik (03.08.2013 tarih ve 28727 sayılı Resmi Gazete)
- Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik (09.01.2015 tarih ve 29231 sayılı Resmi Gazete)
- Koruma Amaçlı İmar Planları Ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi, Müelliflerine İlişkin Usul Ve Esaslara Ait Yönetmelikte Değışiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (05.01.2017 tarih ve 29939 sayılı Resmi Gazete)

- Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanında Yapılaşmanın Ve Yapıların Kullanımının Denetimi ile Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonunun Çalışma Usul Ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik (24.01.2015 tarih ve 29246 sayılı Gazete)

Genelge/Yönerge:

- Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu Çalışmaları Genelgesi (18.12.2011 tarih/ 2011/17)
- Korunan Alanlarda Yapılacak İmar Planı Teklifi Usul Ve Esaslarına Dair Genelge Ve Eki Ek1-3 (27.10.2014 tarih/ 2014/23)
- (Mülga TAU) Ahşap İskeleler, Kumtutucu Kıyı Yapıları (19.01.2011 / 2011/1)

İlke Kararı:

- Doğal Sitler Koruma ve Kullanma Koşulları ile İlgili İlke Kararı (740 sayılı)
- Doğal Sit Alanlarındaki Köy Yerleşik Alanlarında, Civarında ve Mezralarda Yapılacak Yapılara İlişkin İlke Kararı (20.06.2012 tarih ve 28329 sayılı Resmi Gazete)
- Mağaralara İlişkin Koruma Kullanma Koşulları İlke Kararı (23.03.2013 tarih ve 28596 sayılı Resmi Gazete)
- Tabiat Varlıklarını Koruma İlke Kararı (47 sayılı)
- Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu İlke Kararı (56 sayılı)
- Doğal Sit Alanlarında Planlanan Hidroelektrik Santralleri (HES) Projelerinin Gerçekleştirilmesine Yönelik İlke Kararı (69 sayılı)
- Kültür Bakanlığı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'na Alınan İlke Kararları

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı- Kültür ve Turizm Bakanlığı Protokolü:

- Doğal Sit Alanları Ve Kültür Varlıkları İle Bunların Koruma Alanları Ve Etkileşim-Geçiş Sahasının Bulunduğu Alanlar İle Çakıştığı Yerlerde Uygulanacak Esaslara İlişkin Protokol (01.10.2012 tarihli)
- Türkiye’de korunan alanlara ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde yasal bir mevzuat

bulunmaktadır. Aşağıda görülen Çizelge 2.2.'de korunan alanların hangi mevzuata tabi olduğuna dair bilgiler verilmiştir.

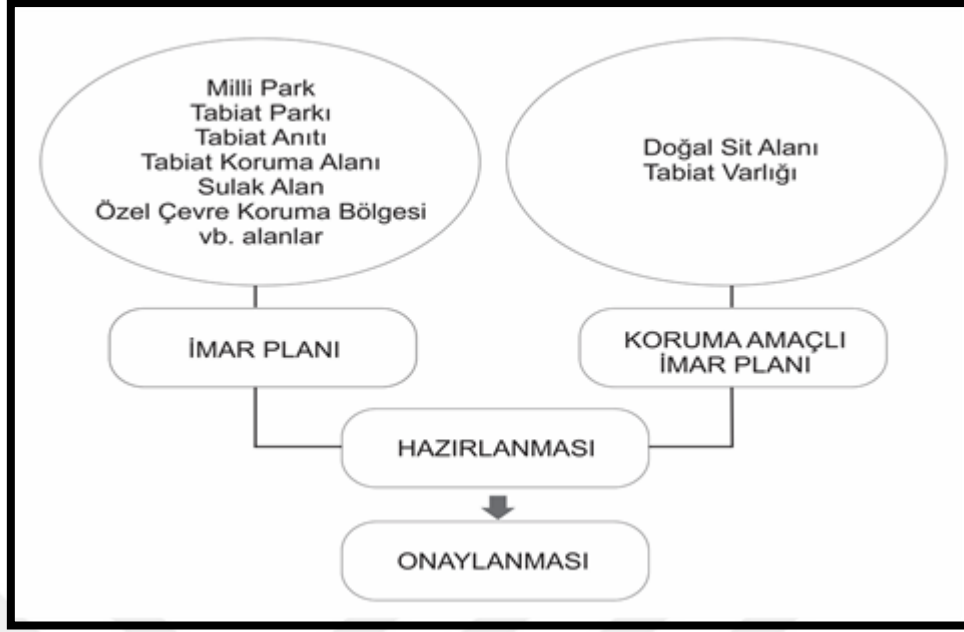
Çizelge 2.2. Korunan alanların tabi olduğu mevzuat

KORUNAN ALAN STATÜSÜ	YASAL MEVZUAT	İLGİLİ KURUM
Doğal Sit Alanı (I., II., III. Derece Doğal Sit Alanları, Kesin Korunacak Hassas Alan, Nitelikli Doğal Koruma Alanı, Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı)	19.07.2012, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü)
Milli Park	*09.08.1983 Milli Parklar Kanunu *12.12.1986 Milli Parklar Yönetmeliği *19.07.2012 Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik	*Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü) *Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü)
Özel Çevre Koruma Bölgesi	*09.08.1983 Çevre Kanunu *19.07.2012 Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü)
Arkeolojik Sit Alanı	*21.07.1983 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu *Koruma Kurulları İlke Kararları *19.07.2012 Korunan	Kültür ve Turizm Bakanlığı (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Koruma Bölge Kurulları)

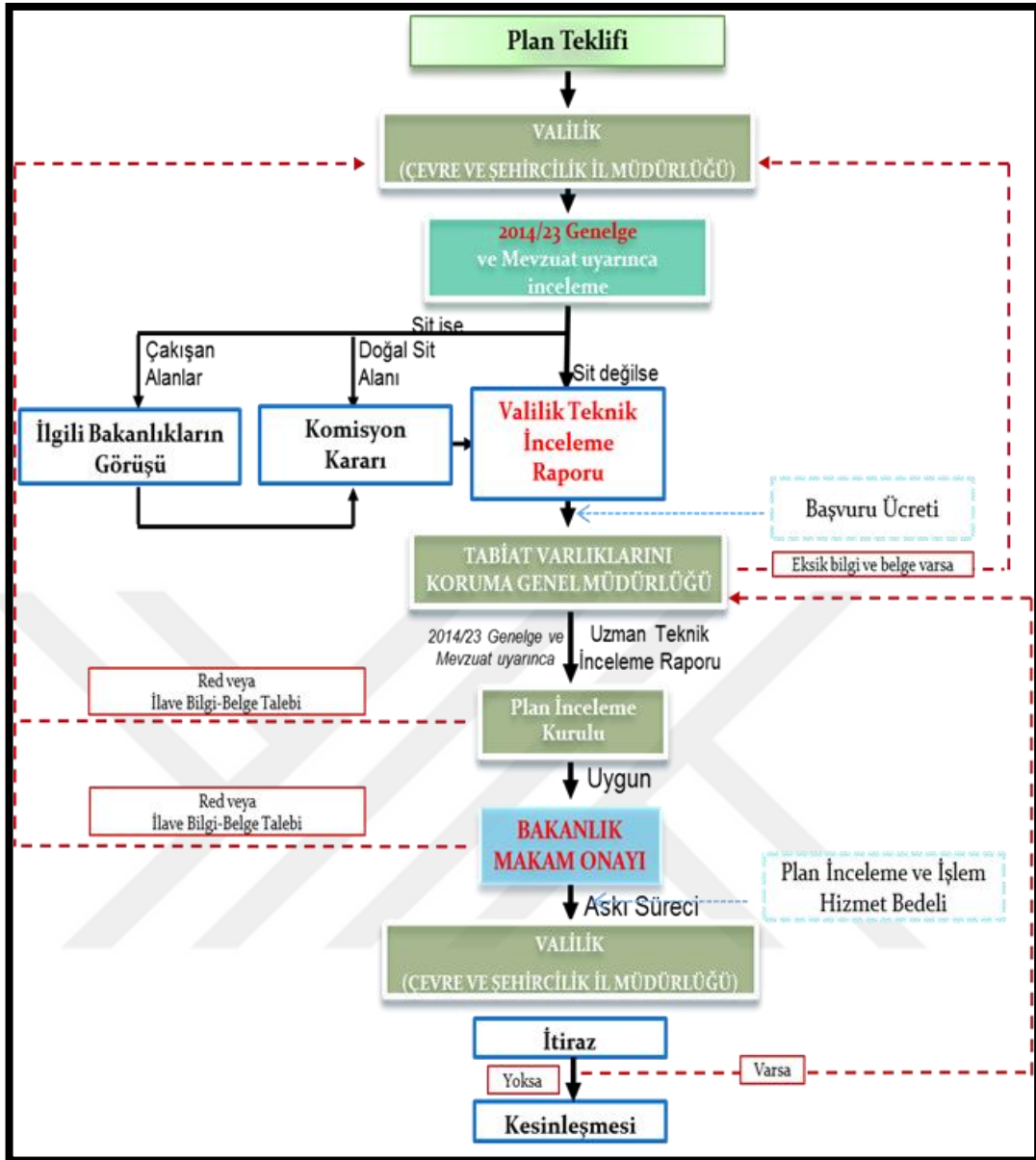
	Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik	
Sulak Alan	*13.11.1994 RAMSAR Sözleşmesi *17.05.2005 Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği *19.07.2012 Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik	*Tarım ve orman Bakanlığı) Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü) *Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü)
Tabiat Varlıkları (Anıt Ağaçlar, Mağaralar)	*19.07.2012 Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü)

Korunan Alanlarda; 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın, Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 13/a maddesi uyarınca her tür ve ölçekte plan onama yetkisi Bakanlığın Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetkisindedir.

Korunan Alan Yönetim Planı; 23.03.2012 gün ve 28242 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik'te belirtildiği gibi korunan doğal alanların planlanması ve bu alanlarda ilgili planların yapılması ve onaylanması kapsamında yetki Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na verilmiştir (Gazete, 2012). Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yetki kapsamı ve yetkili olduğu korunan alanlara ilişkin plan onama süreci aşağıda Şema 2.1. ve Şema 2.2.'de görülmektedir.

Sema 2.1.1.Çevre ve Şehircilik Bakanlığın Yetki Kapsamı

Sema 2.1.2: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yetkili olduğu korunan alanlara ilişkin plan onama süreci

Milli park alanlarının korunması ve bu alanlarda Uzun Devreli Gelişme Planları yapılmasından sorumlu olan Tarım ve Orman Bakanlığı'dır. Bu yetki Milli Parklar Kanunu'nun 4. ve 16. Maddesinde belirtilmiştir.

Kültürel ve Arkeolojik alanların korunmasında yetkili olan kurum Kültür ve Turizm Bakanlığı'dır. Yetkili idarelerce yapılan koruma amaçlı imar planları Koruma Kurullarının uygun görüşü ile onaylanır. Planlar kurulca uygun gördüğü şekliyle ilgili idareler tarafından altmış gün içinde onaylanmak zorundadır. Bu süre içinde onaylanmayan planlar kesinleşerek yürürlüğe girer (Gazete, 2017).

2.8.1. Türkiye’de koruma anlayışı

Türkiye, günümüzde 2863 sayılı Kültür ve Doğa Varlıklarını Koruma Yasası ile biçimlenen koşullara göre koruma çalışmalarını yürütmektedir. Bu yasayı uygulamakla görevli kurum Kültür ve Turizm Bakanlığı'dır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bu görevi, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları kanalıyla yürütür. Koruma Yüksek Kurulu bu konuda çalışmaları olan kamu yöneticileri ile Bölge Kurulları başkanlarının temsilcilerinden oluşur. Koruma Bölge Kurulları ise sanat tarihçisi, arkeolog, şehir plancısı, mimar üyeler ile ilgili belediye ve kurum temsilcilerinden oluşur. Anıtsal ögeler (Hanlar, hamamlar, camiler vs.) genellikle bu kurumun sorumluluğundadır. Saraylar ise TBMM/ Millî Saraylar Müdürlüğü'ne bağlıdır. Doğal çevreler büyük oranda Çevre ve Şehircilik Bakanlığının sorumluluğundadır. Ülkemizde Koruma alanları ile birbirinden farklı kurum ve kuruluşlar farklı yasal ve yönetsel sorumluluklar taşımaktadırlar. Ayrıca ülkemizde Korumaya yardımcı olan pek çok aktör bulunmaktadır. Bu aktörlerden biri de Sivil Toplum Örgütleridir.

Türkiye korunan alan varlığı bakımından birçok doğal ve tarihi oluşumları içinde bulundurmaktadır. Geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması sebebiyle, kara ve su varlıkları bakımından çeşitli korunan alanlara sahiptir. Denizler, göller, akarsular ve kıyı alanlarının yanı sıra, arkeolojik kara alanları, kanyonlar, vadiler, deltalar da ülkede başlıca korunan alanlardandır. Aşağıda yasal mevzuata belirtilmiş koruma alanı tanımları yer almaktadır.

28564 Sayılı Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik'te:

“Anıt Ağaç; Yaş, çap ve boy itibarıyla kendi türünün alışılmış ölçüleri üzerinde boyutlara sahip olan ve/veya yöre folklorunda, kültür ve tarihinde özel yeri bulunan ve/veya geçmiş ile günümüz, günümüz ile gelecek arasında köprü kurabilecek doğal ve uzun ömre sahip olan ağaçlardır.

Doğal Mağaralar; Dolomitik kireçtaşı, dolomit, karbonat çimentolu konglomera ve kumtaşı gibi karbonatlı kireçtaşı, sülfat (jips) ve (tuz) ana kayaların oluşurken veya oluşuktan sonraki fiziko-kimyasal olaylarla yeraltı suları tarafından aşındırılması sonucu oluşan mağaralardır.

Doğal Sit; Jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yeraltında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlardır.

Kesin Korunacak Hassas Alan; Bölgesel, ulusal veya dünya ölçeğinde olağanüstü ekosistemlerin, türlerin, habitat ve jeolojik jeomorfolojik özelliklerin korunduğu, genel olarak insan etkisi olmadan meydana gelmiş, insan faaliyetleri sonucu bozulma veya tahrip olma riski yüksek olan alanlardır.

Milli Park; Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır.

Özel Çevre Koruma Bölgesi; Ülke ve ölçeğinde ekolojik önemi haiz, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekli olan ve Bakanlar Kurulu Kararı ile ilan edilen kara, su ve deniz alanlarıdır.

Ramsar Alanı; 28/12/1993 tarihli ve 3958 sayılı Kanunla uygun bulunan Ramsar Sözleşmesinin 2. maddesi gereğince, Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Listesi ne dâhil edilen sulak alanlardır.

Sit Alanları; Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.

Sulak Alan; Doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerleridir.

Tabiat Anıt; Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dâhilinde korunan tabiat parçalarıdır.

Tabiat Parkı; Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve evlenmesine tabiat parçalarıdır.

Tabiat Koruma Alanı; Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarıdır. şeklinde tanımlanmıştır” (Gazete, 2013).

Türkiye korunan alan istatistikleri incelendiğinde toplamda 43 adet Milli Park Alanı, 229 Adet Tabiat Parkı, 111 Adet Tabiat Alanı, 30 Adet Tabiat Koruma Alanı ve 81 Adet Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olduğu görülmektedir. Bu veriler aşağıda Çizelge 3’de ayrıntılı olarak görülmektedir. Ayrıca ülkemizde 2012 yılında ilan edilmiş 1 adet PAN Park alanı da bulunmaktadır (Küre Dağları). Diğer korunan alanlara ilişkin veriler aşağıda Çizelge 2.3.’de verilmiştir.

Çizelge 2.3: Türkiye’de korunan alan istatistikleri

STATÜ	SAYI
Milli Park	43
Tabiat Parkı	229
Tabiat Anıtı	111
Tabiat Koruma Alanı	30
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	81
Doğal Sit Alanları	2398
Özel Çevre Koruma Alanları	18
Mağara Alanı	148
Anıt Ağaç	8431
Ulusal Önele Haiz Sulak Alan	45
Mahalli Önerme Haiz Sulak Alan	8
Ramsar Alanı	14
PAN Park	1
Muhafaza Ormanları	55
Şehir Ormanı	142
Gen Koruma Alanı	308
Tohum Bahçeleri	185
Tohum Meşcereleri	321
TOPLAM	12564

Kaynak: (Anonim, 2019a)

Türkiye’de 2019 yılı güncel resmi verilerine göre toplam 2398 adet doğal sit alanı bulunmaktadır. Doğal sit alanlarının statülerine göre dağılımı aşağıda Çizelge 2.4’de verilmiştir.

Çizelge 2.4: Doğal sit alanları istatistikleri

KORUMA STATÜSÜ	TOPLAM ADET	TOPLAM ALAN (Hektar)
1.Derece Doğal Sit Alanı	1120	1616852
2. Derece Doğal Sit Alanı	354	233510
3. Derece Doğal Sit Alanı	691	148033
Derecesi Belirsiz	105	26548
Kesin Korunacak Hassas Alan	94	3038
Nitelikli Doğal Koruma Alanı	22	40058
Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı	12	17060
TOPLAM	2398	2085099

Kaynak: (Anonim, 2019a)

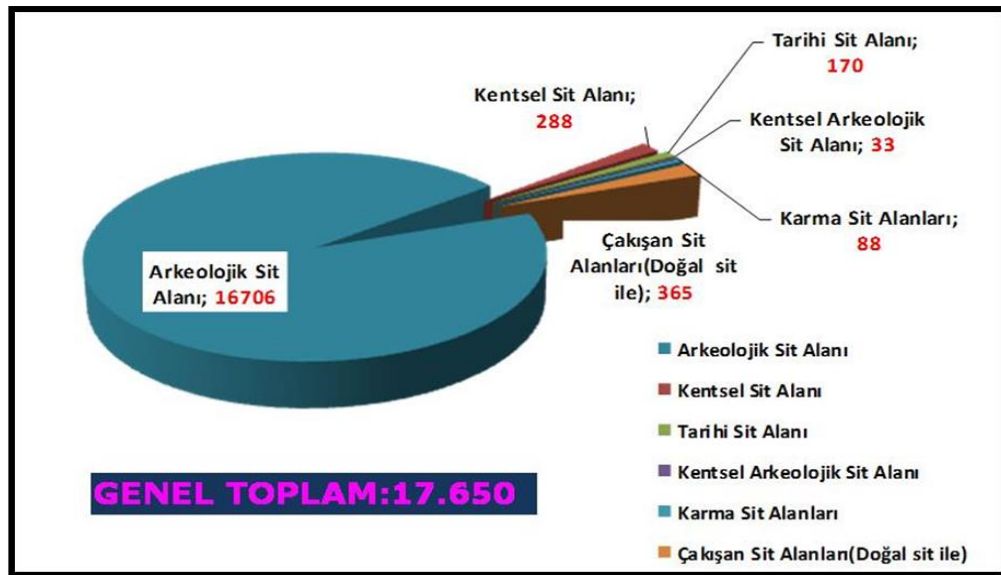
Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde 16 adet kültürel, 2 adet karma olmak üzere toplam 18 adet kültürel mirası bulunmaktadır (Anonim, 2019f). 2017 Yılı Türkiye Geneli Tescilli Sit Alanları İstatistiği 'ne göre, toplamda 17.650 adet sit alanı mevcuttur. Bu istatistiğe göre ülke genelinde 16706 adet ile arkeolojik sit alanı sıralamada birinci, çakışan alan statüsündeki kentsel ve doğal sit alanı ise 26 adet ile sonucudur. Sit alanlarına ilişkin istatistikler Çizelge 2.5'de ve Tescilli sit alanları dağılımının yüzdesel gösterimi Grafik 2.1.'de verilmiştir.

Çizelge 2.5: Tescilli sit alanları istatistikleri

TÜRKİYE GENELİNDE TESCİLLİ SİT ALANLARI	
SİT TÜRÜ	SAYISI
ARKEOLOJİK SİT ALANI	16.706
KENTSEL SİT ALANI	288
TARİHİ SİT ALANI	170
KENTSEL ARKEOLOJİK SİT ALANI	33
KARMA SİT ALANLARI	
Arkeolojik Ve Kentsel Sit Alanı	40
Arkeolojik Ve Tarihi Sit Alanı	15

Arkeolojik-Tarihi-Kentsel Sit Alanı	3
Tarihi Ve Kentsel Sit Alanı	30
Toplam	88
ÇAKIŞAN SİT ALANLARI (DOĞAL SİT İLE) (17.08.2011 TARİHİ İTİBARIYLA)	
Arkeolojik ve Doğal Sit Alanı	311
Arkeolojik-Doğal-Tarihi Sit alanı	5
Arkeolojik-Doğal-Tarihi-Kentsel Sit Alanı	2
Doğal Ve Tarihi Sit Alanı	13
Doğal-Tarihi-Kentsel Sit Alanı	4
Kentsel-Doğal-Arkeolojik Sit Alanı	9
Kentsel Ve Doğal Sit Alanı	21
Toplam	365
TOPLAM	17.650

Kaynak: (Anonim, 2019a)

Grafik 2.1: Tescilli sit alanları dağılımının yüzdesel gösterimi

Kaynak: (Anonim, 2019a)

2.8.2. Günümüzde değişen koruma anlayışı

Dünyadaki korunan alanların toplam alanlara oranı yaklaşık %58 civarındadır. 2020 yılına kadar biyolojik çeşitlilik sözleşmesi kapsamında, en az %17'si deniz alanlarının ise %10'unun koruma altına alınması hedeflenmektedir (Sezen, 2017). UNESCO Dünya Miras Alanı olarak 1092 alan ilan edilmiştir. Bu alanlardan 845'i kültürel, 209'u doğal ve 38'i karma (doğal ve kültürel) miraslardır (Anonim, 2019f). Ülkelerin korunan alan sayıları incelendiğinde, 34071 koruma alanı ile Amerika Birleşik Devletleri ilk sırada bulunmaktadır. 22793 korunan alan ile Almanya ikinci, 11424 korunan alanla ise İngiltere üçüncü sırada bulunmaktadır. Korunan alanların arazi varlığı bakımından oransal dağılımında %83,04 ile ilk sırayı Almanya alırken, Slovenya %66,74'lük bir oran ile ikinci sıradadır. Korunan alan sayıları bakımından ilk sıralarda yer alan İngiltere ve Almanya'nın biyoloji çeşitlilik kaybı oranlarının %27 ve %20 olması bu ülkelerde biyolojik çeşitlilik kaybının yüksek olduğu yanılgısı yaratmamalıdır. Çünkü bu ülkelerde korunan alanlara verilen önem sayesinde biyolojik çeşitliliğin tespit edilebilirliği kolaylaşmaktadır. Öte yandan, diğer ülkelerdeki düşük biyolojik çeşitlilik kayıp oranının yüksek olması ise korunan alanların daha az olması ve henüz farkına varılmamış biyolojik çeşitliliğin olduğu düşündürmektedir. Korunan alanların ülkelere göre dağılımı ve biyoçeşitlilik oranı Çizelge 2.7'de görülmektedir.

Çizelge 2.6: Korunan alanların ülkelere göre dağılımı ve biyoçeşitlilik tahmini

Ülkeler	Korunan Alan Sayısı	Ülkede Korunan Alanların (Kara/Deniz) Oransal Dağılımı (%)	Tahmini Biyoçeşitlilik Kayıp Oranı (%)
ABD (Kuzey Amerika)	34.071	54,05	15
İngiltere	11.424	48,48	27
Almanya	22.793	83,04	20
Fransa	4.600	52,2	18
Çin	2.158	20,85	19
Rusya	11.251	12,69	5
İtalya	3.870	30,29	19
Hindistan	672	6	22
Güney Afrika	1.520	26,21	26

Brezilya	2.190	30,62	11
Yunanistan	1.260	36,42	21
Hollanda	518	32,82	24
Suudi Arab.	126	5,86	19
Kanada	7.642	10,56	3
Japonya	4.915	19,85	4
İspanya	4.035	36,75	20
Mısır	50	18,09	7
Belçika	1.968	59,86	22
Bulgaristan	1.396	42,79	14
Yeni Zellanda	5.856	62,89	22
Kenya	411	13,16	14
Macaristan	875	22,6	26
Estonya	9.308	18,81	6
Ukrayna	5.242	7,38	25
Polonya	3.054	59,19	22
Venezuela	251	57,63	7
İsviçre	5.906	9,65	15
Slovenya	2.407	66,74	10
Danimarka	2.421	35,41	24

Kaynak: (Sezen, 2017)

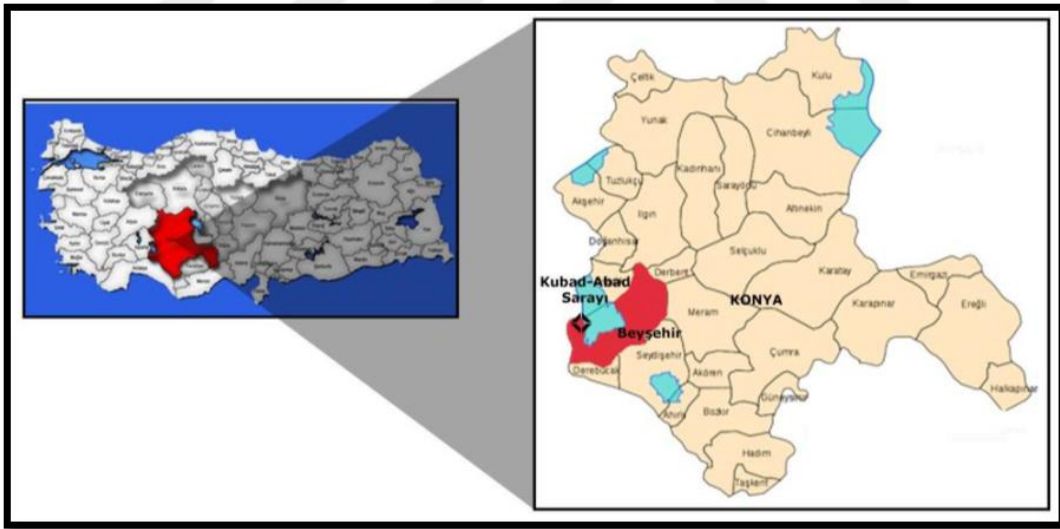
3. SAHA ARAŞTIRMASI: KUBAD-ABAD SARAYI

3.1 Kubad-Abad Sarayı Koruma Alanı Temel Bilgiler

Bu tez çalışmasında örnek araştırma sahası olarak Konya ili Beyşehir ilçesi Kubad-Abad Sarayı seçilmiştir. Tez kapsamında Kubad-Abad Sarayı için hazırlanan koruma amaçlı imar planı yapım süreci ayrıntılı keşfedilmiştir.

3.1.1. Konum

Kubad-Abad Sarayı, İç Anadolu Bölgesi'nde Konya İl'inin Beyşehir İlçesi Gölyaka Mahallesi sınırları içinde 37° 44' kuzey enlemi ile 31° 26' doğu boylamının kesiştiği noktada yer almaktadır. Yerleşme karayolu ile Gölyaka Mahallesi merkezine 3 km, Beyşehir İlçe Merkezi'ne 60 km, Konya İl Merkezi'ne 150 km uzaklıktadır. Çalışma alanının ülke ve bölge içerisindeki konumu ve çalışma alanının çevresi Şekil 3.1 ve Şekil 3.2'de görülmektedir.

Şekil 3.1: Çalışma alanının ülke ve bölge içerisindeki konumu

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

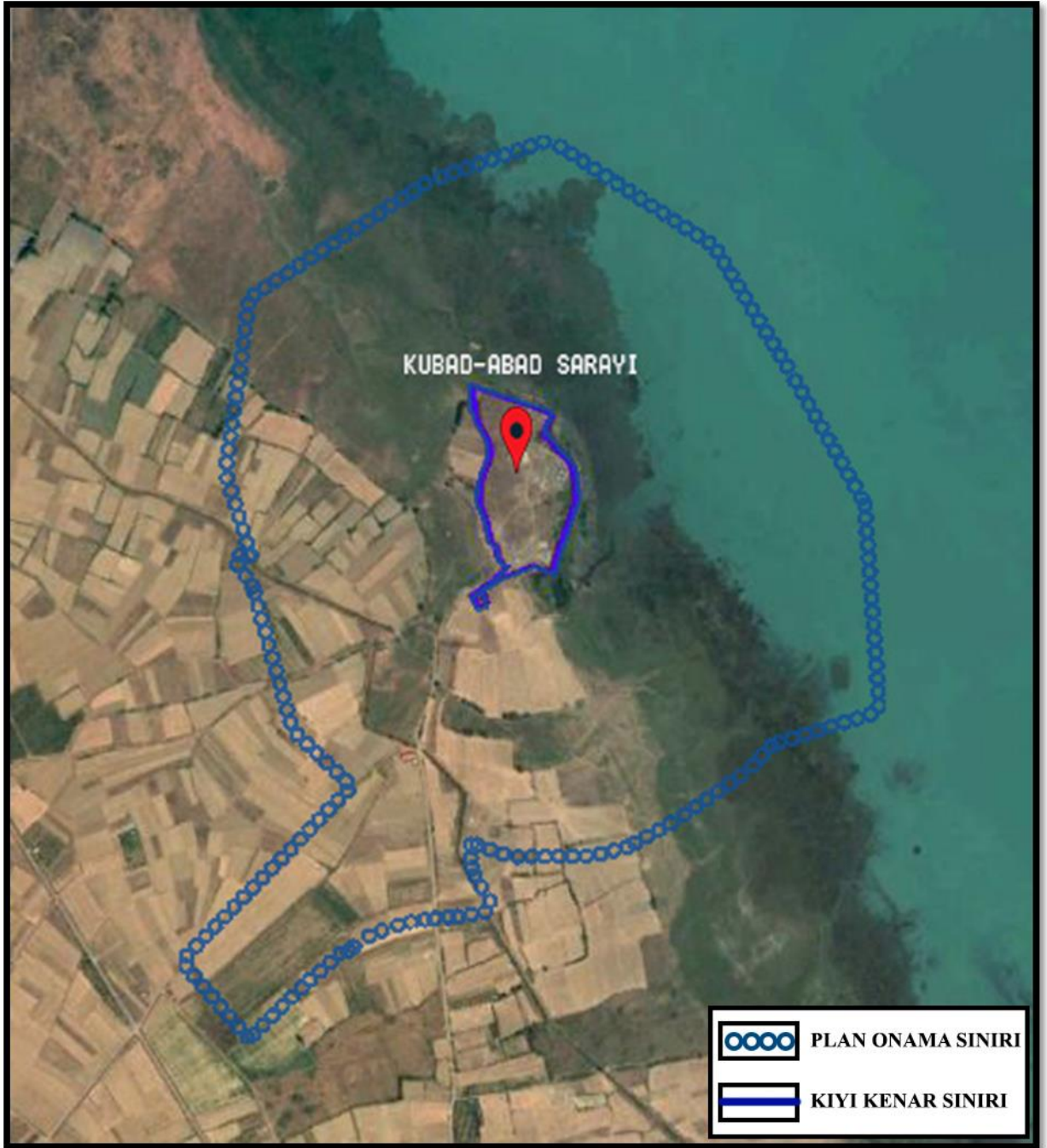

Şekil 3.2:Planlama yapılan alanın çevresi

Kaynak:(Earth, 2020)

Kubad-Abad Sarayı, Beyşehir İlçesi merkezinin batısında, Beyşehir Gölü'nün karşı kıyısında, Gölyaka Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Aynı zamanda I.ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı, Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı, Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Beyşehir Gölü Milli Parkı sınırları içerisinde yer almaktadır.

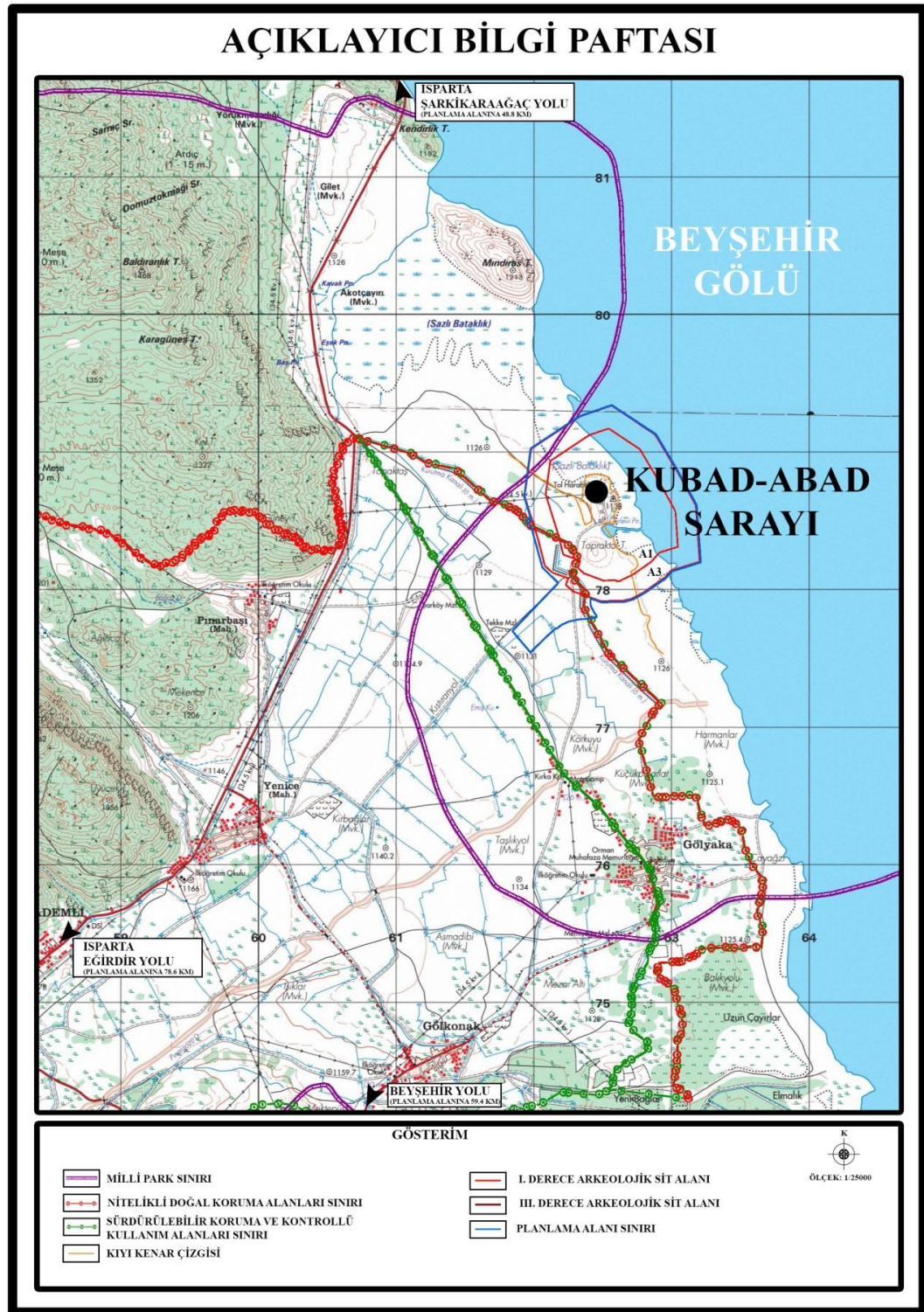
I. ve III. Derece Arkeolojik Sit sınırları içerisinde merkezinde saray olmak üzere doğusundan Beyşehir Gölü'nün kıyı kesimi, batı ve güneyinden ise tarım arazilerinin bir kısmı girmektedir. Sarayın toplam alanı 56544.594 m², I. Derece Arkeolojik Sit Alanı 750082.849 m², III. Derece Arkeolojik Sit Alanı 557835.743 m², Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı 218087.160 m² ve Nitelikli Doğal Koruma Alanı ise 1280957.542 m²'dir. Kubad-Abad Sarayı çevresinde herhangi bir yapılaşma bulunmamakta olup, saray çevresi tarım arazileri ile çevrilidir. Alana ait uydu görüntüsü Şekil 3.3'de görülmektedir.

Şekil 3.3: Alanın Uydu Görüntüsü

Kaynak: (Earth, 2020)

Yukarıda şekilde görünen hava fotoğrafı, 2019 tarihli güncel görüntülerden elde edilmiştir. Plan değişikliği yapılan ITRF koordinat sisteminde X: 4180145 – 4179775 / Y: 626665- 626940 koordinatları arasında kalmaktadır. Aşağıda Harita 3.1’de görülen açıklayıcı bilgi paftasında, planlama alanı ve çevresi 1/25.000 ölçekli hâlihazır harita üzerinde bütüncül olarak gösterilmektedir.

Harita 3.1: Açıklayıcı bilgi paftası

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

3.1.2. Tarihsel gelişim

Beyşehir Gölü'nün batı kıyısında, Anamas Dağları'nın eteğinde, Gölyaka Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Kubad-Abad Saray Külliyesi, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 26-27/02/1987 tarih ve 3023 sayılı kararı ile I. Ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiştir.

3.1.3. Sarayın yapılışı

İbn-i Bibi'den aktaran Arık, I. Alâeddin Keykubad'ın Antalya-Alanya seferi sırasında bugünkü Beyşehir Gölü kıyısında konakladığını, gölü ve çevresinde doğal yeşillikleri çok beğendiğinden dolayı Mimar Sadettin Köpek'e cennete benzeyecek bir saray yapmasını istediğini belirtmiştir. Mimar Sadettin Köpek, içerisinde havuzları bulunan, çok süslü ve çok eşyalı köşklere sahip sarayı kısa sürede sultanın emrine sunmuştur (Arık, 2000). Saray, kayıtlara göre 1236 yılında yapılmıştır.

3.1.4. Keşfedilişi

1950'li yıllarda M. Zeki Oral, Konya Müzesi müdürlüğü sırasında İbn-i Bibi'nin Selçukname'sini tarayarak az da olsa adı bilinen fakat yerleri bilinmeyen özellikle Kubad-Abad ve Keykubadiye Saraylarını aramaya girişmiş, bu arayışın sonunda her iki sarayı da keşfetmiştir. Bu saraylara Büyük Saray ve Küçük Saray adını vermiş ve sarayların planlarını çizmiştir. Ayrıca bölgeden çok sayılı irili ufaklı eser de çıkarmıştır. Sonrasında bölgedeki kazıların daha kapsamlı ve uzmanlık gerektirecek düzeyde olduğunu kavramış ve gün yüzüne çıkardığı eserleri tekrar kapatmış, bölge halkından buradaki eserlere dokunmamaları konusunda söz almıştır. Bölgede bir süre bilimsel araştırmalar yapılmamış ve Oral'ın verdiği bu bilgiler alana ilişkin tek bilgiler olarak kalmıştır. Saraya ait bazı yapı taşları Gölyaka ve çevresindeki köylerde evlerin kapısına monte edilmiş ve köydeki tarihi hamamda kullanılmıştır (Arık, 2000).

3.1.5. İlk bilimsel kazılar

Prof. Dr. Katharina Otto-Dorn, 1965 yılında dönemin Müzeler Genel Müdürü Mehmet Önder'le anlaşarak Kubad-Abad'da ilk bilimsel kazıyı başlatmıştır. Kazı ödeneklerinin büyük bir bölümü Almanya tarafından karşılanmıştır. Bu kazı çalışması,

Türkiye’de Türk kültürünün geçmişini araştırmaya yönelik yapılan profesyonel ve tam teşekküllü ilk kazıdır. Çalışmada ilk kez yörenin topografik planı hazırlanmış, mevcut kalıntılar üzerine yerleştirilmiştir. Ayrıca iki büyük binanın hali hazır ve kazı sonuçlarını yansıtan plan ve kesitleri yapılmıştır (Arık, 2000). Kubad-Abad Sarayı ve çevresine ait topografik plan Şekil 3.4’de görülmektedir.

Şekil 3.4:Kubad-Abad Sarayı ve çevresi topografik planı

Kaynak: (Arık, 2000)

3.1.6. Sarayın önemi

Kubad-Abad Sarayı, Anadolu Selçuklu döneminden günümüze kadar ulaşabilmiş tek saraydır. Dönemin kültürel, mimari ve sanatsal yapısını yansıtan saray, sonraki dönemlerde inşa edilmiş olan farklı sarayların yapımına da öncülük eden bir eser özelliği taşımaktadır. Arkeolojik sit alanı olarak ilan edilen saray ve çevresinde birçok doğal ve kültürel değere sahip eser bulunmaktadır. Saray, T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı’na restore edilmektedir. Kubad-Abad Sarayı yerleşim planı ve hava fotoğrafı şekil 3.5. ve 3.6.’de görülmektedir.

Şekil 3.5:Kubad-Abad Sarayı yerleşim planı

Kaynak: (Beyşehir Belediyesi,2020)

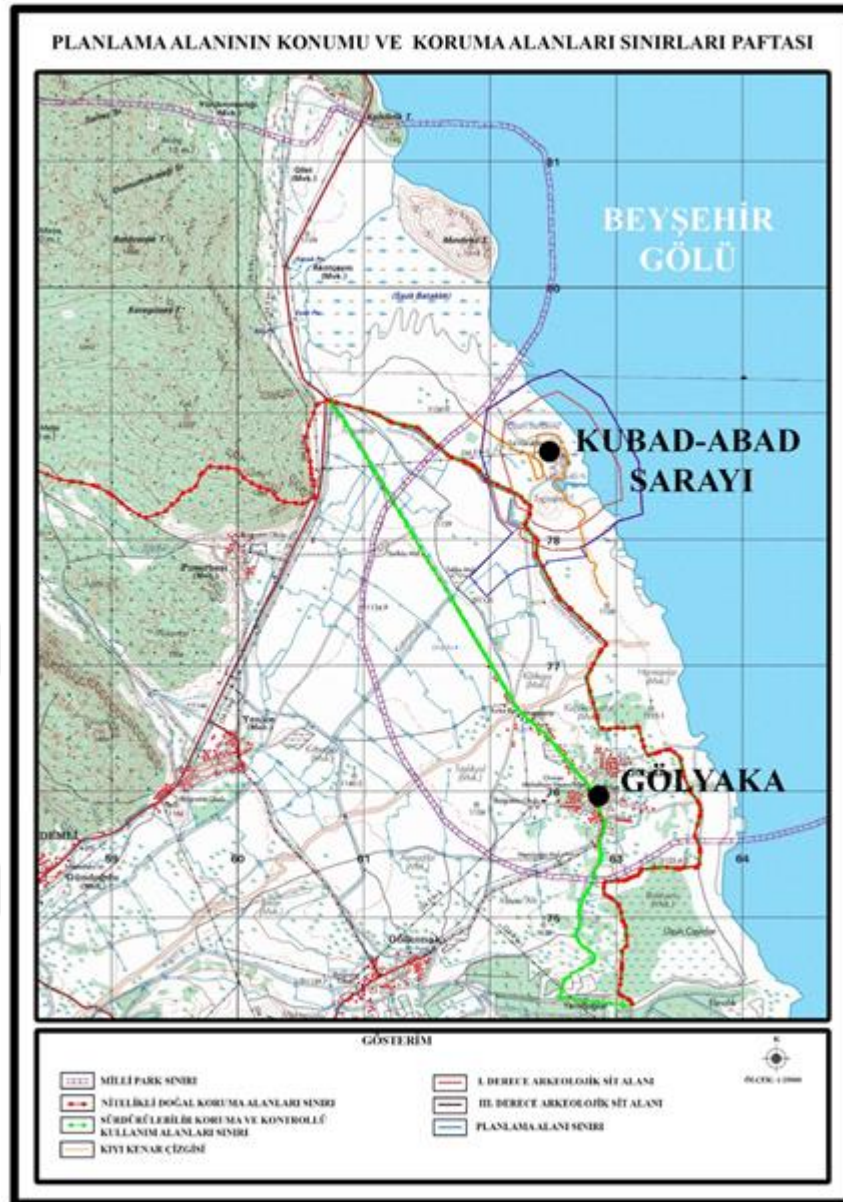

Sekil 3.6:Kubad Abad Sarayı hava fotoğrafı

Kaynak: (Beyşehir Belediyesi,2020)

3.1.7. Kubad-Abad Sarayı ve çevresi korunan alanlar

Kubad-Abad Sarayı, bulunduğu konum itibarı ile Milli Park, Doğal Koruma Alanı ve Arkeolojik Sit Alanı içerisinde kalmaktadır. Ayrıca Beyşehir Gölü kıyı tebliğine tabidir. Alana ilişkin alınan koruma kararları şu şekildedir. 11.01.1993 tarihli 93/4020 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile; Kubad Abad Sarayı'nın da içerisinde bulunduğu Beyşehir Gölü ve çevresi Milli Park Alanı ilan edilmiştir. 26-27/02/1987 tarih ve 3023 sayılı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu kararı ile I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiş, I.Derece Arkeolojik Sit Alanı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 04.09.2015 tarih ve 3096 sayılı kararla sınırları güncellenerek I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak revize edilmiştir. 24.06.1998 tarih ve 215 sayılı karar ile Konya Kültür ve Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından I. Derece Doğal Sit Alanı olarak belirlenmiştir. 28.10.2016 tarihli ve 388 sayılı Konya Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu kararı ile; Beyşehir Gölü ve çevresi "Nitelikli Doğal Koruma Alanı" ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiştir. Kubad Abad Sarayı korunan alanlara ilişkin veriler aşağıda harita 3.2'de görülmektedir.

Harita 3.2:Kubad Abad Sarayı ve Çevresi Koruma Alanları Sınırları

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

3.2.Fiziksel Yapı

3.2.1.Genel coğrafi ve doğal yapı verileri

Konya İli, İç Anadolu Bölgesi sınırları içerisinde Orta Anadolu yaylası üzerinde bulunmaktadır. Kuzeyinde Ankara, güneyinde Mersin, Karaman, Antalya, doğusunda Niğde, Aksaray, batısında Isparta, Afyonkarahisar ve Eskişehir illeri ile çevrilidir.

41.408 km²' lik yüzölçümü ile Türkiye'nin en geniş ili, 2.205.609 kişilik nüfusu ile de Türkiye'nin en kalabalık 7. ilidir. Doğal açıdan Konya ilinin kuzeyinde Haymana Platosu, kuzeydoğusunda Cihanbeyli Platosu ve Tuz Gölü, batısında Beyşehir Gölü ve Akşehir Gölü, güneyinde Sultan Dağlarından başlayan volkanik dağlar, doğusunda ise Obruk Platosu bulunmaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği (rakımı) 1016 m'dir.

Konya İli'ne bağlı Beyşehir İlçesi'nin Konya merkeze olan uzaklığı 90 km'dir. 31° 72' doğu boylamı ile 37° 67' kuzey enlemleri arasında bulunan Beyşehir'in doğusunda Konya, batısında Isparta, kuzeyinde Doğanhisar, Hüyük ve Ilgın, güneyinde ise Derebucak ilçesi bulunmaktadır. Rakımı 1125 m olan ilçenin yüzölçümü ise 2127 km²'dir.

Beyşehir ilçesi, Konya İli'nin Akdeniz kesiminde Göller Bölgesi'nde ve Orta Toroslar arkasındaki kısımda yer almıştır. Yükseklik değerleri 1100-3000 metreye ulaşan dağlarla çevrilidir. Güney ve batısında Toros Sıra Dağları, doğusunda Erenler, kuzeyinde Sultan Dağları bulunan Beyşehir ilçesi kapalı bir havza durumundadır. Beyşehir Gölü'nün batı kesiminde arazi yapısı dik ve yükseltisi ani artışlar göstermektedir. Bu kesimlerde yükseklik yer yer 2000 metrenin üzerine çıkmaktadır. Güney ve doğudan sınırlayan kesimler ise daha alçak ve az eğimli bir topografyaya sahiptir.

Planlama alanı Konya il merkezinin batısında Beyşehir İlçesi Gölyaka Mahallesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Çevresi tarım arazileri ile çevrilidir. Doğu sınırında Beyşehir Gölü, güneyinde Gölyaka Mahallesi yerleşmesi bulunmaktadır. Sarayın Güney batısında ise Anamas ve Dedegöl Dağları yükseltili alanlardır.

3.2.2. İklim ve bitki örtüsü

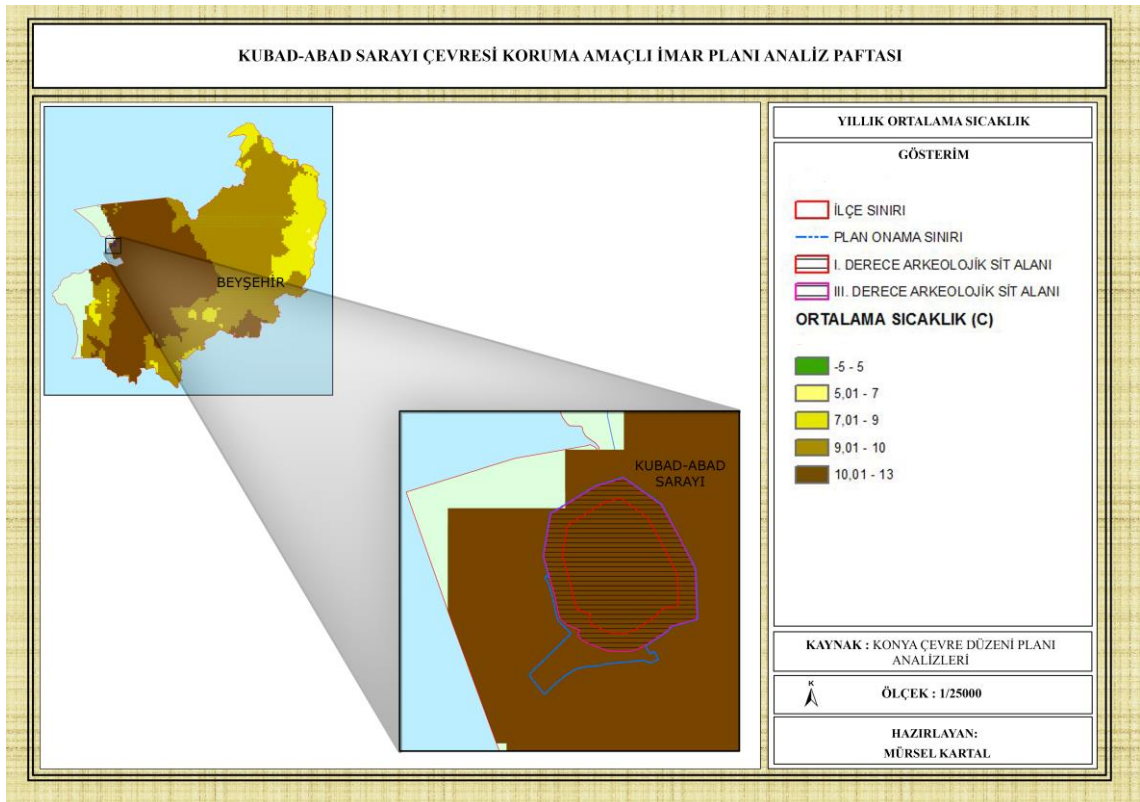
Beyşehir İlçesi Konya'nın Akdeniz Bölgesi'ne giren kısımda olan, Torosların ardında Göller yöresinde yer almaktadır. Akdeniz bölgesi ile Orta Anadolu bölgesi geçiş kesiminde yer aldığı için Akdeniz ardı iklimi görülür. Ancak gölün yumuşaklığından dolayı uzak dağlık kesimlerde karasal iklim baskındır. Yazları kısa, serin ve kurak kışları uzun, soğuk ve yağışlıdır.

Ortalama sıcaklık Akdeniz kıyılarından 8-10 °C daha düşük yaz sıcaklığı azdır. Yazları yağışlı kışlar ise karlı ve biraz daha donludur. İlkbahar ve sonbahar kısa, kış ve yaza geçiş ani olmaktadır. Ortalama sıcaklık değerleri ocak ayında -0,3 °C ve temmuz ayında 22,3 °C arasındadır. Şubat ayında 0,7 °C olan 0 °C'nin üzerindeki sıcaklık

değerleri mart ayının ilk haftalarına kadar sürmektedir. Mart ayından itibaren sıcaklıklarda görülen ani artışlar Haziran ve ağustos aylarına kadar devam etmektedir. İlçenin aylık toplam yağış değerleri, Aralık ve ocak ayı en yüksek, Temmuz ve ağustos aylarında ise en düşük değerlere sahiptir. 30 yıllık ortalama toplam yağış değeri ise 501,2 mm ile Konya İl'inden daha fazladır.

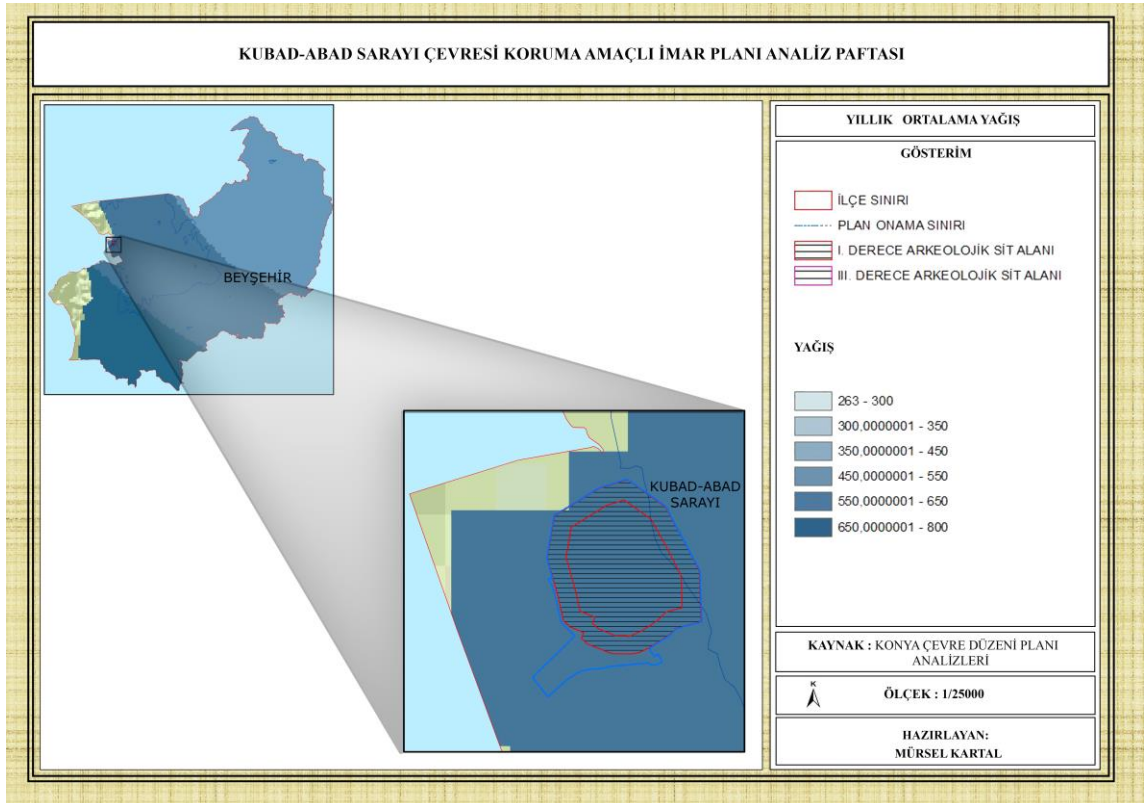
Beyşehir ilçesinde don olayları Ekim ayı itibarıyla görülmeye başlanmaktadır. Kış aylarında yoğun olarak görülen don olaylarının en fazla yaşandığı ay Ocak ve Şubat aylarıdır. İlkbahar mevsiminde ise en fazla don olayı mart ayında gerçekleşmektedir.

İnceleme alanına ilişkin yıllık ortalama sıcaklık verileri Harita 3.3'de, yıllık ortalama yağış verileri Harita 3.4'de aşağıda verilmiştir.

Harita 3.3:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Yıllık Ortalama Sıcaklık Analizi

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Harita 3.4: Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Yıllık Ortalama Yağış Analizi

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

3.2.3 Ekolojik yapı

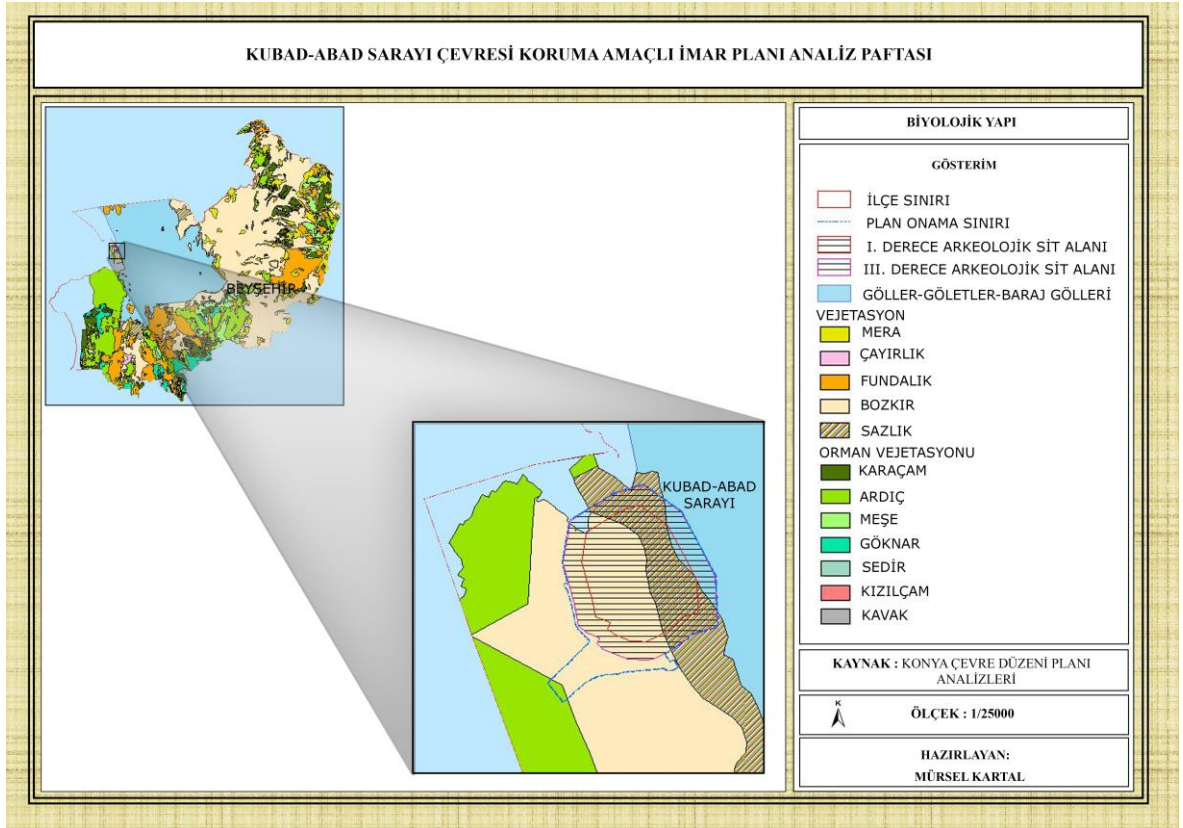
Beyşehir İlçesi iklimi Akdeniz iklimi ile İç Anadolu'nun kurak ikliminin kesiştiği bölgede yer almasından dolayı kendine hastır. Vejetasyon haritasına da bakıldığında iğne yapraklı, yaprak dökenlerden otsu bitkilere doğru bir geçiş gözlenmektedir. Alanda mera, fundalık, bozkır ve sazlık alanlar çoğunluktadır. İki iklim bölgesinde yer almasından dolayı biyolojik çeşitlilik açısından zenginlik göstermektedir. Bölgenin orman vejetasyonunda karaçam, ardıç, meşe ve göknar ağaçları mevcuttur. Bölgenin karasal ekosisteminde orman, çayır-mera, ova ve dağ ekosistemleri yaygındır.

İnceleme alanına ait biyolojik yapı analizi Harita 3.5'de, ekosistem yapısı Harita 3.6'da orman alanları analizi ise Harita 3.7'de aşağıda gösterilmiştir.

Beyşehir İlçesi'ne özgü florada Centaurea L. (Peygamber Çiçeği), Acantholimon Boiss. Endemik bitkileri vardır. Ayrıca hanımeli, kokarardıç, ılgın, adaçayı, kekik, çiğdem ve sahlep bitkileri bulunmaktadır. Bölgenin faunasında yaygın olan türler ise

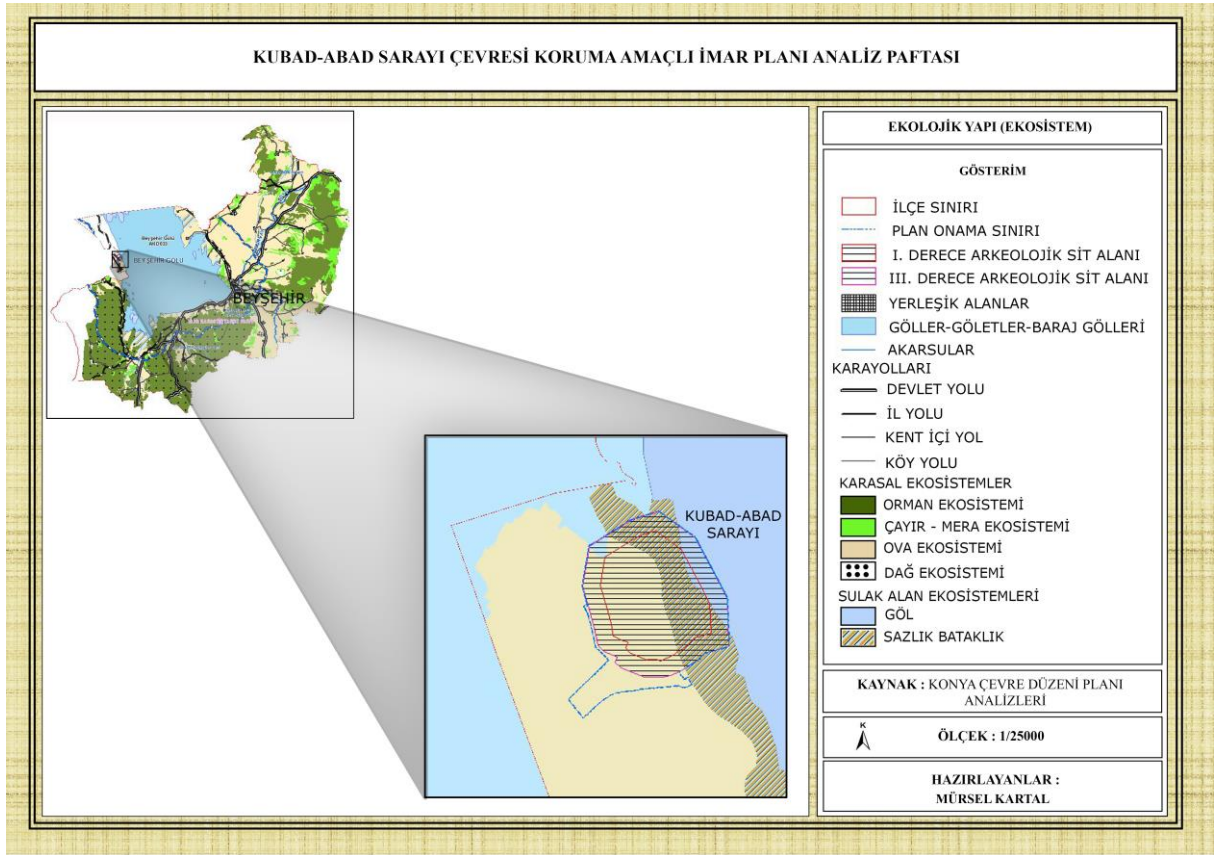
Beyşehir Gölü Milli Parkında keklik, bildircin, çil keklik, tavşan, sansar, kurt, balık türü olarak sazan, aynalı sazan, sudak (levrek-dişli balık)tır.

Kubad-Abad Sarayı'na 200 m mesafede Beyşehir Gölü Milli Parkı alanında bulunan endemik bir tür olan göl soğanı yetişme alanı bulunmaktadır.

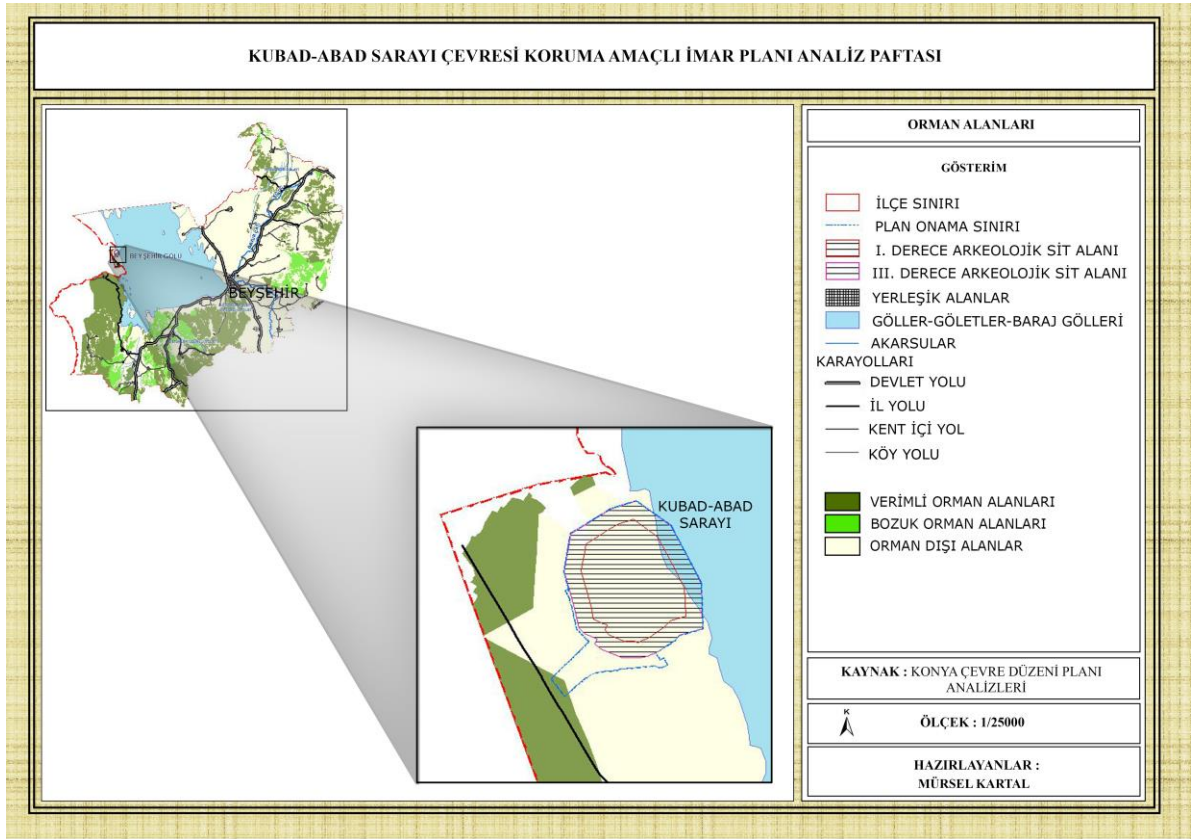
Harita 3.5:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Biyolojik Yapı Analizi

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Harita 3.6: Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kuba-Abad Sarayı Çevresi Ekolojik Yapı (Ekosistem) Analizi

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Harita 3.7:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Orman Alanları Analizi

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

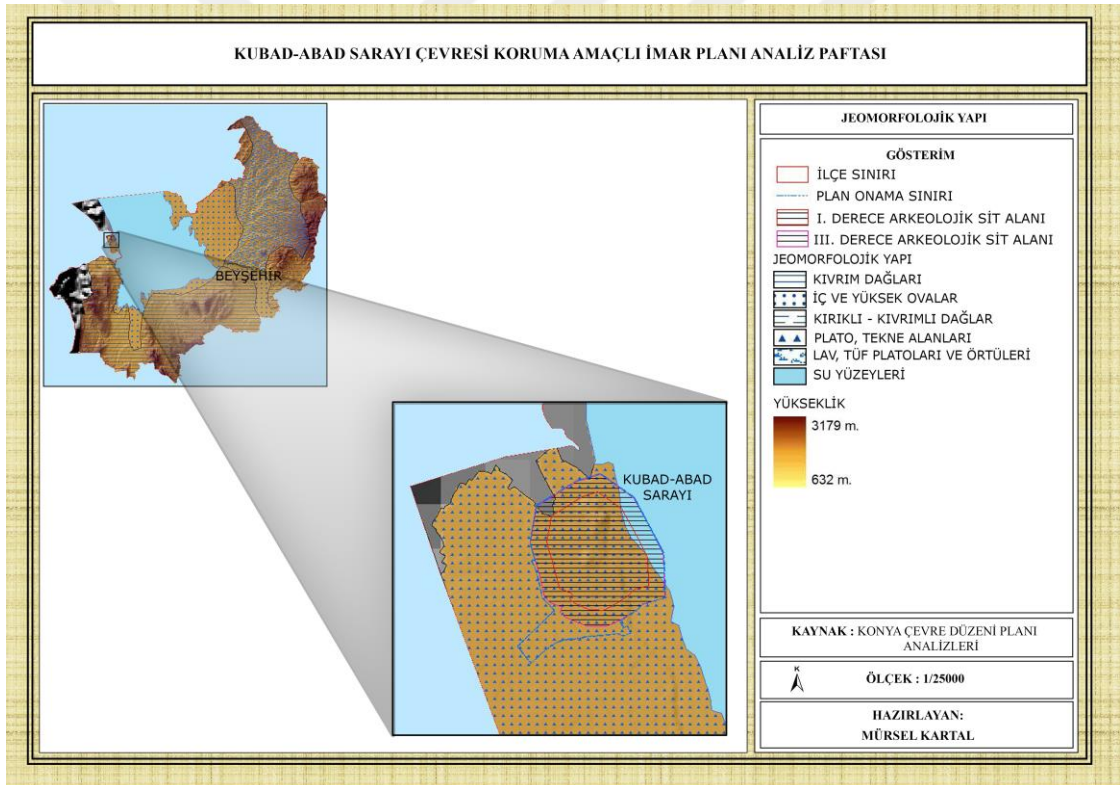
3.2.4. Jeomorfolojik ve Topografik Yapı

Konya'nın güneyi, güneybatısı ve güneydoğusu Toros Dağları ile çevrilidir. Güneydoğudan Güneybatıya doğru 100 km uzunluğunda Sultandağları vardır. Sultandağları Konya ile Isparta'yı birbirinden ayırır. Konya İli geniş düzlükler üzerine kuruludur. İlin 4/5'i düzlük alan geriye kalanı ise dağlık bölgedir. İl sınırları içindeki alanların eğim düzeyine bakıldığında %0-50 aralığında değiştiği yapılan analizler sonucu gözlemlenmiştir. Konya il sınırları içindeki yükseltilerin 632 metre ile 3180 metre arasında değiştiği belirlenmiştir.

Konya İli rüzgâr yönü bakımından incelendiğinde kuzeyi ve batısı kapalı, güneyi ve doğusu açık bir çanak şeklindedir. Kentin güneydoğusunda ve kuzeydoğusunda bataklıklar oluşmuştur. Onun haricinde herhangi bir yerleşme engeli görülmemektedir. Kentin jeolojik durumu incelendiğinde kil, kum, çakıl gibi görülen alüvyon formasyonlar, kent gelişimi için uygun bir taban teşkil etmektedir.

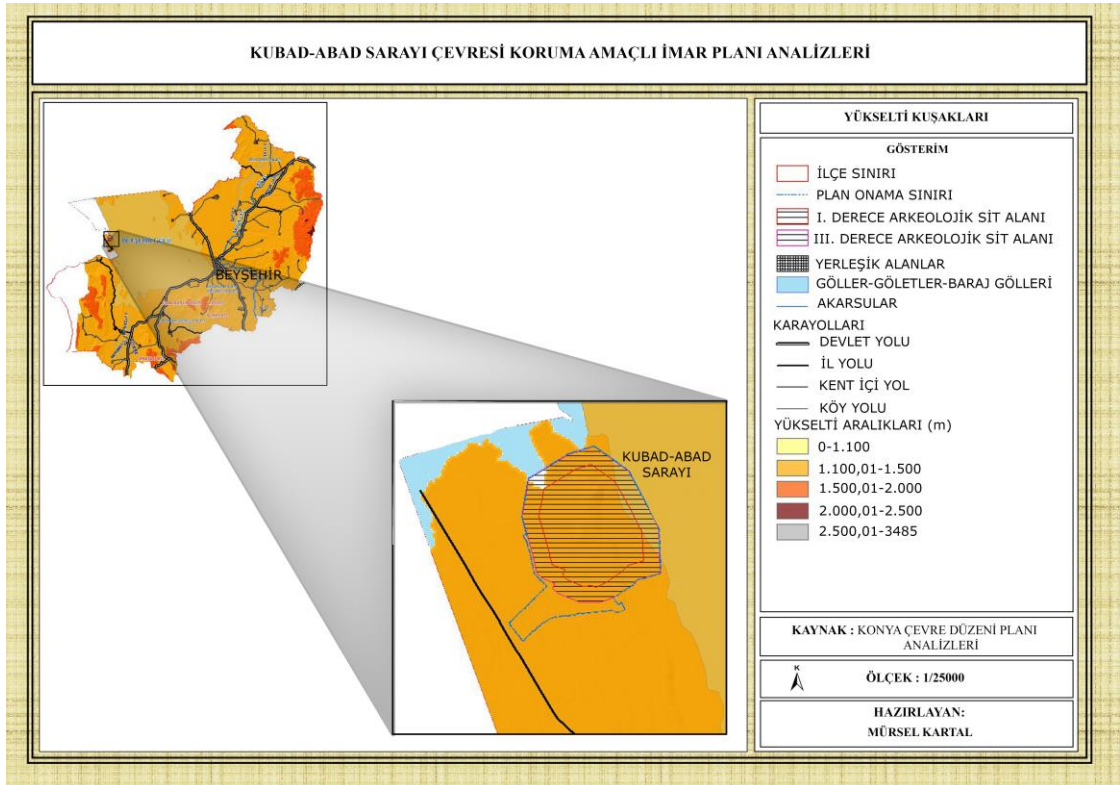
Beyşehir İlçesi, Konya İli'nin Akdeniz kesiminde Göller Bölgesi'nde ve Orta Toroslar arkasındaki kısımda yer almıştır. Deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 1125 metredir. Yükseklik değerleri 1100-3000 metreye ulaşan dağlarla çevrilidir. Güney ve batısında Toros Sıra Dağları, doğusunda Erenler, kuzeyinde Sultan Dağları bulunan Beyşehir İlçesi kapalı bir havza durumundadır. Beyşehir Gölü'nün batı kesiminde arazi yapısı dik ve yükseltisi ani artışlar göstermektedir. Bu kesimlerde yükseklik yer yer 2000 metrenin üzerine çıkmaktadır. Güney ve doğudan sınırlayan kesimler ise daha alçak ve az eğimli bir topografyaya sahiptir.

Beyşehir İlçesi'ne ait jeomorfolojik veriler Harita 3.8'de yükselti kuşakları verileri Harita 3.9'da eğim verileri ise Harita 3.10'da bakı analizi verileri ise Harita 3.11'de aşağıda verilmiştir.

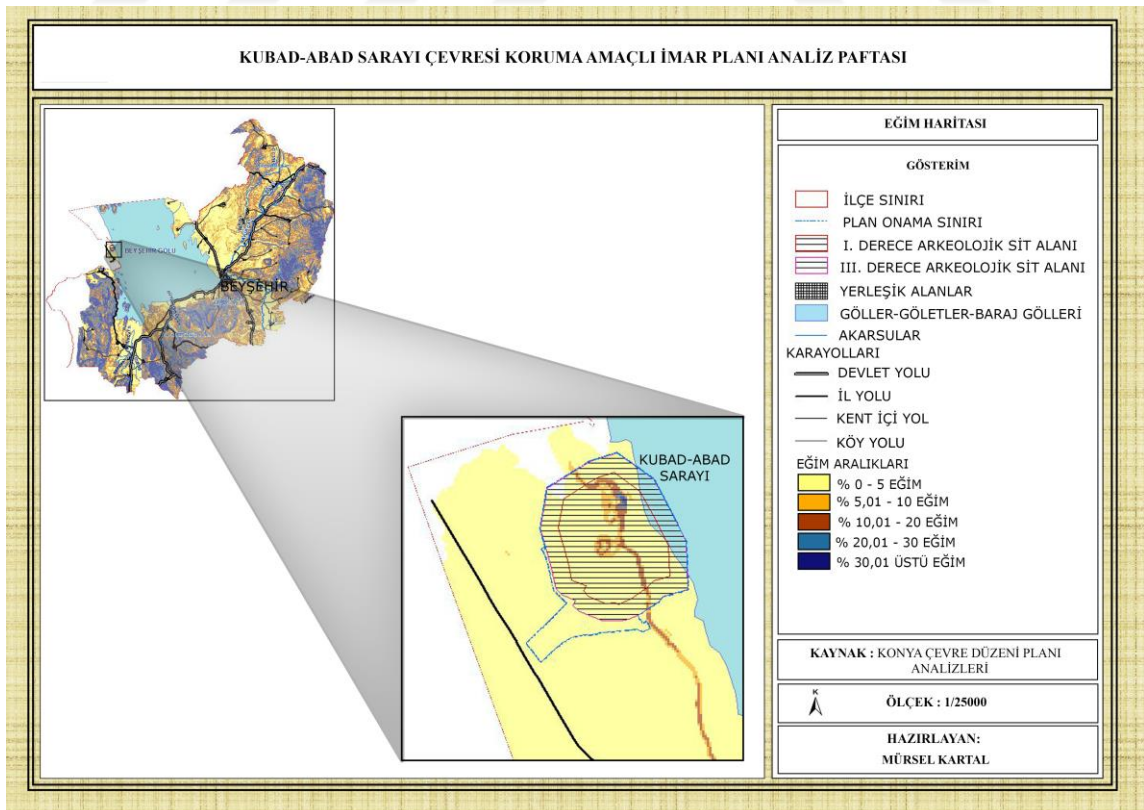
Harita 3.8:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Jeomorfolojik Yapı Analizi

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

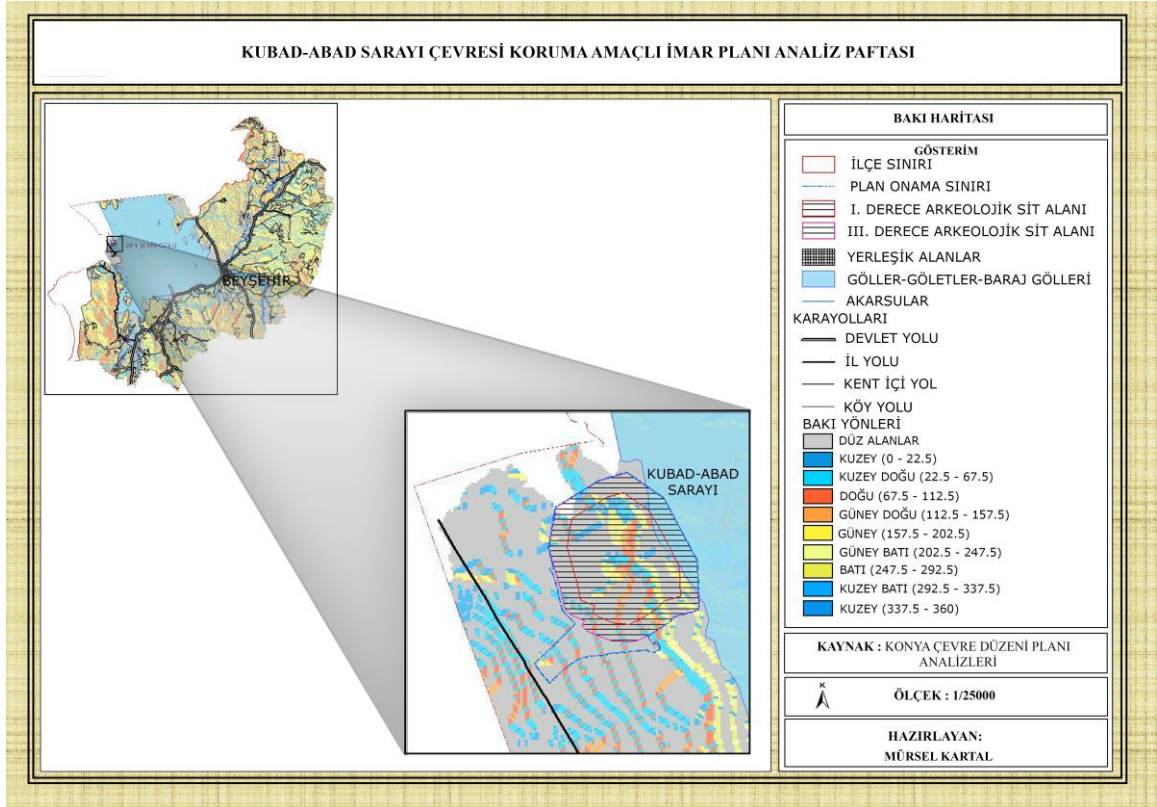
Harita 3.9:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Çevresi Yükselti Kuşakları Analizi

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Harita 3.10:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad Abad Sarayı Çevresi Eğim Analizi

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Harita 3.11:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kuba Abad Sarayı Çevresi Bakı Analizi

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

3.3. Jeolojik Durum

3.3.1. İnceleme alanı jeolojisi

İnceleme alanı içerisindeki başlıca birimlere ait veriler aşağıda sıralanmıştır.

Kurucaova Formasyonu: Bu formasyon orta ya da kalın tabakalı, bej, krem, gri ve kahve renklerindeki kireç taşlarından oluştuğu gibi bazı yerlerinde dolomitik kireç taşları da bulunur.

Sevrandağı Formasyonu: Bu formasyon genelde gri renkli ve kalın tabakalı kireç taşlarından oluşmaktadır. Mikroskobik incelemeler sonucunda bu formasyonun alt seviyelerinde biyoklastik karbonatlar da gözlemlenmiştir.

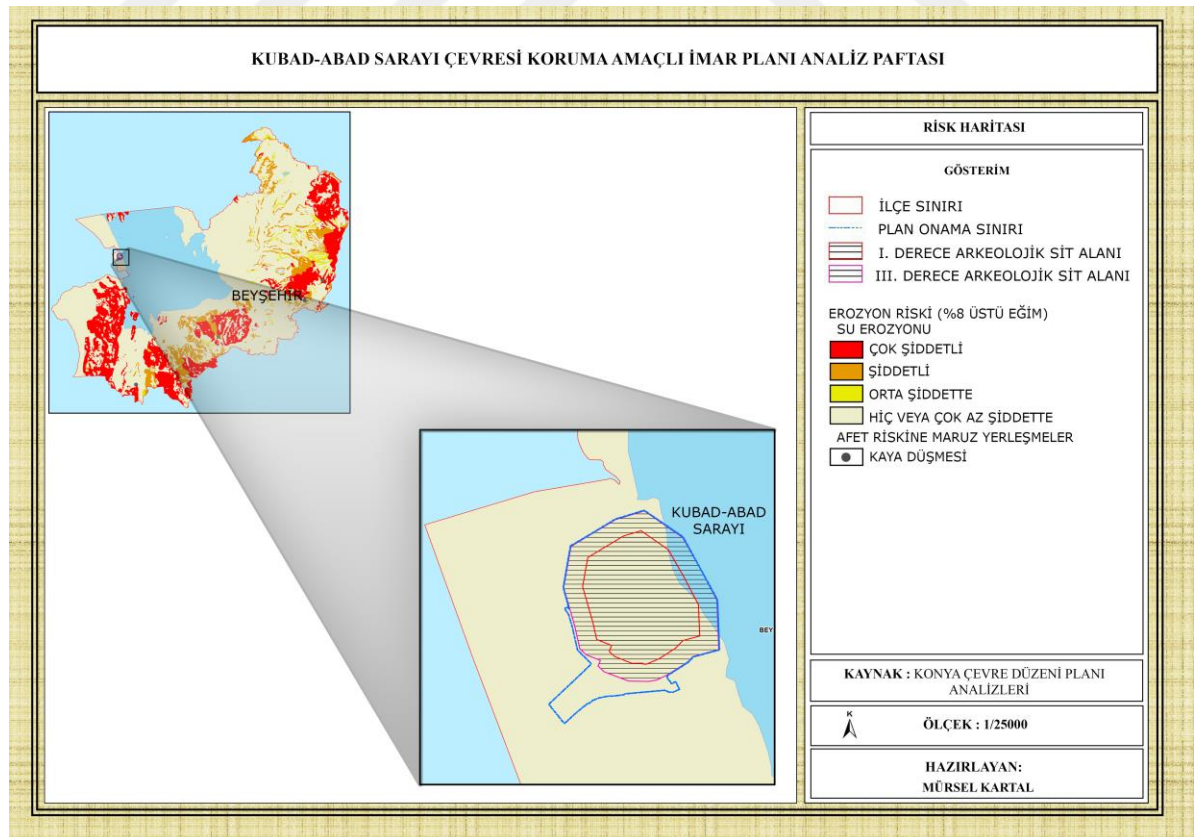
İbradi Grubu: Bu grubun tabanı ağırlıklı olarak Bakalasay formasyonu özelliği gösterirken, üst kısmı Çarşıyayla formasyonu olarak tanımlanmıştır.

Yerleşilebilirlik Açısından Birinci Öncelikli Alanlar: Eğim değerinin %0-20 arasında değiştiği, jeolojisini kuvarterner öncesi yaşlı birimlerin oluşturduğu alanlar yerleşilebilirlik açısından birinci öncelikli alanlardır. Bu alanlar genel olarak Beyşehir'in kuzey doğu bölgesinde görülür.

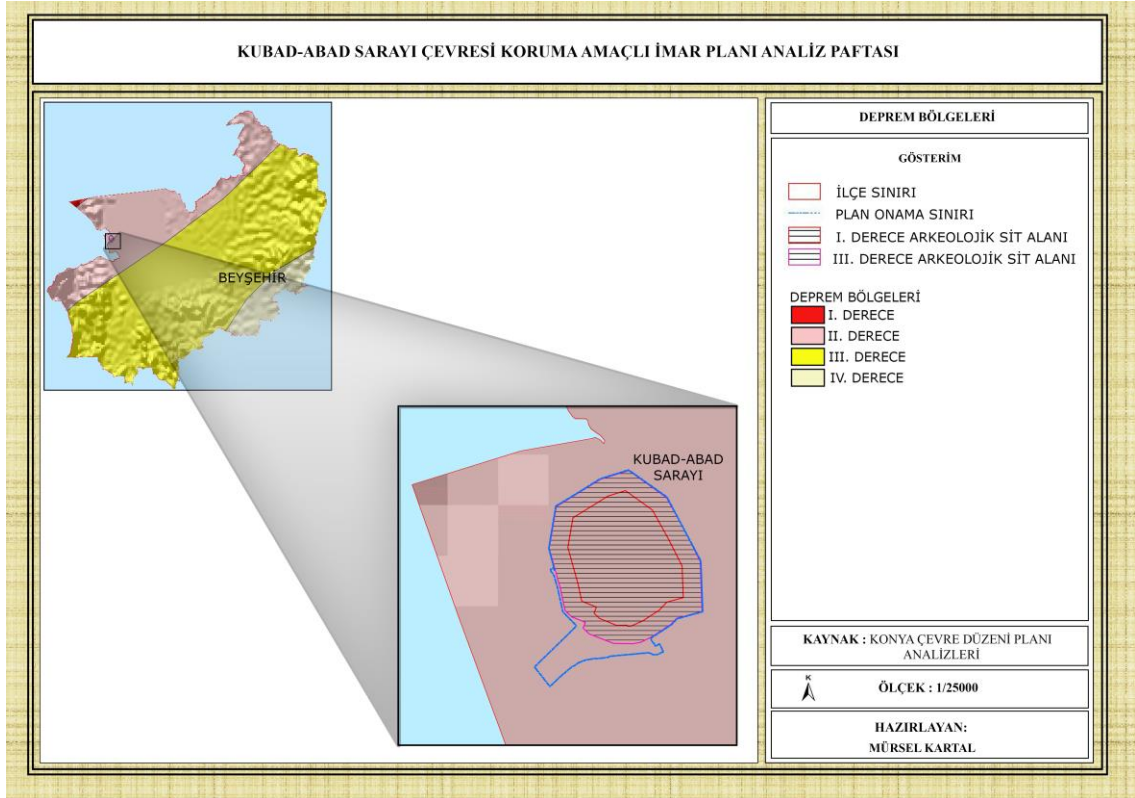
Yerleşilebilirlik Açısından İkinci Öncelikli Alanlar: Jeolojisini kuvarterner öncesi yaşlı birimlerin oluşturduğu alanlardır. Bu alanda eğim değerleri %20'nin üzerinde olduğundan doğal afetlerin yaşanma ihtimali oldukça yüksektir. Beyşehir'in güney batısından bulunan, Gölyaka ve Kubad-Abad Sarayını da içerisine alan bu bölgeler ikinci öncelikli alanlardır.

Yerleşilebilirlik Açısından Üçüncü Öncelikli Alanlar: Eğim değerleri düşük olmasına rağmen, bu alanların heterojen bir yapıya sahip olması sıvılaşma, taşıma gücü ve şişme gibi tehlikelerin meydana gelme olasılığı olduğundan dolayı bu bölgeler üçüncü öncelikli alanlardır. Beyşehir ilçesinde yerleşime uygun olmayan çok az alan bulunmaktadır.

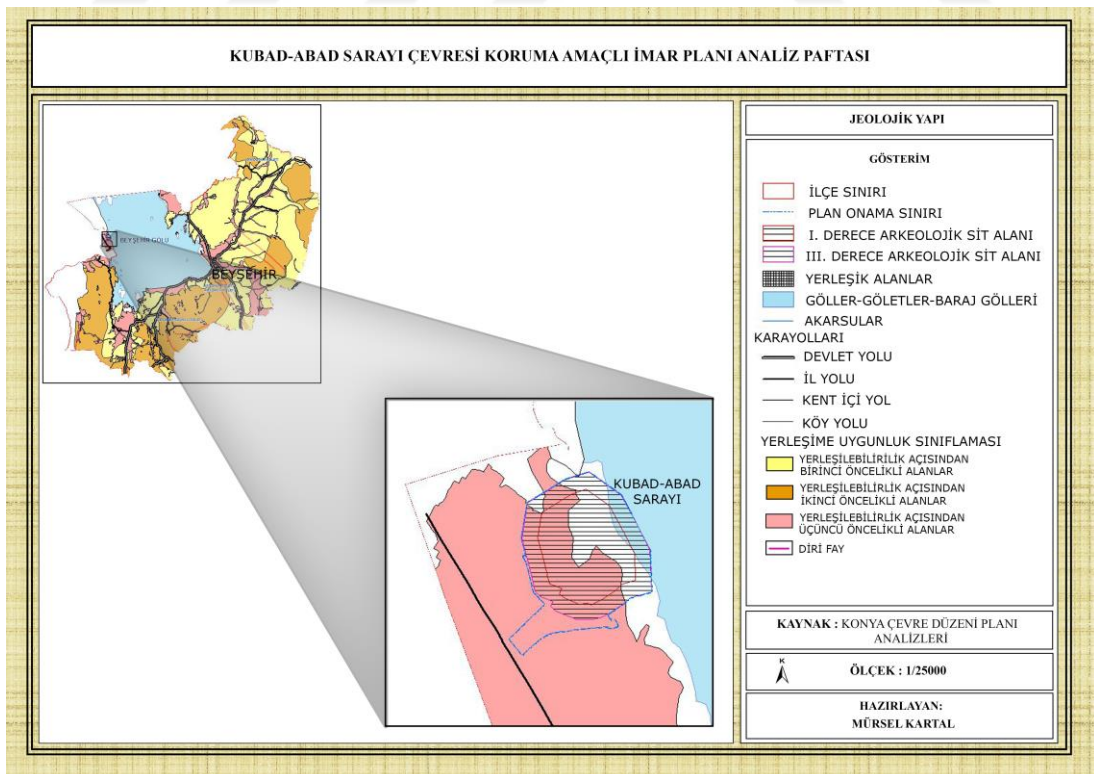
İnceleme alanına ilişkin yerleşilebilirlik analizi Harita 3.15.'de aşağıda verilmiştir.

Harita 3.13:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Doğal Risk Analizi
Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Harita 3.14:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Deprem Bölgeleri Analizi
Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Harita 3.15:Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad-Abad Sarayı Yerleşilebilirlik Analizi
Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

3.4.Demografik Yapı

2019 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre Konya'nın nüfusu 2.232.374 kişidir. Nüfus artış hızı %1.21 kişidir. Kilometrekare başına düşen kişi sayısı ise 53'dür. Beyşehir İlçesi 2019 yılı nüfusu 74.469'dur. Mevcut Konya nüfusunun %3.34'ü Beyşehir ilçesinde yaşamaktadır. Beyşehir İlçesi Gölyaka Mahallesi ait demografi analizi Tablo 3.1.'de, nüfus projeksiyonları Tablo 3.2.'de görülmektedir.

	TOPLAM NÜFUS				YILLIK NÜFUS ARTIŞI ORTALAMASI (%)	NÜFUS YOĞUNLUĞU (KM2/KİŞİ)
YIL	2016	2017	2018	2019		
KONYA İLİ	2.161.303	2.180.149	2.205.609	2.232.374	1.15	52
BEYŞEHİR İLÇESİ	72.347	72.716	73.768	74.469	1.10	36
GÖLYAKA MAHALLESİ	573	567	528	529	-2.98	3

Tablo 3.1:Konya, Beyşehir, Gölyaka Mahallesi Demografi Analizi
Kaynak: (Tüik, 2020)

YILLAR	BEYŞEHİR İLÇE NÜFUSU	KONYA İL NÜFUSU	İLÇE NÜFUSU/KONYA NÜFUSU (%)
2015	71.370	2.130.544	3,34
2016	72.347	2.161.303	3,34
2017	72.716	2.180.149	3,33
2018	73.768	2.205.609	3,34
2020	73.946	2.311.728	3,19
2023	76.072	2.439.798	3,11

Tablo 3.2: İl Ve İlçe Nüfus Projeksiyonları

Mevlâna Kalkınma Ajansı tarafından Beyşehir ilçe nüfusunun 2023 yılında %5.14'lük bir artış ile 76.072'ye yükseleceği tahmin edilmektedir.

3.5.Teknik Altyapı Verileri

Beyşehir İlçesi ulaşım bakımından incelendiğinde önemli bir yol kavşağında bulunmaktadır. Konya-Isparta-Antalya ve Seydişehir merkezine 4 farklı asfalt yol ile bağlıdır. Beyşehir-Konya arası Karayolu 92 Km'dir. Seydişehir'e 33 Km, ilçeye uzaklığı 57 Km olan Şarkıkaraağaç İlçesi üzerinden Isparta'ya 172 Km'dir. Beyşehir – Akseki arası 107 Km'dir. Beyşehir-Akseki-Manavgat-Antalya güzergahı şeklinde ise Antalya'ya uzaklığı 286 Km'dir. Beyşehir ilçesinde bulunan bütün köy ve kasabalar yaz ve kış mevsimlerinde açık tutulan yollarla merkeze bağlıdırlar. Beyşehir ilçesine bağlı olan en yakın yerleşim merkezi Küçükafşardır. Küçükafşar-Beyşehir merkez arası uzaklık 3 Km'dir. İlçeye bağlı en uzak yerleşim yeri ise 58 Km ile Gölyaka Mahallesi'dir.

3.6.Arazi Kullanımı

Beyşehir İlçesi arazi kullanım alanı 212.172,66 ha olup, bu alan Konya'daki arazi kullanım alanının %5,20'sini oluşturmaktadır. Beyşehir ilçesindeki toplam arazi kullanım alanlarının %30,81'i tarım arazisi, %36,42'si ormanlık alan ve %9,02'si çayır-mera alanlarından oluşmaktadır. Beyşehir İlçesindeki arazi kullanım alanının büyük bir bölümünü de Beyşehir Gölü kaplamaktadır. İlçenin orman alanı, Konya orman alanının %14,30'unu oluşturmaktadır ve ilçenin orman alanları oranı Konya İli orman alanları oranından daha yüksektir.

Planlama alanının yer aldığı Gölyaka mahallesi arazi kullanım durumuna bakıldığında konut 510.501 m² (%59,21), ticaret 12.916 m² (%1.50), sosyal donatı 26.146 m² (%3.04), yeşil alan 77.574 m² (%9), ulaşım 234.935m² (%270,25)'dir. Toplam alan büyüklüğü ise 862.072 m²'dir. Bölge içerisinde bir adet eğitim tesisi binası, cami ve sağlık ocağı bulunmaktadır.

Planlama alanı olan Kubad-Abad Sarayı, Beyşehir ilçesi Gölyaka mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Sarayın doğusundan Beyşehir Gölü, batı ve güneyinden ise tarım arazileri bulunmaktadır. Sit alanlarının toplam alanı 131 hektardır.

Alan içerisinde yapılaşma görülmemektedir. Alanın yerleşim planı aşağıdaki şekil 3.7.'da gösterilmiştir.

Şekil 3.7:Kubad-Abad Sarayı Yerleşim Planı

Kaynak: (Beyşehir Belediyesi, 2020)

3.7. Yapı Yasaklı Alanlar

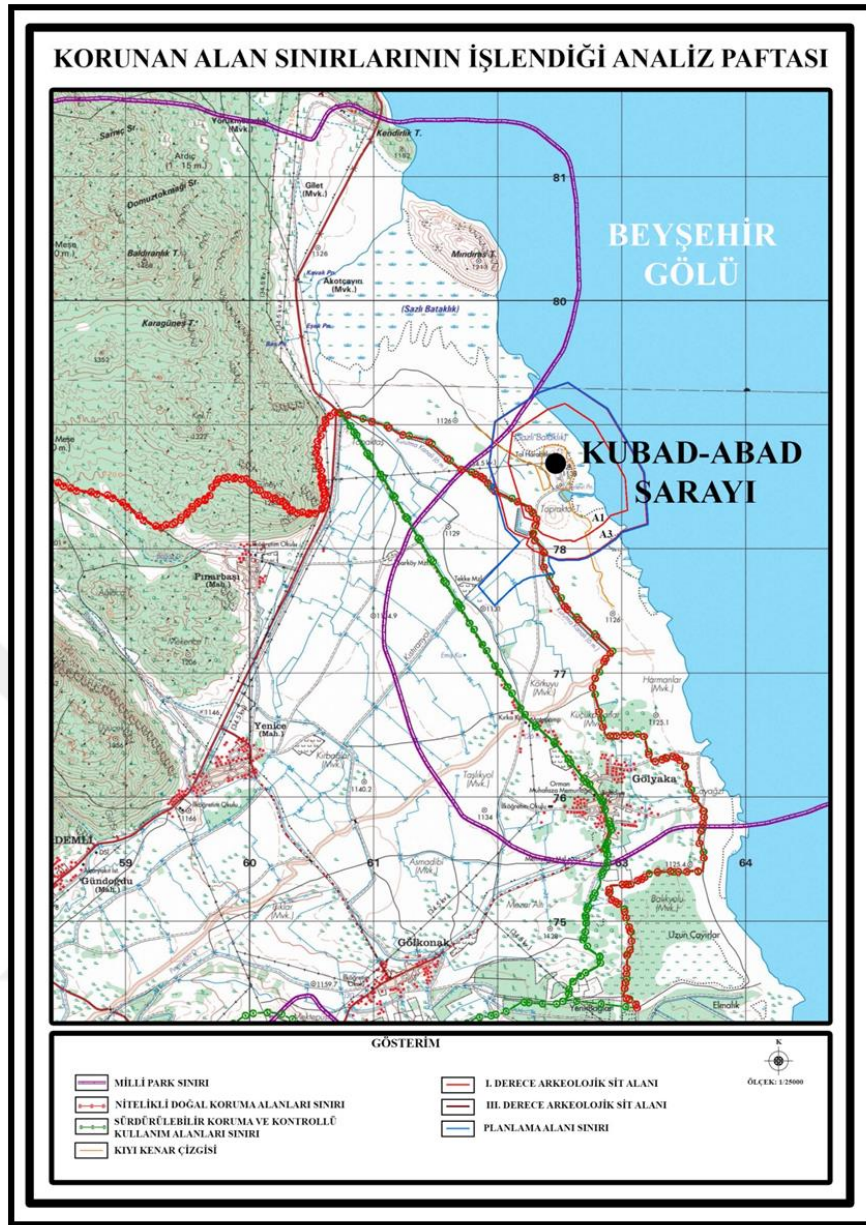
Planlama alanı içerisindeki I.Derece Arkeolojik Sit Alanı yapı yasaklı alandır.

3.8. Özel Kanunlara Tabi Alanlar

Planlama alanı Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı, Nitelikli Doğal Koruma Alanı, Beyşehir Gölü Milli Parkı, I. III. Derece Arkeolojik Sit Alanları sınırları içerisinde bulunmaktadır.

3.9. Koruma Statüsü Bulunan Alanlar

Aşağıdaki harita 3.16.'da planlama alanının özel kanunlara tabi olan sınırlar içerisindeki konumu gösterilmiştir.

Harita 3.16: 1/25.000 Ölçekli Halihazır Haritada Koruma Alan Sınırlarının İşlendiği Analiz Paftası

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

3.10. Korumaya İlişkin Veriler

3.10.1. Sit sınırlarının biçimlenme süreci

Beyşehir Gölü'nün batı kıyısında, Anamas Dağları'nın eteğinde, Gölyaka Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Kabad-Abad Saray Külliyesi; Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 26-27/02/1987 tarih ve 3023 sayılı

kararı ile belirlenen I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiştir. Kubad-Abad I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı aynı zamanda Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 24.06.1998 tarih ve 215 sayılı karar ile I. Derece Doğal Sit Alanı olarak belirlenmiştir. Gölyaka Mahalle sınırlarındaki sarayın I.Derece Arkeolojik Sit Alanı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 04.09.2015 tarih ve 3096 sayılı kararla sınırları güncellenerek I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak revize edilmiştir.

3.10.2.Korumaya katılım

Planlama alanına ilişkin koruma  alışmaları Konya Büyükşehir Belediyesi ve Koruma Bölge Kurulu tarafından desteklenmektedir. Alanda yürütülen çalışmalara kurumlar tarafından katkı sağlanmaktadır. Kubad-Abad Sarayı’nda belediye yetkilileri, kurul  yeleri, plan müellifleri, kazı ekibi ve başkanından oluşan bir grup tarafından yerinde inceleme yapılmış ve çeşitli araştırmalarda bulunulmuştur. Ayrıca Kubad-Abad Sarayı TBMM Milli Saraylar Bilim ve Değerlendirme Kurulu tarafından yerinde incelenmiş, restorasyonu için gerekli  denek tahsis edilmiş ve sarayın korunup yeniden canlandırılması için destek verilmiştir. Buna yönelik olarak kurumlar tarafından yapılan alan incelemeleri aşağıda verilmiştir (Bkz. Görsel 3.1), (Bkz. Görsel 3.2). Planlama alanına ilişkin koruma amaçlı planın yapım sürecinde yakın bölgede yaşayan halkın katılımı sağlanmıştır.

Görsel 3.1:İlgili Kurumlar Tarafından Yerinde İnceleme Çalışmaları

Görsel 3.2:İlgili Kurumlar Tarafından Yerinde İnceleme Çalışmaları

3.10.3. Sit alanının alan bütününde ve bölgedeki yeri ve önemi

Kubad-Abad Sarayı Anadolu Selçuklu döneminden günümüze kadar ulaşabilmiş tek saraydır. Dönemin kültürel, mimari ve sanatsal yapısını yansıtan saray, sonraki dönemlerde inşa edilmiş olan farklı sarayların yapımına da öncülük eden bir eser özelliği taşımaktadır. Arkeolojik sit alanı olarak ilan edilen saray ve çevresinde birçok doğal ve kültürel değere sahip eserler bulunmaktadır.

Kubad-Abad Sarayı'nın taşıdığı değerler, ulusal mevzuata ve koruma yaklaşımlarına göre aşağıda açıklanmaktadır. Bu değerler;

Arkeolojik ve Tarihsel Değer; Kubad-Abad Sarayı, kazı alanındaki yapı kalıntılarına göre 1077-1308 yıllarında hüküm sürmüş olan Anadolu Selçuklu Devleti için önemli bir konaklama yeridir. Büyük Saray ve Küçük Saray, Batı Köşkü, Tersane ve Hamamları sarayın tarihi ve arkeolojik değerini yeterince açıklamaktadır. Anadolu Selçuklu Devleti'nin saray yaşamı, mimari ve sanat değerleri dönemin anlayışını yansıttığının kanıtları olarak ulusal ve uluslararası değere sahiptir.

Özgünlük Değeri; Kazılar sonucunda Kubad-Abad Sarayı'nda ortaya çıkarılan yapılarda mimari öğelerin, yapıldığı dönemin mimari anlayışı, yapı üretme tekniği, yapı malzemesi ve üretim teknolojisi, yerleşme ve yapı geleneği, yapıları kullanım biçimi, yapılarda tesisat altyapısı gibi niteliklerini günümüze taşımaları nedeniyle belge ve tarihi değer taşımaktadırlar. Dolayısıyla Kubad-Abad Sarayı günümüze kadar değişmeden süregeldikleri için özgün değeri yüksektir. Ayrıca sarayın bu özgün yapısı sonraki dönemlerde inşaa edilmiş olan Osmanlı Sarayları için de örnek teşkil etmiştir.

Teklik Değeri; Konya İli'nin Selçuklu Devleti'ne başkentlik yapmış olması ve bu sarayın dönemden günümüze kadar ulaşabilmiş tek saray yapısı olması arkeolojik sit alanı olarak belirlenmesinde en temel etkidir.

Geleneksel Değer; Toplumun yerleşmiş geleneklerini, yaşam biçimi ve özellikle yerleşme ve yapı geleneklerini en doğru anlatan yapılar konutlardır. Sarayda ortaya çıkartılan yapı grupları, Selçuklu Devleti döneminin yapı ve yerleşim geleneğinin bir örneği olarak ifade edilebilir.

Belge Değeri; Kubad-Abad Sarayı, Selçuklu Devleti dönemi kentsel yaşamını, kültürünü, sanatını ve yapı üretim biçimini açıklayan en önemli belgedir. Kubad-Abad Sarayı'nın dönemin önemli saraylarından biri olduğu ve günümüze kadar ulaşmış tek saray yapısı olduğu dikkate alındığında, tüm uygarlık tarihi açısından önemli bir belge niteliği taşıdığı görülmektedir.

Süreklilik Değeri; Kubad-Abad Sarayı yapıldığı dönemin bir kanıtı olarak bugüne kadar gelebilmiştir. Bu bağlamda sürekliliği sağlanabilmiştir ve bu nedenle de süreklilik değeri yüksektir.

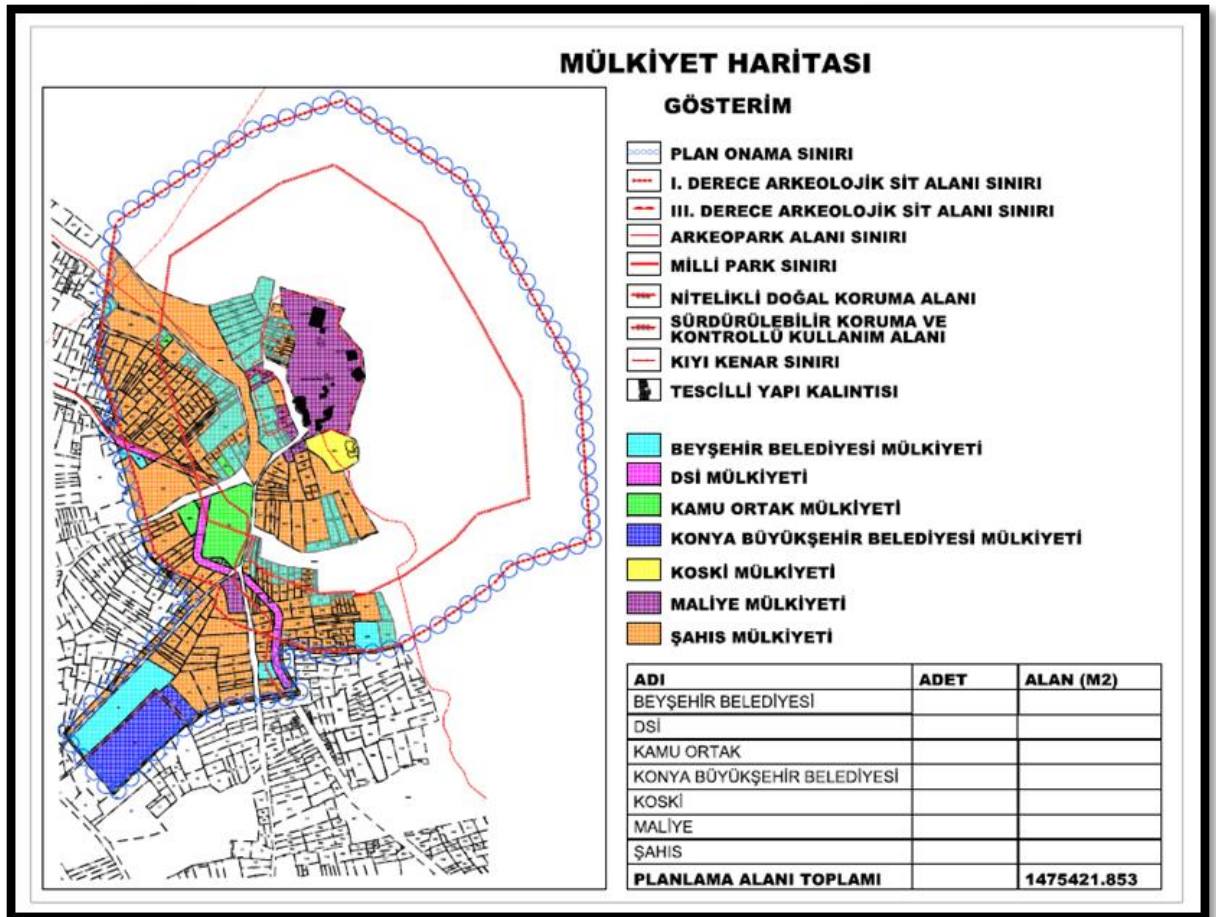
Ekonomik Değeri; Kubad-Abad Saray kazılarında ortaya çıkarılan tüm kültürel ve sanatsal değerler pek çok dokümana kaynak sağlaması açısından değerlidir. Bu

niteliği ile de saray sadece bulunduğu coğrafyaya değil tüm Türkiye'ye değer katan bir mirastır.

3.11. Planlama Alanına İlişkin Spesifik Analizler

3.11.1. Mülkiyet durumu analizi

Planlama yapılan alan içerisinde Beyşehir Belediyesi, DSİ, Kamu Ortak Mülkiyeti, Konya Büyükşehir Belediyesi, KOSKİ, Maliye ve Şahıs mülkiyetleri olmak üzere toplam yedi farklı mülkiyet dokusu gözlenmiştir. Mülkiyet durumu analizi yukarıda Şekil 3.8.'da gösterilmiştir.

Şekil 3.8: Planlama Alanı Mülkiyet Durumu

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

3.11.2.GZFT analizi

Kubad Abad Sarayı ve çevresini içerisinde alan bölgenin KAİP sürecinde önemli bir altlık oluşturması amacıyla bölgeye has GZFT analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucu elde edilen veriler şu şekildedir;

GÜÇLÜ YÖNLER

- Pek çok rekreasyon ve turizm tipine olanak sağlayan topoğrafik yapı
- Bölgenin geçmiş tarih ve kültürünü yansıtan arkeolojik, tarihi, kentsel ve doğal sit alanlarına sahip olması
- Sarayın çevresindeki bölgenin dört mevsim boyunca farklı rekreatif ve turistik aktivitelere olanak vermesi
- Yöreye özgü endemik flora ve faunanın varlığı
- Sarayın Anadolu Selçuklu Dönemi'nden günümüze ulaşabilmiş tek yapıt olması
- Alanda 1965 yılında yapılan ilk bilimsel kazıların, Türkiye'de Türk kültürüne yönelik arkeolojik çalışma olan ilk profesyonel ve tam teşekküllü kazı olma özelliğine sahip olması
- Kubad-Abad Sarayı'nın seramik, cam, alçı, sikke, mühür, metal, gibi buluntuları dönemin sanat özelliklerine büyük ışık tutması
- Alan kazılarında saray mimarisine özgü dönemin ilk buluntularına rastlanması
- Sarayda bulunan çinilerin dünya çapında ünlü olması
- Sarayın mimari açıdan sonraki dönemlerde inşa edilen Topkapı, Edirne, Yıldız gibi Osmanlı Saraylarına öncülük etmiş olması
- Sarayı oluşturan yapılarda temel bir mimari ve mekânsal kompozisyonun kurgulanması ve bu temel yapı fikrinin, Orta Asya'daki han, cami ve medreselerden sonra Anadolu'daki Türk mimarisinde de uygulanmış Osmanlıların 18-19. Yüzyıl konutlarına kadar uzanmış olması
- Bölgede yılda bir kez düzenlenen festivallerin olması
- Bölgenin çeşitli turizm koridorlarına yakın olması
- Kubad-Abad Sarayı ve çevresi için koruma amaçlı imar planının hazırlanıyor olması
- Korumayı önemseyen ve alacağı kararlarla kültürel mirasların geleceğe taşınmasını amaçlayan bir belediye yönetiminin varlığı

ZAYIF YÖNLER

- Çevredeki turizm ve rekreasyon potansiyeli olan alanların bir kısmının henüz turizme kazandırılmamış olması ve temel altyapı hizmetlerinin götürülmemiş olması
- Topografik eşiklerden dolayı ulaşım bağlantılarının yetersiz olması
- Saray ve yakın çevresindeki önemli kültür varlıklarını içine alan bölgede alternatif tur güzergahlarının oluşturulmamış olması
- 1965 yılında başlatılan kazıların 2 yıl sonra sona erdirilmesi ve 13 yıl boyunca alanda hiçbir çalışmanın yapılmamış olması
- Beyşehir gölü ve adalara yeterli önemin verilmiyor olması
- Kubad-Abad Sarayı'na ulaşımı sağlayan karayolunun uzun, virajlı ve konforsuz oluşu
- Beyşehir gölünün ulaşımında kullanılmıyor olması
- Bölgedeki bakı noktalarının düzenlenmemiş olması
- Tarihi eserlerin korunması konusunda halkın bilinçsiz olması
- Çevredeki turistik tesislerin genelde günübirlik kullanıma göre şekillenmesi
- Kubad-Abad Sarayı içerisinde turistlerin düzenli bir şekilde gezeceği gezi güzergahının bulunmaması
- Sarayın içerisinde altyapının yetersi olması
- Saray alanındaki arkeolojik buluntuların güvenliğinin yeterince sağlanmıyor olması
- Turizm yatırımlarının ve altyapısının eksik olması
- Turistik tesislerin eksik olması
- Bölgedeki turizm tanıtımının eksik olması
- Mevcut kent içi ulaşım ağının yetersiz olması
- Gölün idari bölümlenmesinde Isparta ve Konya'nın söz sahibi olması
- Bölgede farklı sit alanlarının olması ve plan uygulamalarında birçok kurumun söz sahibi olması
- İmar Planlarının turizm odaklı olmaması

FIRSATLAR

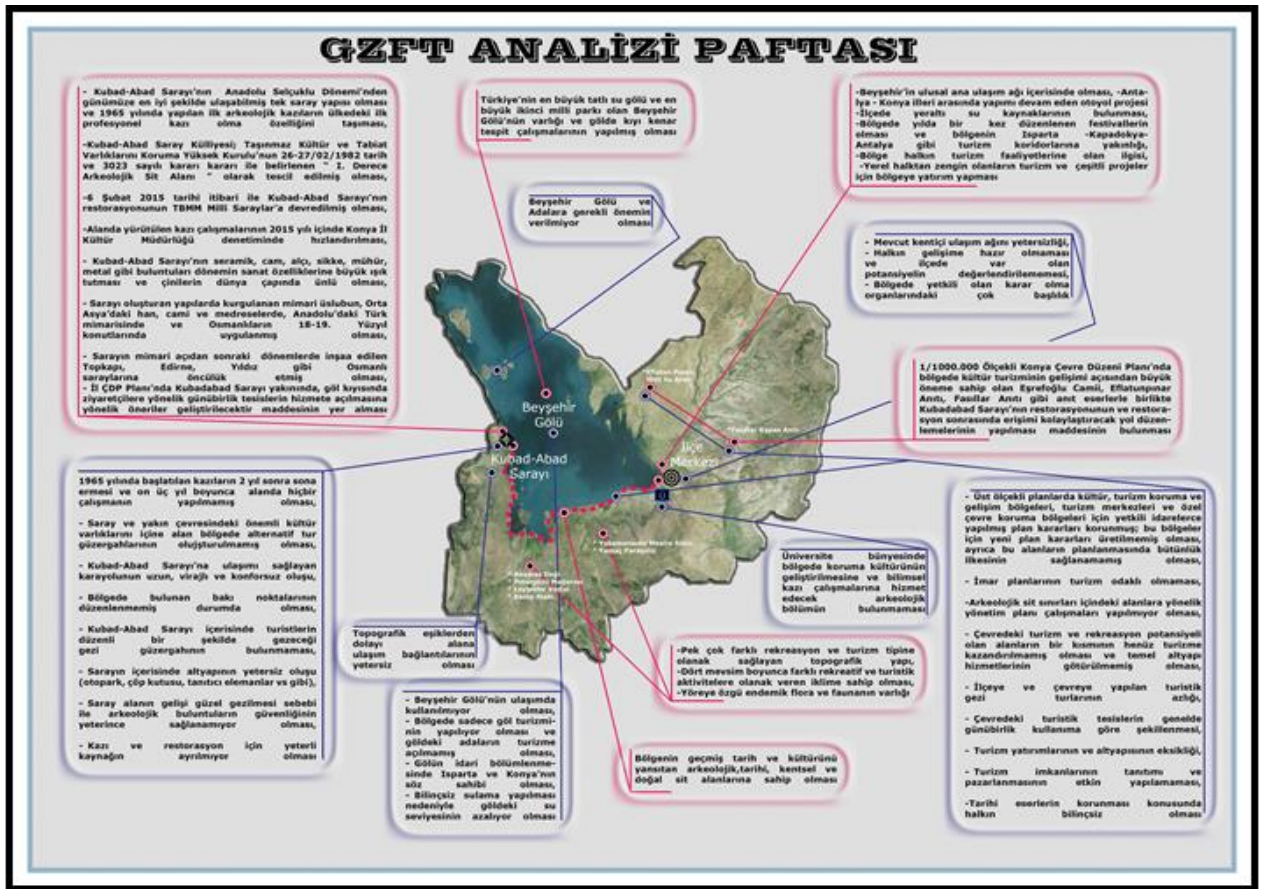
- Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olan, Beyşehir Gölü'nün varlığı
- İlçenin ulusal ana ulaşım ağı içerisinde olması
- İlçenin il merkezine yakın olması
- Çalışma alanını kapsayan, Konya-Karaman 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda kültürel ve doğal mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak üzere, arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanlarının mutlak korunacak alanlar olarak kabul edilmesi
- İl Çevre Düzeni Planı'nda "Önemli Turizm Odağı stratejisinde Konya İl Sınırları içerisinde turizm faaliyetlerinin artırılması amacıyla, turizm açısından da önem taşıyan tarihi kültürel veya doğal değerler açısından önemli alanlarda turizm gelişmesine yönelik uygulamalar desteklenecektir" maddesinin bulunması
- Bölgede yeraltı su kaynaklarının bulunması
- Bozulmamış doğal ortam ve yaban yaşam alanları
- Barındığı manzara ve seyir noktaları
- Bölgenin turizm güzergahı üzerinde olması (Isparta-Antalya-Kapadokya hattı)
- Bölge halkının turizm faaliyetlerine ilgili olması
- Beyşehir Gölünün kıyı kenar tespit çalışmalarının yapılmış olması

TEHDİTLER

- Araştırma alanına Kurucuova ve Gölyaka arasında Beyşehir Gölü sınırından başlayarak Kurucuova-Yenilşarbademli yerleşim merkezlerinin arasından batıya doğru uzamakta olan eski alüvyon yelpazeleri bu bölgelerde kaya düşmesi, stabilite ve çığ gibi afetlerin yaşanma olasılığı fazla olması
- Bilinçsiz sulama yapılması nedeniyle göldeki su seviyesinin azalıyor olması
- İlçenin gelişmesine halkın hazır olmaması ve ilçede var olan potansiyelin değerlendirilememesi
- Bölgede yetkili olan karar alma organlarındaki çok başlılık
- Konaklama tesislerinin sayı ve hizmet çeşitliliğinin yetersizliği, turizm imkanlarının pazarlanması konusunda eksikliklerin olması
- Bölgede ekonomik yatırımların yapılmıyor olması

- Arkeolojik sit sınırları içindeki alanlara yönelik yönetim planlarının yapılmıyor olması

Kubad-Abad Sarayı ve çevresine ait GZFT analizi şemasında alana ait iç unsurlar (güçlü ve zayıf yönler) ve dış unsurlar (fırsatlar ve tehditler) harita üzerinde Şema 3.1'de ve bu unsurların fiziksel, çevresel, sosyo-kültürel, ekonomik ve yönetsel olarak ayrı başlıklar altında incelenmesi ise Tablo 3.3.'de verilmiştir.

Sema 3.1:Kubad-Abad Sarayı ve Çevresi GZFT Analizi Paftası

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

KONYA İLİ BEYŞEHİR İLÇESİ KUBADABAD SARAYI VE ÇEVRESİ GZTF ANALİZİ

İ Ç U N S U R L A R				
	FİZİKSEL	ÇEVRESEL	SOS-KÜLTÜREL	EKONOMİK - YÖNETİMSEL
G Ü Ç L Ü Y Ö N L E R	* Pek çok farklı rekreasyon ve turizm tipine olanak sağlayan topoğrafik yapı * Bölgenin geçmiş tarih ve kültürel yansıtıcı arkeolojik, tarihi, kentsel ve doğal sit alanlarına sahip olması	* Sarayın çevresindeki bölgenin dört mevsim boyunca farklı rekreatif ve turistik aktivitelere olanak vermesi * Yöreye özgü endemik flora ve faunanın varlığı	* Sarayın Anadolu Selçuklu Dönemi'nden günümüze en iyi şekilde ulaşabilmiş tek yapıt olması * Alanda 1965 yılında yapılan ilk bilimsel kazılar, Türkiye'de Türk kültürüne yönelik arkeolojik çalışma olan ilk profesyonel ve tam teşekküllü kazı olma özelliğine sahip olması * Kubad-Abad Sarayı'nın seramik, cam, alçı, sikkeler, mühür, metal gibi buluntularının sanat özelliklerine büyük ışık tutması * Alan kazılarında saray mimarisine özgü dönemin ilk buluntularına rastlanması (Gelişmiş teknik altyapı, ilk Selçuklu tuvaleti gibi.) * Sarayda bulunan çinilerin dünya çapında ünlü olması * Sarayın mimari açıdan sonraki dönemlerde inşa edilen Topkapı, Edirne Yıldız gibi Osmanlı Sarayları'na öncülük etmiş olması * Sarayı oluşturan yapılarda temel bir mimari ve mekânsal kompozisyonun kurgulanması ve bu temel yapı fikrinin, Orta Asya'daki han, cami ve medreselerden sonra Anadolu'daki Türk mimarisinde de uygulanmış Osmanlıların 18-19. Yüzyıl konutlarına kadar uzanmış olması	* Bölgede yılda bir kez düzenlenen festivallerin olması * Bölgenin çeşitli turizm koridorlarına yakınlığı * Kubad-Abad Sarayı ve çevresi için koruma amaçlı imar planının hazırlanıyor olması * Korumayı önemseyen ve alacağı kararlarda kültürel mirasların geleceğe taşınmasını amaçlayan bir belediye yönetiminin varlığı
Z A Y I F Y Ö N L E R	* Çevredeki turizm ve rekreasyon potansiyeli olan alanların bir kısmının henüz turizme kazandırılmamış olması ve temel altyapı hizmetlerinin götürülmemiş olması * Topografik eşiklerden dolayı ulaşım bağlantılarının yetersiz olması * Saray ve yakın çevresindeki önemli kültürvarlıklarını içine alan bölgede alternatif tur güzergahlarının oluşturulmaması	* 1965 yılında başlatılan kazıların 2 yıl sonra sona erdirilmesi ve on üç yıl boyunca alanda hiçbir çalışmanın yapılmaması * Beyşehir Gölü ve adalara yeterli önemin verilmiyor olması * Kubad-Abad Sarayı'na ulaşımı sağlayan karayolunun uzun, virajlı ve konforsuz olması * Beyşehir Gölü'nün ulaşımında kullanılmıyor olması * Bölgedeki baki noktalarının düzenlenmemiş olması	* Tarihi eserlerin korunması konusunda halkın bilinçsiz olması * Çevredeki turistik tesislerin genelde gündüzlük kullanıma göre şekillenmesi * Kubad-Abad Sarayı içerisinde turistlerin düzenli bir şekilde geçeceği gezi güzergahının bulunmaması * Sarayın içerisinde altyapının yetersiz oluşu (otopark, çöp kutusu, tanıtıcı elemanlar vs gibi) * Saray alanının gelişmiş gezilmesi sebebiyle arkeolojik buluntuların güvenliğinin yeterince sağlanamıyor olması	* Turizm yatırımlarının ve altyapısının eksikliği * Turistik tesislerin eksikliği * Bölgede sadece göl turizminin yapıyor olması ve göldeki adaların turizme açılmaması olması * Turizm imkanlarının pazarlanması konusundaki eksiklikler * Bölgedeki turistik ve tanıtımın eksik olması * Mevcut kent içi ulaşım ağı yetersizliği * Gölün idari bölünmesinde İsparta ve Konya'nın söz sahibi olması * Bölgede farklı sit alanlarının olması ve plan uygulamalarında ve onamalarında birçok kurumun söz sahibi olması * İmar planlarının turizm odaklı olmaması

KONYA İLİ BEYŞEHİR İLÇESİ KUBADABAD SARAYI VE ÇEVRESİ GZTF ANALİZİ				
FİZİKSEL	ÇEVRESEL	SOS-KÜLTÜREL	EKONOMİK - YÖNETİMSEL	
* Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olan, Beyşehir Gölü'nün varlığı * İlçenin ulusal ana ulaşım ağı içerisinde olması * İlçenin il merkezine yakınlığı * Çalışma alanını kapsayan, Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda kültürel ve doğal mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak üzere, arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanlarının mutlak korunacak alanlar olarak kabul edilmesi * İl Çevre Düzeni Planı'nda Önemli Turizm Odağı stratejisinde Konya il sınırları içinde turizm faaliyetlerinin artırılması amacıyla, turizm açısından da önem taşıyan, tarihi, kültürel veya doğal değerler açısından önemli alanlarda turizmin gelişmesine yönelik uygulamalar desteklenecektir mad-desinin bulunması	* Bölgede yeraltı su kaynaklarının bulunması * Bozulmamış doğal ortam ve yaban yaşam alanları * Barındırdığı manzara seyir noktaları * Bölgenin iklimi dolayısıyla dört mevsim boyunca farklı rekreatif ve turistik aktivitelere olanak vermesi * Beyşehir Gölü Milli Parkı'nın varlığı (Türkiye'nin en büyük ikinci milli parkı) * Beyşehir Gölü'nde kıyı kenar tespit çalışmalarının yapılmış olması	* Bölgenin turizm güzergahı üzerinde olması (Isparta-Antalya-Kapadokya hattı) * Bölge halkın turizm faaliyetlerine olan ilgisi * Alanda yürütülen kazı çalışmalarının 2015 yılı içinde Konya İl Kültür Müdürlüğü denetiminde hızlandırılması * Kubad-Abad Saray Külliyesi; Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 26-27/02/1982 tarih ve 3023 sayılı kararı kararı ile belirlenen " I. Derece Arkeolojik Sit Alanı " olarak tescil edilmiş olması * İl ÇDP Planı'nda Beyşehir Gölü ve bölgede var olan mağaraların yarattığı doğa turizmi olanaklarının yanı sıra, bölgede kültür turizminin gelişimi açısından büyük öneme sahip olan Eşrefoğlu Cami, Eflatunpınar Anıtı, Fasallar Anıtı gibi anıt eserlerle birlikte Kubad-Abad Sarayı'nın restorasyonunun ve restorasyon sonrasında erişimi kolaylaştırarak yol düzenlemelerinin yapılması maddesinin bulunması * İl Çevre Düzeni Planı'nda Kubad-Abad Sarayı yakınında, göl kıyısında ziyaretçilere yönelik gününbirlik tesislerin hizmete açılmasına yönelik öneriler geliştirilecektir maddesinin yer alması	* Antalya - Konya illeri arasında yapımı devam eden otoyol projesi * Yerel halktan zengin olanların bölgeleri için yatırım yapması * 6 Şubat 2015 tarihi itibai ile Kubad-Abad Sarayı'nın restorasyonunun TBMM Millî Saraylar'a devredilmiş olması * Bölgenin korunması ve bilimsel ölçütlerle kültür turizmine açılması ile bulunduğu yerleşime ekonomik katkı sağlama potansiyelinin yüksek olması	
F İ R S A T L A R				
TEHDİTLER	* Araştırma alanında Kurucuova ve Gölyaka arasında Beyşehir Gölü sınırından başlayarak Kurucuova-Yenişarbademli yerleşim merkezlerinin arasından batıya doğru uzamakta olan eski alüvyon yelpazeleri bulunması ve bu bölgelerde kaya düşmesi, stabilite ve çığ gibi afetlerin yaşanma olasılığı fazla olması * Bilinçsiz sulama yapılması nedeniyle göldeki su seviyesinin azalıyor olması	* İlçeye ve çevreye yapılan turistik gezi tur-larının azlığı * Sosyal aktivitelerin yapılabileceği mekanların az olması * Halkın gelişime hazır olmaması ve ilçede var olan potansiyelin değerlendirilememesi	* Bölgede yetkili olan karar alma organ-larındaki çok başlılık * Konaklama tesislerinin sayı ve hizmet çeşitliliğinin yetersizliği, turizm imkan-larının pazarlanması konusunda eksikliklerin olması * Kazı ve restorasyon için yeterli kay-nadın ayrılmıyor olması * Bölgeye ekonomik yatırımların yapılmıyor olması * Arkeolojik sit sınırları içindeki alanlara yönelik yönetim planı çalışmaları yapılmıyor olması	
D İ Ş U N S U R L A R				

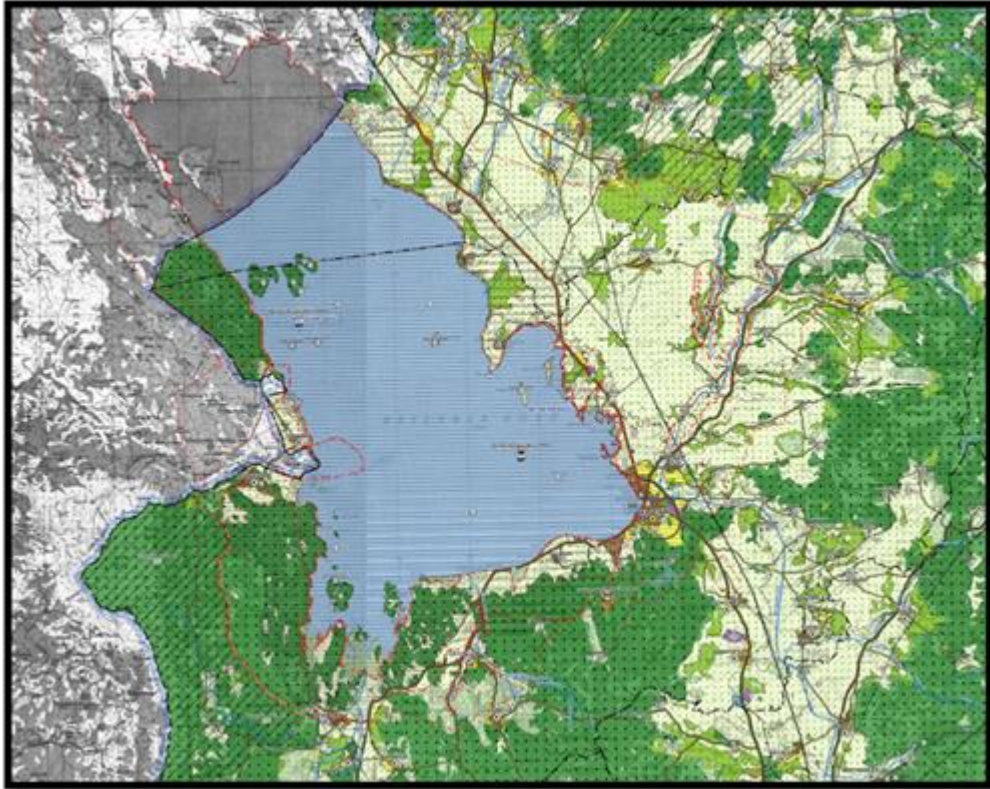
Tablo 3.3: Kubad-Abad Sarayı ve Çevresi GZFT Tablosu

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

3.12. Kubad-Abad Sarayı Üst Ölçekli ve Alt Ölçekli Planlar

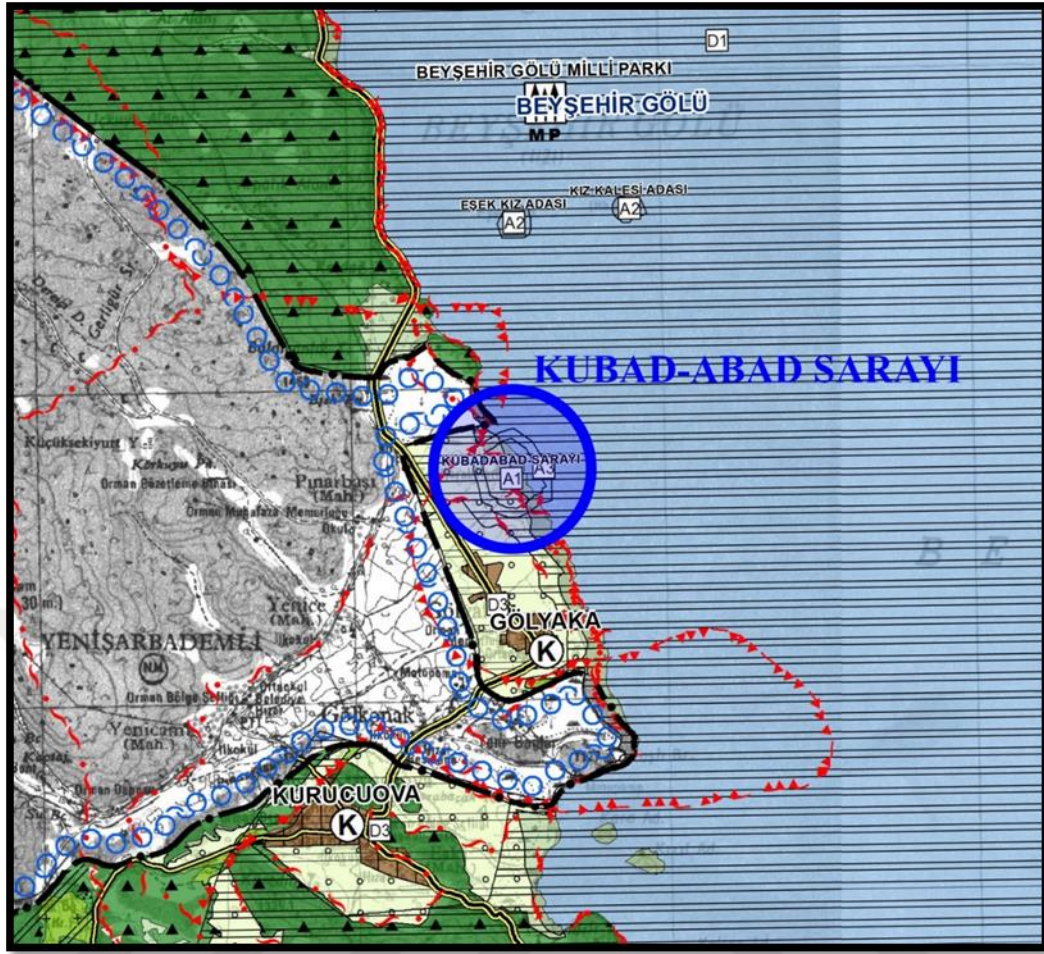
3.12.1. Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, 16.09.2013 tarihinde Bakanlık makamının 14278 sayılı Olur'u ile onaylanmıştır. İlgili plana ait plan değişikliği 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Bakanlık Makamının 16.07.2014 tarih ve 11671 sayılı Olur'u ile onaylanmış, sonrasında ise plana ilişkin revizyon yapılmış ve Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu 16.04.2018 tarih ve 69339 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Olur'u ile onaylanmıştır. Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu'nda Beyşehir İlçesi ve Çevresi aşağıda Harita 3.17'de görülmektedir.

Harita 3.17:Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu'nda Beyşehir İlçesi ve Çevresi

Kaynak: (Beyşehir Belediyesi, 2020)

Harita 3.18: Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu'nda Planlama Alanının Yeri

Kaynak: (Beyşehir Belediyesi, 2020)

1 / 100.000 Çevre Düzeni Planı'nda planlama alanı; M26 ve M27 paftalarına isabet etmektedir. İlgili planda Kubad-Abad Sarayı Arkeolojik Sit Alanı olarak görülmektedir. Alanın çevresi tarım arazisidir. Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu'nda Planlama Alanının Yeri yukarıda Harita 3.18.'de görülmektedir.

3.12.2. 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı – 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı

Kubad-Abad Sarayı ve çevresini kapsayan 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planları mevcut değildir. Sadece Kubad-Abad Sarayı'na en yakın yerleşim olan Gölyaka Mahallesi'nin Koruma Amaçlı İmar Planı mevcuttur.

Planlama alanı I. ve III. Derece Doğal Sit Alanı'nda yer almaktadır. Fakat doğal sit alanlarının; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 05.01.2017 Tarih ve 99 Sayılı *“Doğal Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı”* doğrultusunda; Kesin Korunacak Hassas Alanlar, Nitelikli Doğal Koruma Alanları, Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları olarak yeniden tescil edilmelerine karar verilmiştir. Plan değişikliğine konu olan alanın, bu ilke kararı kapsamında değerlendirildiğinde *“Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları”* ve *“Nitelikli Doğal Koruma Alanları”* sınırları içerisinde kaldığı görülmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 05.01.2017 Tarih ve 99 Sayılı Doğal Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı resmî gazetede yayınlanmıştır (Gazete, 2017).

Planlama alanının bir kısmı Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları, bir kısmı Nitelikli Doğal Koruma Alanları sınırları içerisinde yer almaktadır. Arkeolojik Sit Sınırlarını ise tamamen kapsamaktadır. Ayrıca planlama alanı Beyşehir Gölü Milli Parkı sınırları içerisinde yer almaktadır.

3.12.3. Kubad-Abad Sarayı KAİP çalışmaları

Planlama alanına ilişkin koruma planı çalışmaları Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülmektedir. Alanda yürütülen çalışmalara kurumlar tarafından katkı sağlanmaktadır. Kubad Abad Sarayı'nda belediye yetkilileri, kurul üyeleri, plan müellifleri, kazı ekibi ve başkanından oluşan bir grup tarafından yerinde inceleme yapılmış ve çeşitli araştırmalarda bulunulmuştur. Ayrıca Kubad Abad Sarayı T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı Bilim ve Değerlendirme Kurulu tarafından yerinde incelenmiş, restorasyonu için gerekli ödenek tahsis edilmiş ve sarayın korunup yeniden canlandırılması için destek verilmiştir.

Alanda yapılan incelemeler sonrasında kazı başkanı tarafınca bir çalışma programı oluşturulmuştur. Bu kapsamda Kubad Abad uzun vadede planlanan çalışmalar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Kazı ve Araştırma Çalışmaları
2. Belgeleme ve Depo Düzenleme Çalışmaları
3. Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları
4. “Arkeo-Park” ve Açık Hava Müzesi oluşturma ve Turizme Yönelik Çalışmalar

Alanda kazı ve araştırma çalışmaları derinlemesine sürdürülmektedir. Alandan çıkarılan birçok eser Konya'da farklı müzelerde sergilenmektedir. Alanda halen

fonksiyonu tanımlanamamış yapı kalıntıları mevcuttur. Kubad-Abad Sarayı Koruma Amaçlı İmar Planı yapılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Restorasyon ve Teknik Uygulamalar Başkanlığı tarafından Konya Büyükşehir Belediyesi yetkilendirilmiştir (22 Mayıs 2015). Yetkili kurumca plana altlık oluşturacak hâlihazır haritalar oluşturulmuş ve alanda arkeolojik sit sınırları kapsamında ilk jeolojik etütler tamamlanmış, ilgili yönetmeliklerde belirtilen kurul ve kuruluşlardan gerekli izinler ve görüşler alınmıştır. Bölgenin Konya-Isparta sınırında yer alıyor olmasında dolayı özellikle sayısal verilerin birleştirilmesi aşamasında büyük güçlüklerle karşılaşmıştır. Ortak bir koordinat sistemi belirlenerek, tüm verilerin aynı sistemde toplanması sağlanmıştır.

Koruma Amaçlı İmar Planı yapım işini özel bir şirket yüklenmiştir. Gerekli literatür ve alan araştırması yapıldıktan sonra yetkili idare gözetiminde hazırlanan ilk planlar belediye meclisince onaylandıktan sonra (18.08.2017), alanın arkeolojik sit alanı olmasından dolayı öncelikle Kültür ve Turizm Bakanlığı Müdürlüğü'ne uygun kararı alınmak üzere sunulmuştur. Kurulun plana ilişkin istediği gerekli düzeltme ve ekler tamamlandıktan sonra plan için uygundur kararı alınmıştır (27.10.2017). Sonrasında bölgenin Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı ve Nitelikli Doğal Koruma Alanı sınırları içerisinde bulunuyor olmasında dolayı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın onay süreci başlamıştır. Bu süreç plan çalışmalarını süre ve içerik bakımından en çok sekteye uğradığı dönemdir. Öncelikle plan yapımına yönelik genelge gereği ilgili inceleme raporu dosyası oluşturulmuştur. Planlar Koruma Kurulu'nun uygun kaşesi ile il müdürlüğüne sunulmuştur. Planlama alanının doğal koruma alanı statüsü içerisinde bulunmasından dolayı ilgili genelge (Korunan Alanlarda Yapılacak İmar Planı Teklifi Usul ve Esaslarına Dair Genelge) gereği sit alanı bütününde değil etaplar halinde yapılması gerektiği belirtilmiş ve bakanlığa sunulmak üzere etaplama dosyası oluşturulması kararı alınmıştır.

Bu süreç içerisinde planlama alanı mülkiyet haritası detaylı bir şekilde ele alınmış ve hâlihazır haritalarda belirtilen tapu-parsel numaralarında karışıklık olduğu tespit edilmiş, yetkili idareye bildirilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nden detaylı bilgi ve veri istenmiş, fakat sorunun kesin çözümüne ilişkin bir girişimde bulunulmamış ve hâlihazır haritaların güncellenmesi kararı alınmıştır. Ayrıca Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü tarafından jeolojik etüt raporunun sit sınırları içerisinde değil, planlama alanı sınırları içerisinde yapılması istenmiş ve yeniden jeolojik

etüt çalışması başlatılmıştır. Alana ilişkin jeolojik etüt çalışmaları halen devam etmektedir. Müdürlükçe planlamaya ilişkin bazı kurum görüşleri eksik bulunmuş, bazı kurumlardan ise plan kapsamında tekrar görüş alınması istenmiştir. İstenilen kurum görüşleri yetki idarece temin edilmiştir.

Plan kapsamında alana yeni getirilen fonksiyonlar (kültürel tesis alanı, günübirlik tesis alanı, rekreasyon alanı vs.) ve ulaşım bağlantıları Beyşehir Gölü'nün kıyı tebliğine tabi olmasından dolayı tekrar değerlendirmeye alınmıştır. Etaplama çalışmalarına ilişkin ilk başvuru yaklaşık iki yıl önce başlamış, fakat halen bir sonuç alınamamıştır. Bu nedenle planlama çalışmasında planın uygunluğuna yönelik bir aşama kat edilememiştir.

Planlama alanının Milli Park içerisinde bulunmasından dolayı Tarım ve Orman Bakanlığı Uzun Devreli Gelişme Planı kapsamındadır. Beyşehir Gölü Uzun Devreli Gelişme Planı 30.06.2008 tarihli ve 2452 sayılı Mülga Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun kararı ile uygun görülmüştür. Sonrasında Uzun Devreli Gelişme Planı Konya 2. İdare Mahkemesi'nin E:2011/350 esasına kayden kararı ile iptal edilmiş olup, iptal kararı Danıştay Altıncı Dairesi'nin 20.02.2013 tarihli ve 2013/1006 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Konya Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun 27.04.2012 tarihli ve 04 sayılı kararında:

“1-Mahkeme kararının uygulanmasına,

2- 2. İdare Mahkemesi'nin 2012/151 sayılı kararı ile “planın uygun görülmesi işlemi iptal edilmiş ancak diğer kısımları açısından ret edildiğinden”, Beyşehir Gölü Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı yeniden yapıncaya kadar geçecek sürede geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak Beyşehir Gölü Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı'na ait plan raporuna göre hareket edilmesine karar verilmiştir.” denilmiştir.

Beyşehir Gölü Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı'nın yeniden yapım çalışmaları Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yürütülmekte olup henüz sonuçlandırılmamış, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile ilgili olarak süre uzatımı kararı alınmamıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Tez çalışmasının bu bölümünde; örneklem alanın Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlık sürecinde etkin rol alan kurumlar ve bu kurumlarda plana raportörlük yapan çeşitli meslek insanları ile KAİP sürecinde dolaylı olarak yer alan aktörlerle derinlemesine görüşmeler yapılmış, yapılan görüşmeler sonucunda Kubad-Abad Sarayı planlama sürecinin işleyişi, yetki dağılımı, planı yapan-denetleyen ve onaylayan kurumların / kişilerin süreçte karşılaştığı sorunlar, süreç içerisinde doğrudan ve dolaylı olarak yer alan kurumların ve aktörlerin rolleri keşfedilmiştir. Bu süreçte aralarında Şehir Plancısı, Mimar, Sanat Tarihçisi, Arkeolog, İmar Müdürü, Milli Parklar Şube Müdürü, Avcılık ve Yaban Hayatı Şube Müdürü'nün de bulunduğu farklı meslek grupları, yöneticiler ve yerel halk ile bir araya gelinmiştir. Yapılan derinlemesine görüşmeler sonunda elde edilen cevaplardan tez çalışmasının içeriğine yönelik çıkarımlar yapılarak araştırma bulgularına dönüştürülmüştür.

4.1. Kubad-Abad Sarayı Planlama Sürecinin İşleyişi, Yetki Dağılımı ve Yaşanan Karmaşa

4.1.1. Kubad-Abad Sarayı Koruma Amaçlı İmar Planı (KAİP) yapım sürecinde dolaylı yer alan kurumlar ve rolleri

Kubad-Abad Sarayı KAİP süreci ile Kültür ve Turizm Bakanlığı / Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ve Tarım ve Orman Bakanlığı/Milli Parklar Şube Müdürlüğü yakından ilgilenmişlerdir. Kubad-Abad Sarayı I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanları, Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları, Nitelikli Doğal Koruma Alanları, Beyşehir Gölü Milli Parkı gibi birçok koruma statüsünün çakıştığı bir alandır. Kültür ve Turizm Bakanlığı; Kültür Varlıkları, Tarihi ve Arkeolojik Sitlerin tespit-tescil ve yönetimini yapmak, sit alanlarına yönelik koruma esasları ve kullanım şartlarını belirleyerek, sit alanlarına uygulamaya yönelik kararlar almak sebebiyle Kubad-Abad Sarayı ile ilgilenmektedir. Ayrıca kurumda çalışan ilgili personeller yapılan analiz-sentez ve plan çalışmalarına raportörlük yaparak plana yön verilmesine katkı sağlarlar.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, alan içerisinde birden fazla koruma statüsünün çakıştığı yerlerde ilgili bakanlıkların görüşünü alarak bu alanların hangi idarelerce yönetileceğine karar verme, yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirleme gibi sebepler

ile Kubad-Abad Sarayı ile ilgilenmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı birçok koruma statüsünün çakıştığı bu alandan sorumlu olduğundan dolayı, çakışan alanlar protokolü kapsamında kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararları belirleyerek Uygulama İmar Planı ve Nazım İmar Planlarını denetlemişler ve plan çalışmalarına bu bağlamda katkı sağlamışlardır.

Tarım ve Orman Bakanlığı/ Milli Parklar Şube Müdürlüğü, Milli Park, Tabiat Parkı gibi alanların kaynak değerlerini tespit ederek, gerekli görülen sınır ve statü değişikliklerini gerçekleştirirler. Alana yönelik Uzun Devreli Gelişme planı hazırlayarak alanların alt ölçekli planlarına görüş vermekle ilgilidirler. Kubad Abad Sarayı Koruma Alanında bulunan Milli Park Sınırının değişmesiyle revize edilen sınırları plan müellifi ve ilgili diğer kurumlar ile paylaşılmasını sağlamış ve bu alanlara ne ölçüde müdahale edilip edilmeyeceği konusunda plan müellifinin bilgilendirilmesine katkı sağlamıştır. Alana yönelik Uzun Devreli Gelişim Planı henüz hazır olmadığından dolayı yapılan Uygulama İmar Planı ve Nazım İmar Planına kurum tarafından görüş verilmemiştir. Kurumda çalışan ilgili ekip hazırlanan planın ileride yapılacak olan Uzun Devreli Gelişim Planına uygun olabilmesi için Plan müellifi ile görüşmeler yaparak planlama sürecine katkı sağlamıştır. Kubad-Abad Sarayı KAİP sürecinde dolaylı yer alan kurumlar ve rolleri yukarıda Şema 4.1.' de görülmektedir.

İLGİLİ KURUM	KUBAD-ABAD SARAYI İLE NE SEBEPLE İLGİLİ	KUBAD-ABAD SARAYI KAİP SÜRECİNE KATKISI NEDİR?
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	- Kültür Varlıkları, Tarihi ve Arkeolojik Sitlerin Tespit, Tescil ve Yönetimini Yapmak - Sit Alanlarına Yönelik Koruma Esasları ve Kullanım Şartlarını Belirlemek. - Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları ve Koruma Alanları ile Sit Alanlarına İlişkin Uygulamaya Yönelik Kararlar Almak.	Kültür ve Turizm Bakanlığı/Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunda bulunan teknik ekipler alanı yerinde - inceleyerek kendi bünyesinde barındırdığı farklı meslekler ile alanda yer alan sit alanlarını tespit etmiş, bu alanlara hangi ölçüde ne kadar müdahale edilebileceğine yönelik koruma esasları ve kullanım şartları belirlemişlerdir. - Plana yön verilmesine katkı sağlayarak, uygulamaya yönelik kararlar verilmesini sağlamıştır.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	Tabiat Varlıkları, Doğal, Tarihi, Arkeolojik vs. Sitlerin Çakıştığı Yerlerde İlgili Bakanlıkların Görüşünü Alarak Bu Alanların Hangi İdarelerce Yönetileceğine Karar Vermek. - Çakışan Alanlarda Kullanma ve Yapılaşmaya Yönelik İlke Kararlarını Belirlemek. - Kullanım Yasağı Getirilen Alanların Kamulaştırılmasını ya da Kamunun Eline Geçirilmesini Sağlamak.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bir çok koruma statüsünün çakıştığı bu alandan sorumludurlar. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Tabiat Varlıklarını Koruma Şube - Müdürlüğü'nde çalışan teknik ekipler, çakışan alanlar protokolü kapsamında kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirleyerek Uygulama İmar Planı ve Nazım İmar Planı Çalışmalarını denetleyerek plan çalışmalarının yürütülmesine katkı sağlamışlardır. - Koruma Alanına yönelik her türlü kullanım iznini vermek, korunan alanlara ilişkin her türlü insan ve finansman kaynağı sağlamışlardır.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiatı Koruma Alanlarının Kaynak Değerlerini Tespit Etmek, - Gerekli Görülen Sınır ve Statü değişikliklerini gerçekleştirmek. - Alana yönelik Uzun Devreli Gelişme Planı Yapmak veya Yaptırmak, Uzun Devreli Gelişme Planı Tamamlanan alanlarının 1/5000 ve 1/1000 planlarına ilişkin görüş vermek. - Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı ve Tabiatı Koruma Alanları İçerisinde açık alan düzenlemesi, peyzaj projeleri, alt ve üst yapı projelerini yapmak ya da yaptırmak.	Tarım ve Orman Bakanlığı / Milli Parklar Şube Müdürlüğü; alanda bulunan Milli Park sınırının değişmesiyle revize edilen sınırları plan müellifi ve ilgili diğer kurumlar ile paylaşılmasını sağlamış ve bu alanlara ne ölçüde müdahale edip edemeyeceğini konusunda plan müellifini bilgilendirmiştir. Alana yönelik Uzun Devreli Gelişme Planı henüz hazır olmadığı gerekçesiyle yapılan Uygulama İmar Planı ve Nazım İmar Planına görüş verilmemiş fakat daha sonra hazırlanacak Uzun Devreli Gelişim Planına uygun olabilmesi için Plan Müellifi ile görüşmeler yaparak plana katkı sağlamışlardır.

Sema 4.1: Kubad-Abad Sarayı KAİP Sürecinde Dolaylı Yer Alan Kurumlar ve Roller

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

4.1.2. Kubad-Abad Sarayı KAİP yapım sürecinde doğrudan yer alan kurumlar ve rolleri

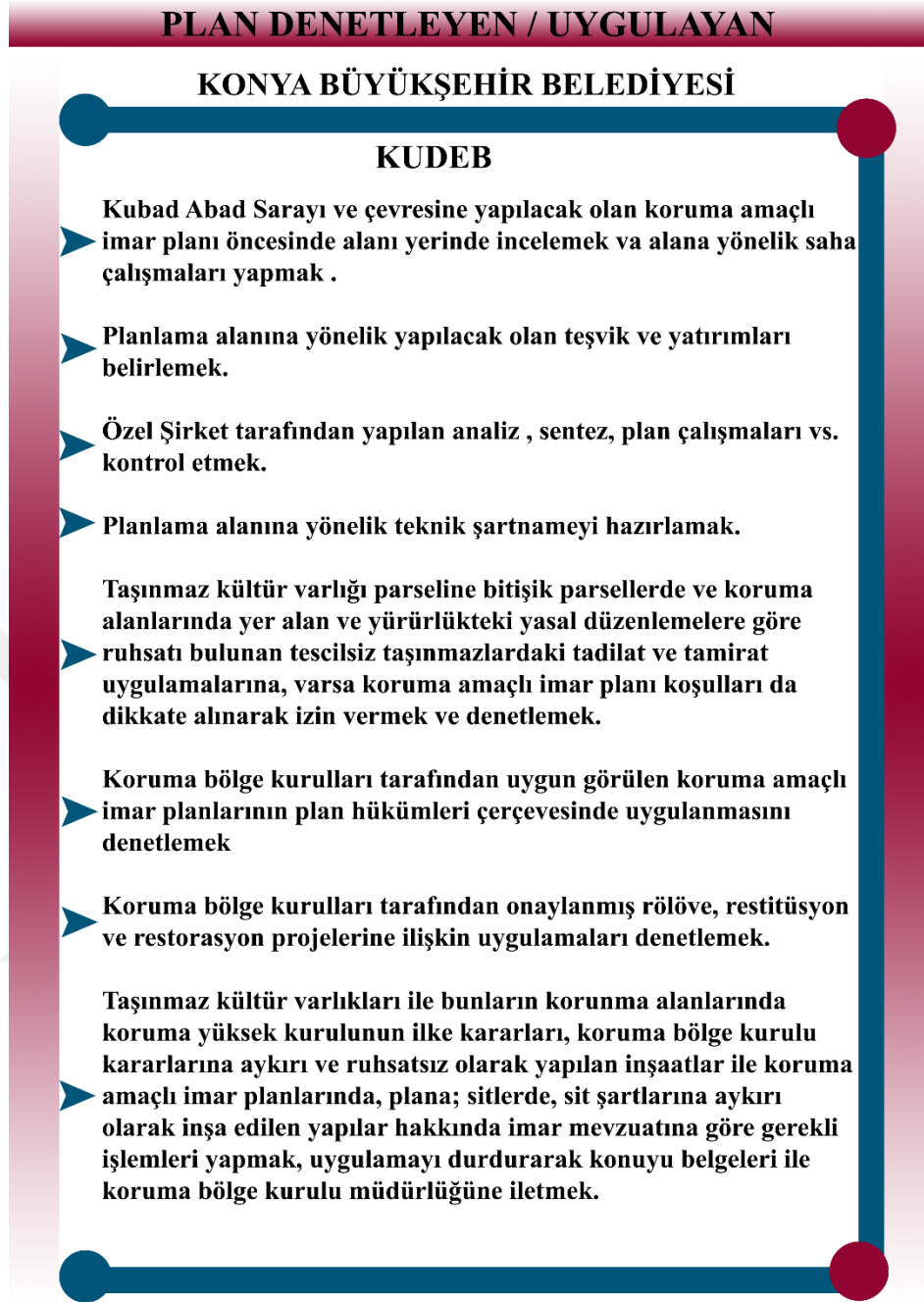
Kubad-Abad Sarayı KAİP Hazırlama Sürecinde Konya Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olmak üzere 3 farklı kurum doğrudan görev almıştır. Ayrıca planın yapımını Özel Şirket üstlenmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan KAİP'in denetlenmesi ve uygulanmasından Konya Büyükşehir Belediyesi/KUDEB, yapımından Özel Şirket, onaylanmasından ise Kültür ve Turizm Bakanlığı/Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı/Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü sorumludur.

Buna göre plan denetleyen-uygulayan, plan yapan ve plan onaylayan kurumlar arasındaki yetki paylaşımları aşağıda, Şema 4.2, Şema 4.3 ve Şema 4.4’de görülmektedir.

Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Kurumlar Arası Yetki Paylaşımı

KAİP hazırlama sürecinde, plan denetleyen ve uygulayan kurum olarak Konya Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı Koruma Uygulama Denetleme Birimi (KUDEB) görev almaktadır. Bu kapsamda KUDEB’ler mevzuata bağlı kalmak şartı ile koruma alanlarında yapılacak olan planlama çalışmalarının alanın özgün niteliğine uygunluğunu denetler ve denetleme sürecinde hazırlanmış olan gerekli belgeleri ilgili kurumlara iletirler. Ayrıca Koruma Bölge Kurulları tarafından uygun görülen KAİP’in plan hükümleri çerçevesinde uygulanması ile görevlidirler.

Bu doğrultuda Kubad-Abad Sarayı KAİP özelinde, Konya Büyükşehir Belediyesi/KUDEB personellerinin görev ve yetki dağılımları ayrıntılı olarak Şema 4.2’de görülmektedir.

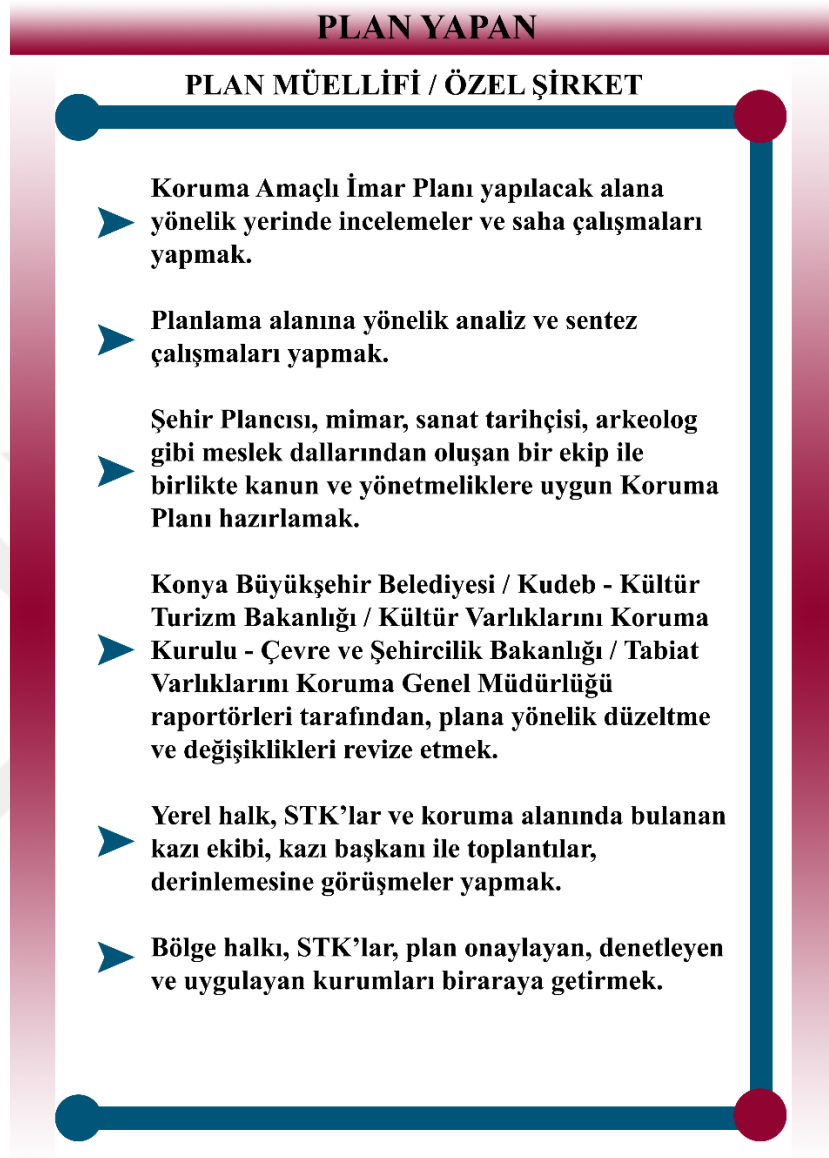

Sema 4.2:Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Plan Denetleyen-Uygulayan Kurum ve Yetkileri

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Kubad-Abad Sarayı KAİP, Konya Büyükşehir Belediyesinin ihaleye çıkarması ile özel bir şirkete devredilmiştir. Planı devralan özel şirket süreç boyunca saha çalışmaları, analiz-sentez ve planlama çalışmaları, röportaj ve toplantılar yapmış ve bu süreci Konya Büyükşehir Belediyesi/KUDEB personelleri ile eşgüdümlü bir şekilde hareket ederek tamamlamıştır.

Bu doğrultuda Plan yapan özel şirket ve teknik ekibinin süreç boyunca yetki ve sorumlulukları ayrıntılı olarak Şema 4.3’de görülmektedir.

Şema 4.3:Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Plan Onaylayan Kurum ve Yetkileri

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

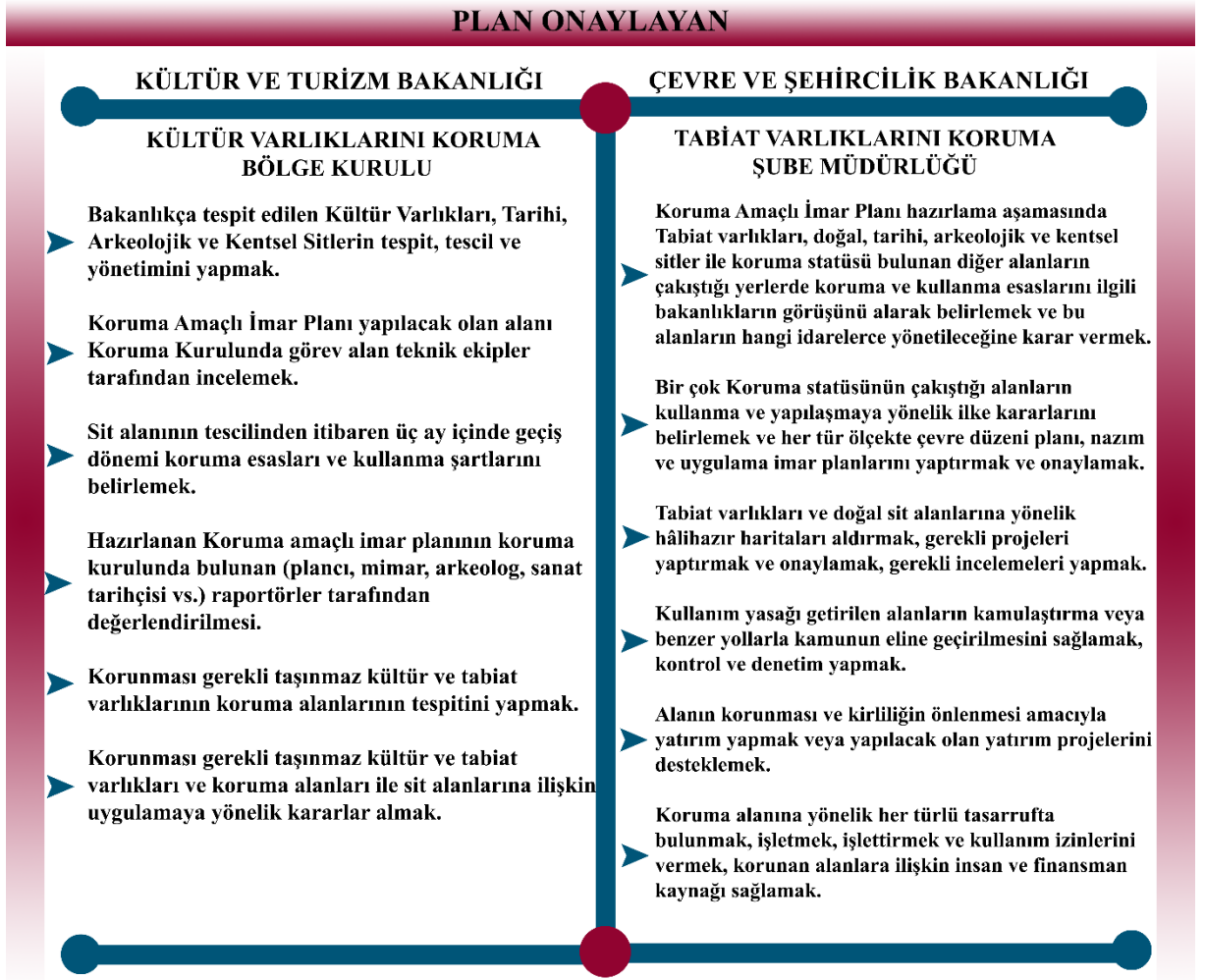
Kubad-Abad Sarayı KAİP’in onaylanmasından Kültür ve Turizm Bakanlığı/Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı-Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü/Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü sorumludur.

Bu kapsamda Koruma Bölge Kurulları KAİP'ler ile bunlara yönelik olarak yapılan her türlü değişiklikleri incelemek, koruma alanları ve sit alanlarına ilişkin uygulamaya yönelik karar almak ile görevlidir.

Koruma Bölge Kurulu üyeleri arkeoloji, sanat tarihi, hukuk, mimari ve şehir plancılığı konusunda uzman kişiler, bu alanlardaki öğretim üyeleri, belediyeler ve ilgili kurumlardaki teknik temsilcilerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan planlama çalışmaları bu kurulda değerlendirilerek onaylanır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı çatısı altında Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü; Tabiat varlıkları, doğal, arkeolojik, kentsel ve tarihi sit alanları ile koruma statüsü bulunan diğer alanların çakıştığı yerlerde koruma ve kullanma esaslarını belirleyerek çevre düzeni planı, nazım imar planı ve uygulama imar planlarını onaylamak ile görevlidir.

Hazırlanan Koruma planlarının onaylanmasından görevli olan bu kurumların Kubad-Abad Sarayı KAİP sürecindeki yetki ve görevleri ayrıntılı olarak Şema 4.4'de görülmektedir.

Şema 4.4:Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Plan Onaylayan Kurumlar ve Yetkileri

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Kubad-Abad Sarayı KAİP Yapım Sürecine Etki Eden Aktörler

Planlama alanına ilişkin koruma çalışmaları Konya Büyükşehir Belediyesi ve Koruma Bölge Kurulu tarafından desteklenmektedir. Alanda yürütülen çalışmalara kurumlar tarafından katkı sağlanmaktadır. Kubad-Abad Sarayı'nda belediye yetkilileri, kurul üyeleri, plan müellifleri, kazı ekibi ve başkanından oluşan bir grup tarafından yerinde inceleme yapılmış ve çeşitli araştırmalarda bulunulmuştur. Ayrıca Kubad-Abad Sarayı TBMM Milli Saraylar Bilim ve Değerlendirme Kurulu tarafından yerinde incelenmiş, restorasyonu için gerekli ödenek tahsis edilmiş ve sarayın korunup yeniden canlandırılması için destek verilmiştir. Böylelikle planlama alanına ilişkin koruma amaçlı planın yapım sürecine Kubad-Abad Sarayı Kazı Başkanı, Kubad-Abad Sarayı

(Eski Kazı Başkanı), TBMM Milli Saraylar Bilim ve Değerlendirme Kurulu, Sivil Toplum Kuruluşları ve yakın çevrede yaşayan Yerel Halkın da katılımı sağlanmıştır.

Kubad-Abad Sarayı KAİP sürecine etki eden bu aktörlerin sürece dahil olma nedenleri ve aktörlerin müdahalelerinin süreci nasıl etkilediği Şema 4.5’de ayrıntılı olarak görülmektedir.

Sema 4.5:Kubad-Abad Sarayı KAİP Sürecine Etki Eden Aktörler
Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

4.1.3. Kubad-Abad Sarayı KAİP süreci

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından Beyşehir İlçesi Gölyaka Mahallesi sınırları içerisinde bulunan Kubad-Abad Sarayı'na yönelik KAİP hazırlanması amacıyla ihale açılmıştır. İhale sonucunda Kubad-Abad Sarayı KAİP projesini yapmak üzere Özel bir şirket görevlendirilmiştir. Yaklaşık 1 ay süren bu zaman diliminde ihale aşaması, ihale yetkilisi, sözleşme yapımı, iş programı, kurum görüşlerinin toplanması, yasal prosedürlerin hazırlanması gibi bürokratik süreçler tamamlanmıştır. Bu süreç sonunda Özel Şirketin işi tamamlama süresi 210 gün olarak belirlenmiştir.

İlk aşamada Özel Şirket, içerisinde Şehir Plancısı, Mimar, Sanat Tarihçisi, Arkeolog gibi farklı meslek dallarının bir arada bulunduğu kendi teknik ekibi ile birlikte arazide detaylı bir incelemede bulunmuştur. Koruma Alanı ve çevresinde bulunan tescilli yapılar belirlenerek, sokak sokak analizler yapılmış alanın dokusu ortaya çıkarılmış, alana yönelik fotoğraflar çekilmiş ve her meslek grubu kendi alanına yönelik ayrıntılı çalışmalar yaparak saha çalışması tamamlanmıştır.

Sonraki aşamada ise Özel Şirket ile Konya Büyükşehir Belediyesi / KUDEB'de bulunan teknik personeller arasında toplantılar yapılmış, yapılan görüşmeler sonucu Konya Büyükşehir Belediyesi İmar Daire Başkanlığında Koruma konusunda uzman olan bir heyet ile birlikte tekrar alana gidilerek yerinde incelemeler, saha çalışmaları ve arazi gezileri yapılmıştır. Yapılan tüm bu incelemeler ve araştırmalar sonucunda plan yapan şirket tarafından Koruma Alanına yönelik gerekli analiz ve sentez çalışmaları yapılmıştır.

Koruma alanında 60 yıldır kazı çalışmaları devam ettiğinden dolayı, Plan yapacak olan şirket, alanda çalışmalarını devam ettirmekte olan kazı ekibi ve kazı başkanı ile görüşmeler yaparak durum istişare etmiştir. Alanın eski Kazı Başkanı ile de bir araya gelen plan müellifi ve teknik ekibi alanın Korunmasına yönelik her konuda plana yön veren derinlemesine görüşmeler yapmıştır. Yapılan bu toplantılar hazırlanacak olan KAİP'i önemli ölçüde etki etmiştir.

Analiz-Sentez çalışmaları için gerekli olan veriler ilgili kurum ve bu kurumlarda çalışan teknik personeller vasıtasıyla elde edilmiş ve dijital ortama işlenmiştir. Bu süreç devam ederken aynı zamanda Beyşehir Gölyaka Mahallesinde ikamet etmekte olan bölge halkı ve Sivil Toplum Kuruluşları ile toplantılar yapılmış, Koruma Alanına yönelik görüş ve talepleri alınarak katılımcı bir yaklaşım benimsenmiş, bu ölçüde plana yön verilmiştir.

Koruma Alanını yerinde incelemek üzere TBMM Mili Saraylar İdaresi Başkanlığı'ndan Milli Saraylar Bilim Kurulu Başkanı ve üyeleri gelmiş, gelen ekip ile birlikte Alan incelenmiş ve plan müellifi tarafından hazırlanan sunum Milli Saraylar Bilim Kurulu Başkanı ve üyelerine sunulmuştur. Plan müellifi bu süreçte alanda kazı çalışmaları yapmakta olan kazı ekibi, bölge halkı, sivil toplum kuruluşları ve planı yapan, onaylayan denetleyen kurumları da Milli Saraylar Danışmanı ile bir araya getirerek Koruma Alanına yönelik plana yön verecek önemli kararlar alınmasını sağlamıştır.

Kubad-Abad Sarayı Koruma Alanı, Beyşehir Gölü Milli Park Sahası içerisinde yer aldığından dolayı yapılan plan çalışmaları bu faktör göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Daha önce iptal edilmiş olan Uzun Devreli Gelişme Planı Tarım ve Orman Bakanlığı / Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından tekrar hazırlanmak üzere yeniden ihaleye çıkarılmış ve hazırlanma sürecine girmiştir. Aynı zamanda Plan hazırlayan şirket tarafından hazırlanan Kubad-Abad Sarayı KAİP'i, ileride herhangi bir yasal prosedüre takılmaması adına Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Plan Müellifinin yaptığı toplantılar ve görüşmeler sonucunda Uzun Devreli Gelişme Planına aynen işlenmesi kararına bağlanmıştır.

Elde edilen tüm bu veriler, görüşler ve kararlar ışığında 6 aylık bir süreçte Kubad-Abad Sarayı KAİP Konya Büyükşehir Belediyesi KUDEB'de çalışan teknik ekip ile istişareler yapılarak eş güdümlü bir şekilde ilerletilerek 6 ayın sonunda tamamlanmıştır.

Hazırlanmış olan Kubad-Abad Sarayı KAİP onanmak üzere Konya Büyükşehir Belediyesi Meclisine girmiş, plan hazırlanıp bittikten sonra Meclise girmesi ve onaylanması yaklaşık 1 aylık zaman zarfı içerisinde gerçekleşmiştir. Bu süre sonunda hazırlanmış olan KAİP Konya Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından onaylanmıştır.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nde onaylanan planlar Kültür ve Turizm Bakanlığı / Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na gönderilmiş, Koruma Kurulunda alanında uzman raportörler (şehir plancısı, mimar, arkeolog, sanat tarihçisi vs.) tarafından, hazırlanan dosyalar ayrıntılı olarak incelenmiştir. İncelemeler sonucu sorumlu oldukları mevzuat ve yönetmeliklere göre eksik buldukları konularda düzeltmeler istemişlerdir. Plan yapan özel şirket raportörlerin yönlendirmelerine göre eksik ve düzeltilmesi gereken kısımları tamamlamış ve plan dosyası Koruma Kurulu Komisyonuna girmiştir. Hazırlanan dosyalar Koruma Kurulu Komisyonunda ilgili meslek gruplarından oluşan akademisyenler ve özel sektör çalışanları tarafından

incelenmiş, dosyanın raportörlüğünü yapmış olan teknik personel hazırlamış olduğu raporu Komisyon üyelerine sunarken aynı zamanda plan müellifi de süreç içinde yapmış olduğu çalışmaları anlatmıştır. Bunun sonucunda Kurul üyeleri Koruma alanına giderek yerinde incelemeler yapmak istemeleri üzerine alana gidilmiş ve Koruma Kurulu tarafından da incelemeler yapılmıştır. Plan dosyasının Koruma Kurulu aşaması, bu süreçte yapılan düzeltmeler, kurul kararı, yerinde incelemeler vs. durumları yaklaşık 3 ay sürmüştür. Bu süre sonunda KAİP dosyası Koruma Kurulu Komisyonu tarafından onaylanmıştır.

Birden fazla Koruma statüsünün olduğu çakışan alanların onaylanmasından Çevre ve Şehircilik Bakanlığı sorumlu olduğundan dolayı hazırlanan KAİP ve çalışmalar ilk olarak Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü / Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. İlgili raportörler ilk olarak hazırlanan rapor ve çalışmaları inceleyerek, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Planlarda Aranacak Prosedürler ve Kriterler listesine göre değerlendirme yapmışlardır. Daha sonra hazırlanan dosyalar Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü vasıtası ile Ankara'ya Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı hazırlanan plana dair çalışmaların hangi alanda ne kadar sürede hangi zaman aralıkları ile yapılacağına yönelik kurumsal-finansal-örgütsel bir etaplama dosyası istemiştir. Plan müellifi tarafından hazırlanan etaplama dosyası incelenmek üzere tekrar Ankara'ya gönderilmiştir. Süreç içerisinde Çevre ve Şehircilik Bakanı değişmiş, Bakanın değişmesiyle beraber tüm planlar askıya alınmış, yeni bir düzen geleceği söylenerek çok uzun zaman dosyalar Ankara'da bekletilmiş ve bunun üzerinde daire başkanının da değişmesiyle komisyon toplanamamış, hazırlanan plan aylarca masada beklemek durumunda kalmıştır (Her ilin Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü olduğu halde, İl Müdürlüklerine yetki vermek yerine tüm planlar Ankara'ya Bakanlığa gönderilmekte ve bu durum sürecin olması gerekenden çok daha fazla uzamasına sebebiyet vermektedir). Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nda yaklaşık 1 yılı aşan bir süre zarfında plan dosyası bekletildikten sonra gerekli incelemeler yapılmış ve hazırlanan etaplama dosyası onaylanmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından etaplama dosyası onaylandıktan sonra, hazırlanan planlar incelenmek üzere tekrar Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne gönderilmiştir. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü / Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nde bulunan ilgili raportörler tarafından hazırlanan plan çalışmaları ayrıntılı olarak incelenmiş ve birçok koruma statüsünün çakışmasından dolayı kurumun sorumlu

olduğu mevzuata göre raportörler planda önemli ölçüde değişiklik yapılmasını istemişlerdir. Yine o dönemde değişen bazı sit sınırlarından dolayı (milli park sınırı, doğal sit alanı) plan, proje ve raporların revize edilmesi, daha önce alındığı halde bazı kurumlardan tekrar kurum görüşü alınması gerekmiştir.  evre ve şehircilik İl Müdürlüğü'nün düzeltmeleri ile yapılan plan, hazırlanan ilk plandan bambaşka bir plan haline gelmiştir. Bu nedenle yapılan değişiklerin Koruma Kurulu Komisyonu tarafından tekrar onaylanması gerekmiş ve Kuruldan tekrar onay alınmıştır.

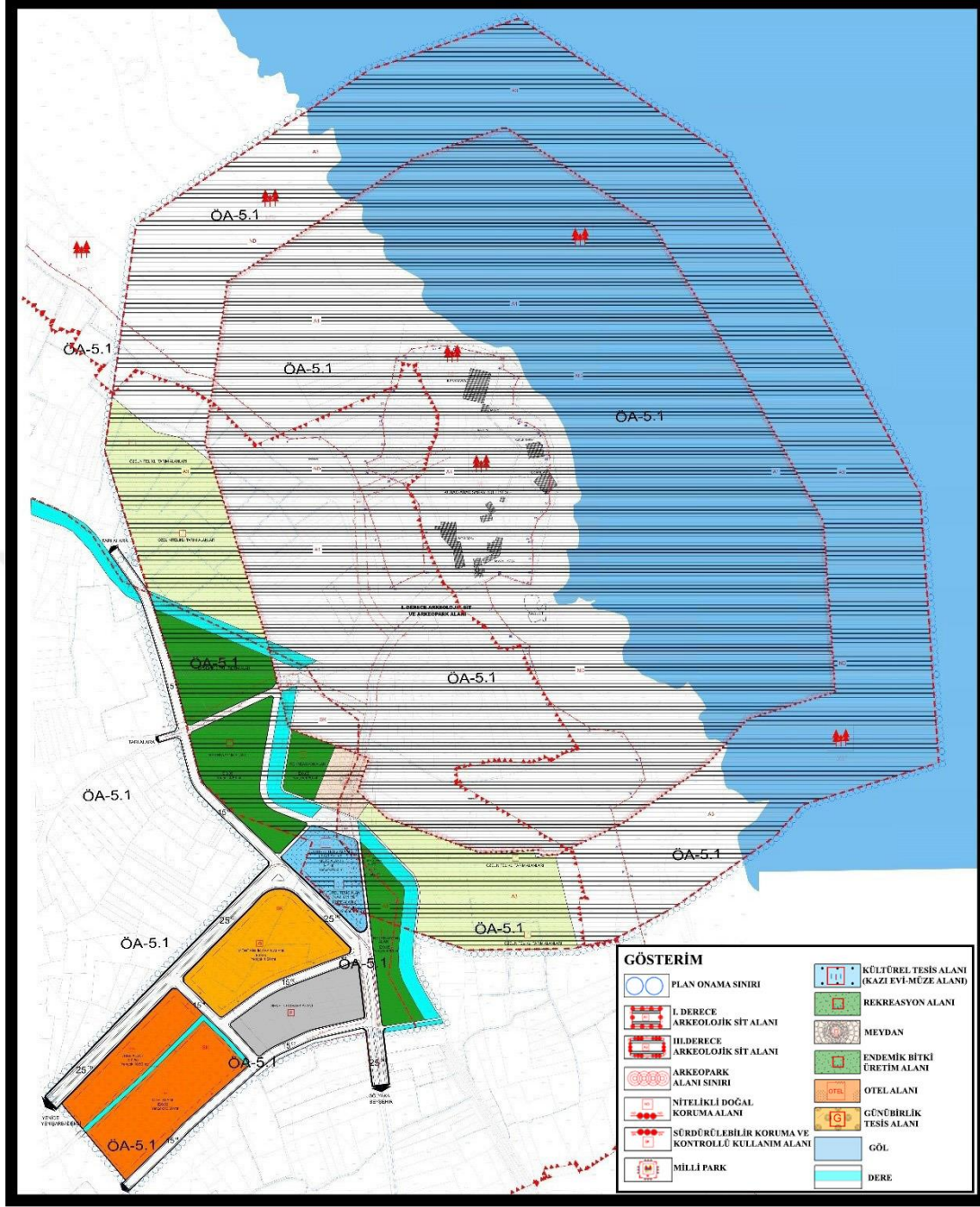
Yaklaşık 6 ay gibi bir süreyi kapsan bu zaman diliminde tüm eksikler, düzeltmeler, değişiklikler, kurum görüşleri plan ve projeler tamamlanarak ve  evre ve şehircilik Bakanlığı komisyonuna gönderilmiş ve Kubad-Abad Sarayı KA P'i onaylanmıştır.

Beyşehir İlçesi Kubad Abad Sarayı KA P sürecinde 3 yılı aşkın süredir devam etmekte olan planlama çalışmalarının ilk aşamasından son aşamasına kadar olan şeması aşağıda şema 4.6'da hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Planının ilişkin pafta ise şekil 4.1'de görülmektedir.

Sema 4.6:Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Şeması

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

Şekil 4.1: Kubad Abad Sarayı Koruma Amaçlı İmar Planı

4.1.4 Kubad-Abad Sarayı KAİP sürecinde karşılaşılan sorunlar

4.1.4.1 Plan yapıcı açısından karşılaşılan sorunlar

Farklı kurumların sorumluluklarında bulunan mevzuat ile korunan alan tanımının örtüşmemesi ve koruma stratejilerinin farklılık göstermesi kurumların aynı alan hakkında tescil, ilan, planlama, uygulama, yönetim konularında birbirlerinin alanına girmeleri farklı kararlar vermelerine neden olmaktadır. Bu nedenle süreç

içerisinde kurumların mevzuatları birbiri ile çakışmış, bir kurumun onayladığı planı başka bir kurum onaylamamış ve süreç içerisinde otorite boşluğu oluşmuştur. Farklı kurumların korunan alanlara yönelik farklı yaklaşımları ortaya çıkan sorunların çözümünü güçleştirmiş ve korunan alanlardaki yönetim etkinliğinin sağlanmasını engellemiştir. Bunun sonucunda kurumlar arası yetki karmaşaları meydana gelmiş, plan yapıcı zor durumda (arada) kalmış ve plan yapıcının plan yapabilme (karar üretebilme) özgürlüğü kısıtlanmıştır. Kurumlar arası yaşanan yetki karmaşaları planda sürekli değişikliklerin meydana gelmesine sebep olmuş, bu değişiklikler sonucu plan farklı kurumlar tarafından tekrar onay sürecinden geçmiş ve böylelikle KAİP'in onaylanma süreci uzamıştır.

Kubad-Abad Sarayı içerisinde Arkeolojik Sit Alanı, Doğal Sit Alanı, Milli Park, Kıyı Tebliği gibi koruma statüleri bulunmaktadır. Birden fazla sit alanının çakıştığı bu tür alanlarda, her koruma alanının yetkili olduğu farklı bir kurum olması, farklı mevzuatlarla farklı bakış açılarıyla plana yaklaşımları anlamına gelmektedir. Bu durum çakışan alanlarda yapılan plan üzerinde kurumlar tarafından çok fazla değişim meydana getirmiş ve hazırlanan plan farklılaşarak bambaşka bir plana dönüşmüştür. Aynı zamanda koruma statülerinin farklı kurumlar bünyesinde bulunması ve bu birimlerin yazışma süreçlerinin uzaması, planlama sürecini olumsuz olarak etkilemiştir. Bir alanın birden fazla koruma statüsüne sahip olması ve bu koruma statülerinin çakışması durumunda bakanlıklar arasında yetki karmaşalarının yaşanması korunan alan yönetiminin başlıca sorunlarından biridir.

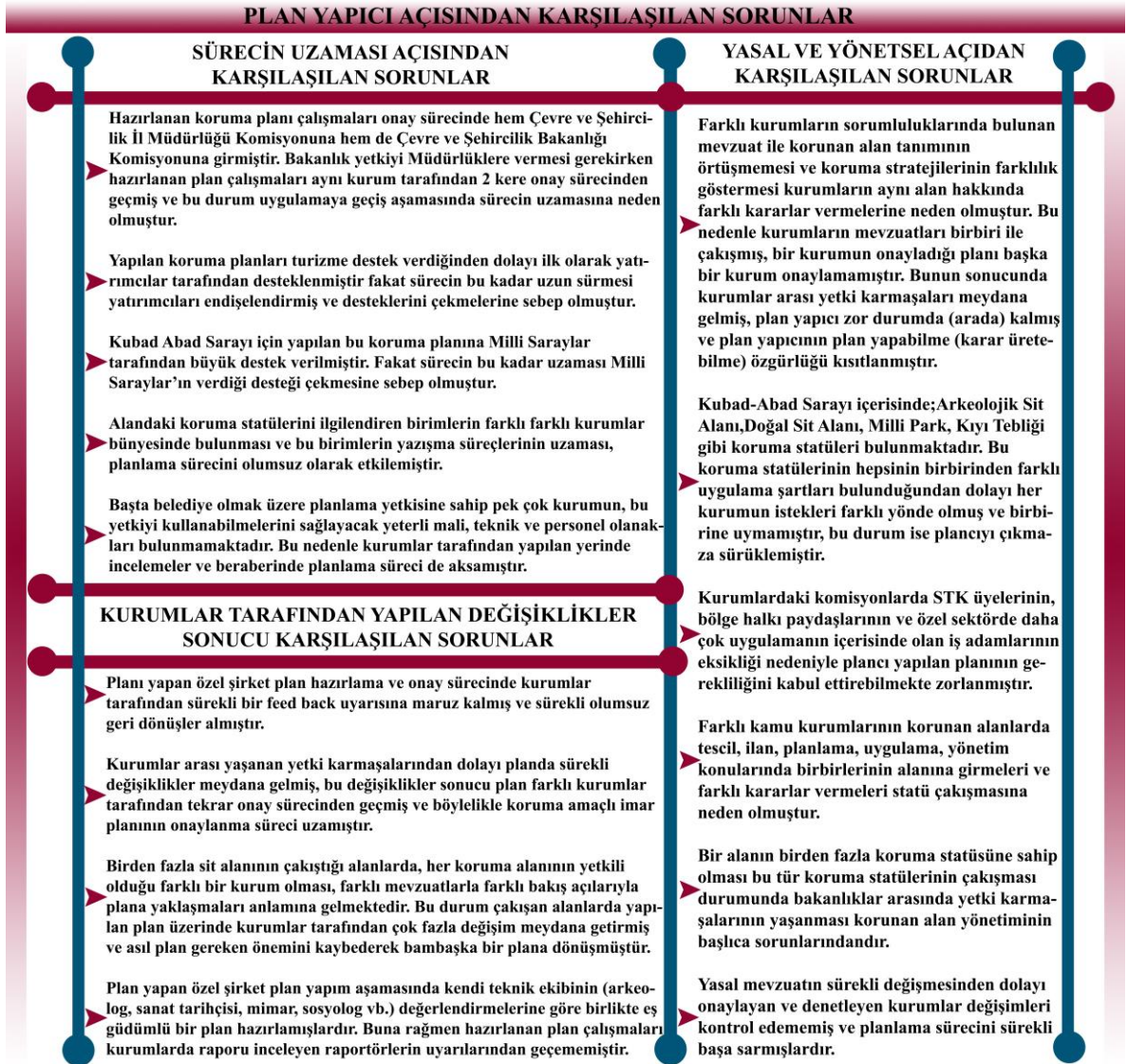
İlk aşamada plancı, bölgenin turizm çekim potansiyelini artırabilmek amacıyla bir plan yapmış fakat kurumlar prosedürler nedeniyle bu plana izin vermemişlerdir. Belli kriterler getirilerek çözüme kavuşabilecek bu plan, doğrudan iptal edilmiştir. Plan yapan özel şirket plan yapım aşamasında kendi teknik ekibinin (arkeolog, sanat tarihçisi, mimar, sosyolog vb.) görüşlerini almış onların da değerlendirmelerine göre birlikte eş güdümlü bir plan hazırlamış olmasına rağmen hazırlanan plan çalışmaları kurumlarda raporu inceleyen raportörlerin uyarılarından geçememiş, plan hazırlama ve onay sürecinde kurumlar tarafından sürekli bir geri besleme (feed back) uyarısına maruz kalmıştır. Komisyon ve kurullarda STK üyelerinin, bölge halkı paydaşlarının ve özel sektör çalışanlarının (uygulamanın içerisinde daha çok olan iş adamlarının) eksikliği nedeniyle plancı yapılan planının gerekliliğini kurul ve komisyon üyelerine kabul ettirebilmekte zorlanmıştır. Ayrıca birçok sit alanının çakıştığı Kubad-Abad Sarayı, kentin diğer bölgeleri için üretilen planların yarattığı rant baskısına maruz kalmaktadır.

Beyşehir gölü ve çevresine yönelik yapılan turizm amaçlı planlar sonucu ortaya çıkan rant, Kubad-Abad Sarayının etrafında da etkisini göstermiştir. Bu nedenle gerek kurumlardaki raportörlerin baskısı gerekse rant baskısı sonucu plan hazırlık aşamasında müellif ciddi anlamda kısıtlanmıştır. Koruma alanına getirilen fonksiyonlar alanın daha merkezi ve kentsel bir bölgede yer seçmesi durumunda rant gerektirebilirdi fakat Kubad Abad Sarayı ve çevresi daha kırsal bir yerleşimde bulunduğundan dolayı buraya alanın arkeolojik sit, doğal sit ve milli park gibi birçok sit statüsünün çakışması sebebiyle Koruma-Amaçlı İmar Planı yapılmıştır. Dolayısıyla koruma alanı rantabl bir alan değildir.

Başta belediye olmak üzere planlama yetkisine sahip pek çok kurumun, yetkilerini kullanabilmelerini sağlayacak yeterli mali, teknik ve personel olanakları bulunmamaktadır. Bu nedenle yapılan koruma planları turizme destek verdiği için dolayı ilk olarak yatırımcılar tarafından desteklenmiştir. Kubad-Abad Sarayı için yapılan bu koruma planına Milli Saraylar tarafından da büyük destek verilmiştir. Fakat sürecin bu kadar uzun sürmesi yatırımcıları endişelendirmiş ve desteklerini çekmelerine sebep olmuştur

Son olarak KAİP sürecinde hazırlanan plan çalışmaları onay aşamasında hem Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü Komisyonuna hem de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Komisyonuna girmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yetkiyi Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine vermesi durumunda süreç çok daha hızlı ilerleyebilecek iken hazırlanan plan çalışmalarının aynı kurum tarafından iki kere onay sürecinden geçmesi Kubad-Abad Sarayı KAİP sürecinde uygulamaya geçiş aşamasında da sürecin uzamasına neden olmuştur.

Plan yapıcı açısından süreç içerisinde karşılaşılan sorunlar; sürecin uzaması açısından, yasal ve yönetsel açıdan, kurumlar tarafından yapılan değişiklikler açısından olmak üzere üç farklı başlık altında derlenmiştir. Buna yönelik hazırlanan şema aşağıda şema 4.7'de görülmektedir.

Şema 4.7:Plan Yapıcı Açısından Karşılaşılan Sorunlar

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

4.1.4.2 Plan yapıcının gözünden Kubad-Abad Sarayı planlama süreci eleştirisi

Bu kısımda Kubad-Abad Sarayı Planlama Sürecinde Plan Yapıcının karşılaştığı tüm sorunlar, plan yapıcıya göre sürecin tıkanıp ve hızlandığı aşamalar ve bu aşamaların olumlu – olumsuz durumları neden sonuç ilişkisi içinde Şema 3’de bulunan Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci Şeması ile eşgüdümlü bir şekilde belirtilmiştir.

Planlama sürecinin 1. Aşamasında, Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından ihaleye sunulan Kubad-Abad Sarayı KAİP, özel bir şirkete devredildikten sonra gerekli yasal ve bürokratik süreç Belediye personelleri ve ihale yetkilisi tarafından sistemli ve

hızlı bir şekilde ilerletilmiştir. Yasal olarak hazırlanacak olan KAİP'e yönelik kurum görüşlerini planı yaptıran kurum olarak Konya Büyükşehir Belediyesi gerekli kurumlardan istemek durumundaydı. Resmî kurumlar arasında bu süreç çok daha hızlı bir şekilde ilerleyeceği halde Belediye bunu üstlenmeyerek plan yapan Özel şirkete devretmiştir. Plan müellifi birçok sit statüsünün çakıştığı ve birçok kurumun söz sahibi olduğu bu alana yönelik kurum görüşlerini almakta çok fazla vakit kaybetmiştir.

İhale sözleşmesinde Plan müellifinin KAİP'i 210 gün (7 ay) kadar bir süreçte tamamlaması gerektiği üzerinde durulmuştur. Sürecin 2. Aşamasında gerek arazi çalışmaları olsun gerekse bölge halkı, Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı ve kazı ekibiyle olan söyleşi ve röportajlar en verimli şekilde bu süreçte değerlendirilmiştir. Gerekli arazi çalışmaları, analiz ve sentez çalışmaları, plan çalışmaları plan müellifi ve teknik ekibi tarafından, KUDEB personelleri ile sürekli istişare halinde olarak en verimli ve en hızlı şekilde tamamlanmış ve Konya Büyükşehir Meclisine teslim edilmiştir. Bu aşamada plan müellifi ve birlikte çalıştığı teknik ekibin özveri ve gayreti gerekli çalışmaların vaktinden daha erken tamamlanarak Konya Büyükşehir Belediyesi Meclisine sunulmasını sağlamıştır.

Plan hazırlayan Özel Şirket plan yapım aşamasında Belediye'de dosyanın kontrolörlüğünü yapan teknik ekip ile sürekli bir iletişim halinde olduğundan dolayı, planı mevzuata ve yasal prosedürlere uygun bir şekilde hazırlamış bu nedenle hazırlanan KAİP 3. Aşamada Konya Büyükşehir Belediyesi Meclisinde sorunsuz bir şekilde onaylanmıştır.

Yukarıda bahsedilen Planlama sürecinin ilk 3 aşaması sürecin en hızlı, en verimli ve sistematik ilerleyen, süreci hızlandıran aşamalarıdır.

Planlama Sürecinin 4. Aşamasında hazırlanan dosyalar Kültür ve Turizm Bakanlığı / Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu raportörleri tarafından planlama çalışmalarına yönelik geri besleme uyarısına maruz kalmış ve Koruma Bölge Kurulu kendi sorumlu olduğu mevzuata göre plana dair eksik ve düzeltmelerde bulunmuştur. Bu süreçte Koruma Bölge Kurulu'nun ilgili diğer kurumlarla yazışma sürecine girmesi ve kurumlardan cevap gelmesi gibi bürokratik süreç planlama sürecinde birtakım aksamalara sebebiyet vermiştir.

Koruma Kurulu Komisyonunda bulunan ilgili meslek dallarındaki akademisyenler her ne kadar plana olumlu yönde etki etseler de Koruma Alanına o bölgede yaşayan halk ya da bölgede bulunan Sivil Toplum Kuruluşları gibi aidiyet duymadıkları için planda yapılan değişiklikler planı halkın ihtiyaçlarını karşılamaktan

uzaklaştırmaktadır. Bu nedenle plan müellifi komisyonda yapmış olduğu planın gerekçelerini ifade etmekte zorlanmıştır. Bu komisyonda Sivil Toplum Kuruluşlarından üyelerin ve o yörede yaşayan, yörenin özelliklerine hâkim bireylerin bulunmaması bir eksikliktir.

3 aylık bir süreçte tamamlanan 4. Aşama sürecin aksamasına sebep olan ilk kısım dır.

Birden fazla Koruma statüsünün çakıştığı alanların onaylanmasından evre ve Şehircilik Bakanlığı sorumlu olduğundan hazırlanan plan dosyaları ilk olarak evre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'ne gönderilmiş orada görev yapmakta olan ilgili raportörler tarafından incelendikten sonra dosyalar evre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilmiştir. evre ve Şehircilik Bakanlığı hazırlanacak olan KAİP'e yönelik bir etaplama dosyası istemiştir. Plan müellifi bu süreçte etaplama dosyasını hazırlayarak Bakanlığa göndermiştir. Tam bu aşamada evre ve Şehircilik Bakanı değişmiş ve tüm planlama süreci durmuştur. Planlama sürecinin 5. Aşamasında bulunan bu kısım süreci tam anlamıyla tıkamıştır. Bakanın değişmesiyle beraber tüm planlar askıya alınarak, yeni bir düzen geleceği söylenmiş ve 1 yılı aşkın bir süre dosyalar Ankara'da bekletilmiştir. Aynı süre zarfında daire başkanı ve komisyon üyelerinin de değişmesiyle meclis toplanamamış ve hazırlanan plan dosyaları aylarca masada beklemek durumunda kalmıştır.

Etaplama dosyası Bakanlıkta beklerken sürecin evre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından devam ettirilerek hızlandırılması gerekmektedir. Her ilin kendine ait İl Müdürlüğü olduğu halde Bakanlığın il Müdürlüklerine onay yetkisi vermemesi planlama sürecinin uzamasına neden olmuştur.

evre ve Şehircilik Bakanlığında yaklaşık 1 yılı aşan bir süre zarfında plan dosyası bekletildikten sonra gerekli incelemeler yapılmış ve hazırlanan etaplama dosyası onaylanmıştır.

Sürecin 6. Aşamasında hazırlanan KAİP ve ona yönelik yapılan çalışmalar evre ve Şehircilik İl Müdürlüğü / Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü raportörleri tarafından tekrar detaylı olarak incelenmiştir. O dönemde değişen milli park sınırı, doğal sit alanı gibi koruma alanlarından dolayı, raportörler tarafından plan, proje ve raporların revize edilmesi istenmiştir. Aynı zamanda birçok koruma statüsünün üst üste çakışmasından dolayı planın bazı aşamalarında kendi mevzuatları kapsamındaki maddelere göre değişiklik yapılmasını istemişlerdir. Her kurum kendi sorumlu olduğu mevzuat kapsamında değerlendirme yaptığından dolayı kurumların mevzuatları birbiri

ile çatışmış dolayısıyla bir kurumun onayladığı planı diğer bir kurum onaylanmamıştır. Bu duruma örnek verilecek olursa Kubad-Abad Sarayı KAİP sürecinde kıyı alanına iskele yapılması Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından onaylanmış bakanlık yalnızca arkeolojik sit alanı içerisini değerlendirmeye almıştır fakat son aşamada Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın onay sürecinde kıyı tebliği gerekçe gösterilmiş ve iskele alanı kaldırılmak üzere plan geri gönderilmiştir.

Mevzuatlarda çakışma özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı arasında doğal sit alanı ve arkeolojik, kentsel, kentsel-arkeolojik ve bunların etkileşim-geçiş sahasının bulunduğu alanlar ile çakıştığı yerlerde yapılacak işlemleri, tespit, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları, koruma amaçlı imar planları ile uygulamaya yönelik konularını kapsamaktadır. Bu sorunun çözüm bulabilmesi için taraflarca ve ilgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları ile Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonlarınca incelenmesi ve değerlendirilmesini kapsayan bir protokol imzalanmıştır. Bu duruma ek olarak mevzuattaki belirsizliklere örnek verecek olursak en başta 3386 sayılı yasa ile değişik 2863 sayılı Koruma Yasası'nın 17. Maddesine değinmek gerekir. Bu maddede plan onama yetkisinde belirsizlikler vardır. Maddenin 2. bendinde "Koruma Kurulu'nca uygun görülerek belediye veya valilikçe onaylanan (...)" hükmü yer almaktadır. Bu ifade, son onay yetkisinin yerel yönetimlerde olduğu izlenimini bırakmaktadır. Oysa, 2863 sayılı Koruma Yasası'nın 57. Maddesine göre, devlet kurumları dahil tüm özel ve tüzel kişiler koruma kurulu kararlarına uymak zorundadırlar. 17. madde ile getirilen yerel yönetim onayına ilişkin cümledeki "onaylanan" kelimesi gereksiz ve yanıltıcı bir ifadedir. İfadeyi "Belediye veya valilikçe yürürlüğe konan (...)" şeklinde yorumlamak gerekir. 17. maddenin bir diğer eksikliği, "Koruma Amaçlı Plan" türünün açık ve anlaşılır şekilde bir tanımını yapmamasıdır. Bu plan, genel anlamda bir "Uygulama Planı" olmasına karşın, İmar Mevzuatının getirdiği "Uygulama İmar Planı" türünden çok farklı nitelik ve niceliklere sahip bir uygulama planıdır. Bu plan gerektiğinde her parsel için yerinde ve farklı koşullar saptanmasını zorunlu kılar. Bu açıdan, "Koruma Amaçlı Kentsel SİT Alanı Planları"nın 1/200 ve 1/100 ölçekli "Kentsel Tasarım Projeleri" ile desteklenmiş asıl ölçeğinin 1/500 olması gerekir. Bu nedenle 17. Maddenin tanımı daha anlaşılır olmalıdır (Çeçener, 2004).

Plan yapan Özel Şirket gerekli değişiklik ve düzeltmeleri tamamlamış plan dosyalarını tekrar hazır hale getirmiştir. Fakat yapılan değişiklikler sonucu önemli ölçüde değişen KAİP, Kültür ve Turizm Bakanlığı / Kültür Varlıklarını Koruma Bölge

Kurulu'ndan onay almak üzere tekrar Koruma Kurulu Komisyonuna gönderilmiştir. Kurumlar arası yaşanan yetki karmaşalarından dolayı planda sürekli değişimler meydana gelmiş, bu değişimler sonucunda plan farklı kurumlar tarafından tekrar tekrar onay sürecinden geçmiş ve böylelikle KAİP'in onaylanma süreci oldukça yavaşlamıştır. Kubad-Abad Sarayı KAİP Sürecinin 2. kere tıkandığı bu aşama planlama sürecini önemli ölçüde yavaşlatmıştır. Plan yapan özel şirket kendi teknik ekibinin (arkeolog, sanat tarihçisi, mimar, sosyolog vb.) görüşlerini alarak onların da değerlendirmelerine göre birlikte eş güdümlü bir plan hazırladıkları halde hazırlanan rapor kurumlarda raporu inceleyen raportörlerin uyarılarından geçememiştir. Bu aşama yaklaşık 3 ayı aşkın bir süre içinde tamamlanmış ve bu sürenin sonunda Koruma Bölge Kurulu Komisyonundan tekrar onay alınmıştır.

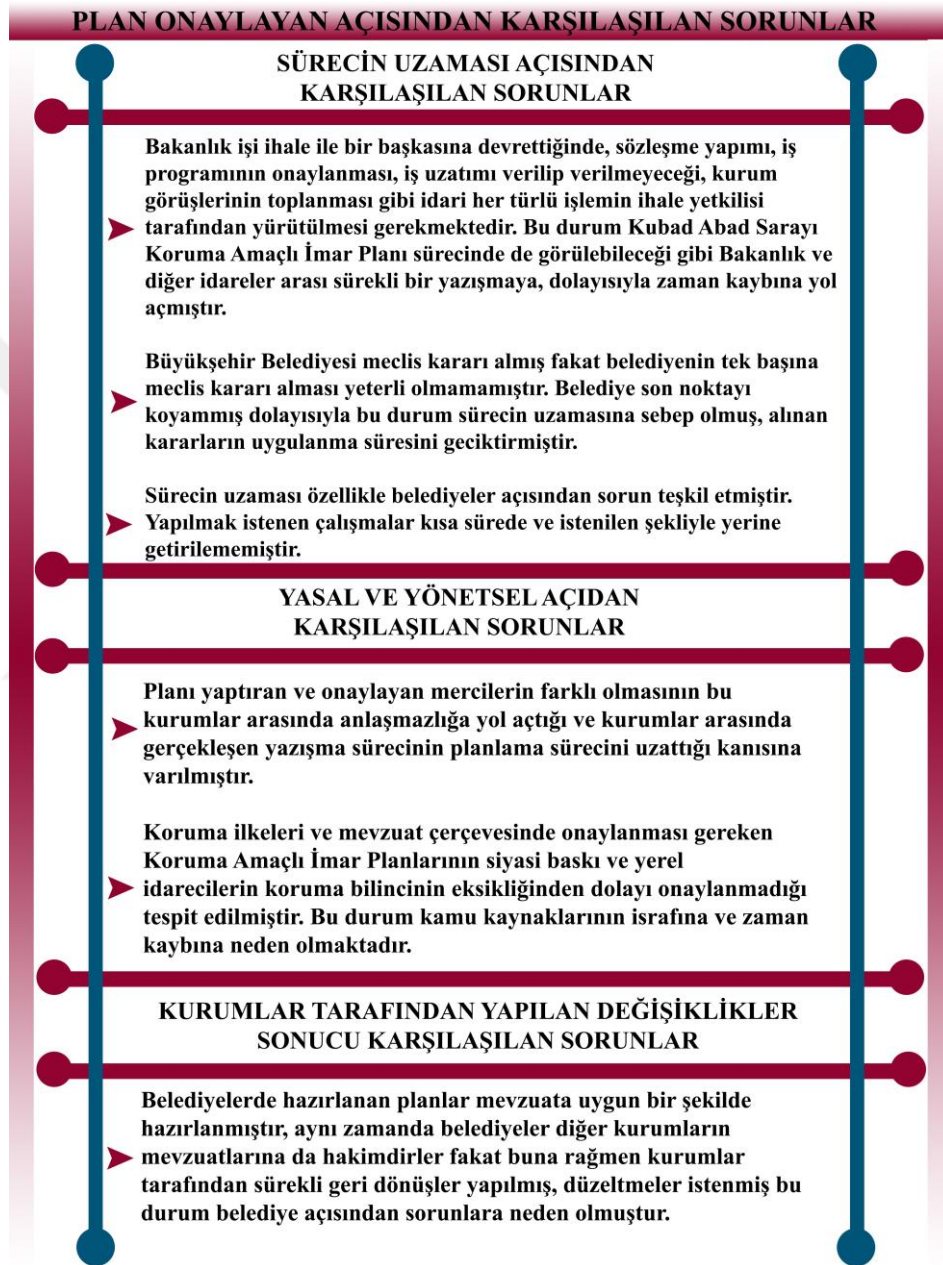
Son olarak tüm eksikler, düzeltmeler, değişiklikler, kurum görüşleri, plan ve projeler tamamlanmış ve sürecin 7. aşamasında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı komisyonuna gönderilerek onaylanmıştır. Hazırlanan koruma planı çalışmaları onay sürecinde hem Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü Komisyonuna hem de Çevre Şehircilik Bakanlığı Komisyonuna girmiştir. Bakanlığın yetkiyi Müdürlüklerine vermemesinden dolayı hazırlanan planlama çalışmaları aynı kurum tarafından 2 kere onay sürecinden geçmiş ve bu durum uygulamaya geçiş aşamasında sürecin uzamasına neden olmuştur.

4.1.4.3 Plan onaylayıcı açısından karşılaşılan sorunlar

KAİP sürecinde bakanlık işi ihale ile bir başkasına devrettiğinde, sözleşme yapımı, iş programının onaylanması, iş uzatımı verilip verilmeyeceği, kurum görüşlerinin toplanması gibi idari her türlü işlemin ihale yetkilisi tarafından yürütülmesi gerekmektedir. Bu durum da Kubad-Abad KAİP sürecinde görülebileceği gibi Bakanlık ve diğer idareler arası sürekli bir yazışmaya, dolayısıyla zaman kaybına yol açmıştır. Bu nedenle planı yapan ve onaylayan mercilerin farklı olması bu kurumlar arasında anlaşmazlığa yol açmış ve kurumlar arasında gerçekleşen yazışma sürecinin planlama sürecini uzattığı kanısına varılmıştır.

Koruma ilkeleri ve mevzuat çerçevesinde onaylanması gereken KAİP'in, siyasi baskı ve yerel idarecilerinin koruma bilincinin eksik olmasından dolayı onaylanmadığı tespit edilmiştir. Bu durum aynı zamanda kamu kaynaklarının israfına ve zaman kaybına neden olmaktadır.

Plan onaylayan açısından süreç içerisinde karşılaşılan sorunlar; sürecin uzaması açısından, yasal ve yönetsel açıdan, kurumlar tarafından yapılan değişiklikler açısından olmak üzere üç farklı başlık altında derlenmiştir. Buna yönelik hazırlanan şema aşağıda şema 4.8’de görülmektedir.

Şema 4.8: Plan Onaylayan Açısından Karşılaşılan Sorunlar

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

4.1.4.4 Plan onaylayan gözünden Kubad-Abad Sarayı planlama süreci eleştirisi

Kubad-Abad Sarayı KAİP Hazırlama Sürecinde Plan Onaylayan Kurum Olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı / Koruma Bölge Kurulu ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü / Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü görev almıştır. Plan onaylayan kurumlardan Koruma Bölge Kurulu ilk olarak 4. Aşamada sürece dâhil olmuştur. Koruma Bölge Kurulunda bulunan raportörler tarafından yapılan incelemeler sonucu Koruma Kurulu alana yönelik analiz ve sentez çalışmaları üzerinde çok durmuştur. Alan birçok koruma statüsünün çakıştığı sit alanı ve yapılacak olan plan Koruma Amaçlı olduğundan dolayı çok detaylı analiz ve sentez çalışmaları istenmiştir. KAİP yapan şirketin Koruma mevzuatına en iyi şekilde hâkim olması ve gerekli tüm çalışmaları eksiksiz getirmeleri gerektiği, aksi durumda sürecin yavaşladığı üzerinde durmuşlardır.

Bu aşamada sürekli kurumlar arası yazışmalar gerçekleşmekte ve kurumlar sürekli birbirlerinden cevap bekleme durumunda kalmaktadırlar bu nedenle resmî kurumlarda sürekli bir bekleme durumu söz konusudur. Aynı zamanda Tabiat Varlıkları ile Kültür Varlıklarının 4 yıl önce birbirinden ayrılması da çalışan personellerin hala durumu kavrayamamasını beraberinde getirmektedir. Bu gibi sebeplerden dolayı 4. aşamada Kubad-Abad Sarayı KAİP Süreci önemli ölçüde tıkanmıştır.

Planlama sürecinin 5. Aşamasında sürece Çevre ve Şehircilik Bakanlığı dâhil olmuştur. Planı onaylama yetkisi Çevre ve Şehircilik Bakanlığındadır (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile verilen yetkinin koruma-kullanma dengesi açısından farklı farklı yorumlara sebebiyet vereceği düşünüldüğünde İl Müdürlüklerine devredilmesi uygun değildir). Bu nedenle KAİP hem Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü Komisyonundan hem de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Komisyonundan geçmiştir. Bu nedenle hazırlanan çalışmaların tek bir kurum için iki kere onay sürecinden geçmesi süreci çok yavaşlatmıştır. Yine bu aşamada Çevre Şehircilik Bakanlığında meydana gelen değişiklikler (Çevre ve Şehircilik Bakanı'nın, komisyon başkanının ve üyelerinin değişmesi) süreci kilitleyen bir nokta olmuştur. Son olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı plan müellifinden etaplama dosyası istemiş ve müellifin dosyayı hazırlamasıyla yaklaşık 1 yılı aşkın bir süreçte etaplama dosyası onaylanmıştır.

Etaplama dosyasının onaylanmasının ardından Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü / Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu planlama çalışmalarını ayrıntılı olarak

incelemiş ve birçok koruma statüsünün üst üste çakışmasının getirdiği bazı prosedürlerden dolayı plan, proje ve raporlarda değişiklik yapılmasını istemiştir. O dönemde plan yapan Özel Şirketin çalışanlarından, Şehir Plancısını değiştirmesi üzerine planlama süreci yavaşlamıştır. Yeni gelen personelin planlama sürecine adapte olamaması, tecrübe ve mevzuat bilgisi bakımından yetersiz olması gibi sorunlarla karşılaşmıştır. Aynı zamanda çakışan alanlardaki yetki belirsizliği ve genelgenin eski olması (güncellenmemesi) raportörleri de zor duruma düşürerek planlama sürecini olumsuz etkilemiştir.

Plan müellifi tarafından eksikler tamamlandıktan sonra dosyalar tekrar Koruma Kurulu Komisyonuna gönderilmiştir. Bu aşamada Koruma alanına yönelik koruma kısıtları belirlenmediğinden dolayı ortada bir belirsizlik oluşmuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun gördüğü durumu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı uygun görmemiş bu durum 6. Aşamada yaşanan en büyük sorunlardan biri olmuştur. Yine plan yapan özel şirkette çalışan personeller tüm mevzuatlara hâkim olmalıdır ve plan bu doğrultuda hazırlanmalıdır. Plan hükümlerine uyulmalıdır. Plan yapılırken koruma alanına yönelik 3194 no'lu kanun, Kıyı Kanunu, Milli Park Kanunu vs. gibi gereken tüm kanun ve mevzuatlara uyulmalıdır. Bu tür gerekli bilgiler bakımından donanımlı olmayan personellerin hazırladığı planlar raportörler tarafından kontrol edilirken sorunlara yol açmıştır.

Dosyaların Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nde birtakım değişikliklere uğramasının ardından Koruma Bölge Kurulu Komisyonu'na girmesi meşakkatli ve gereksiz yere uzayan 3 aylık bir süreçte tamamlanmıştır.

Plan dosyaları ve raporlardaki tüm eksiklikler ve düzeltmelerin tamamlanmasıyla dosyalar tamamen onaylanmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na tekrar gönderilmiştir. 2 ay kadarlık bir süreçte dosyaların meclise alınması için beklenilmiştir (Bu tür plan çalışmalarında süreci verimsiz hale getiren kurumlardaki iş yükünün fazla olması ve sürekli bir bekleme durumunun söz konusu olmasıdır). 2 ayın sonunda sürecin 7. Aşamasında dosyalar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından onaylanmıştır.

4.1.4.5 Plan denetleyen açısından karşılaşılan sorunlar

Bir alan sit alanı ilan edildikten sonra yasa gereği 3 yıl içinde idari olarak KAİP yapılması gereklidir. Planı büyük ölçüde belediyeler yapmakta ya da yapılan planlar

belediyeye gelmektedirler. Plan süreci uzadığı takdirde plansız müdahale yapılamamaktadır çünkü meclis kararı alınarak o alana bir tanım getirilmesi gerekmektedir. Planlı alan muamelesi de yapılamamaktadır çünkü belediye karar getirirse bile kurullar getirilen kararı henüz onaylamamışlardır. Planın onay sürecinin uzadığı durumlarda Koruma Kurulları tarafından koruma kullanma esasları belirlenmiştir. Bu sürece yani plan onaylanana kadarki sürece geçiş dönemi denir. Geçiş dönemlerinde her müdahaleye izin verilmemesi ve çok kısıtlı esaslarının bulunması denetimi güçleştirmiştir. Kubad-Abad Sarayı KAİP hazırlama aşamasında bu geçiş döneminde özellikle vatandaşın talepleri yanıtsız kalmış ve vatandaş mağdur olmuştur. Ayrıca süreç içerisinde KAİP kontrol işlemlerinde devamlılık sağlanmadığı takdirde, sürekli değişen personel ve teşkilat yapısının planlama sürecini olumsuz etkilediği de tespit edilmiştir. Değişen personel yapısı ile planlama yapılan alanın algılanması ve yürütülen işin sahiplenilmesi güçleştikten, personelin devamlılığın sağlanması, organizasyon yapısının ve personel pozisyonlarının korunmasının sağlanması gerekmektedir. Buna ek olarak yasa ve mevzuatın sürekli değişmesinden dolayı denetim zorlaşmış ve sürekli geri besleme yapılması durumunda kalınmıştır.

Onay ve denetleme aşamalarında Bakanlık süreci birkaç yılı bulmuştur. İlk olarak Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne müracaat edilmiş, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü dosyaları incelemiş fakat planın içeriğinden çok bürokratik evrak yığına, farklı pek çok hususa odaklanmışlardır. Sürecin başında kurum görüşü alındığı halde süreç bitene kadar kurum görüşü güncelliğini kaybetmiştir. Bu süreçte korunması gereken yapılar bile yıkılmaya yüz tutmuş, doğal sebeplerden dolayı bekleme süresinde alanın tahribatı artmıştır. Sürecin uzamasından dolayı büyük oranda yetki karmaşası yaşanmış ve çok fazla gereksiz bürokratik yazışma gerçekleşmiştir.

Sürecin uzaması özellikle belediyeler açısından sorun teşkil etmiştir. Büyükşehir Belediyesi bu aşamada meclis kararı almakta fakat belediyenin tek başına meclis kararı alması yeterli olmamaktadır. Belediye son karar verici değildir. Bu durum sürecin uzamasına sebep olmuş, alınan kararların uygulanma süresini geciktirmiştir. Belediyelerde hazırlanan planlar mevzuata uygun bir şekilde hazırlanmıştır, aynı zamanda belediyeler diğer kurumların mevzuatlarına da hakimdirler fakat buna rağmen kurumlar tarafından sürekli geri dönüşler yapılmış, düzeltmeler istenmiş bu durum belediye açısından sorunlara neden olmuş, yapılmak istenen çalışmalar kısa sürede ve istenilen şekliyle yerine getirilememiştir. Belediyeler gibi seçimle göreve gelen idarelerde 5 yıl içerisinde plan projenin yapılıp uygulamaya geçilmesi bu tür zaman

kayıplarından dolayı çok mümkün olamamıştır. Bu nedenle belediyelerin 5'er yıllık yapmış oldukları bütçe programındaki süreç aşılmıştır ayrıca halkın gözündeki itibarları da zedelenmiştir.

Plan denetleyen açısından süreç içerisinde karşılaşılan sorunlar; sürecin uzaması açısından, yasal ve yönetsel açıdan, kurumlar tarafından yapılan değişiklikler açısından olmak üzere üç farklı başlık altında derlenmiştir. Buna yönelik hazırlanan şema aşağıda şema 4.9'da görülmektedir.

PLAN DENETLEYEN AÇISINDAN KARŞILAŞILAN SORUNLAR

SÜRECİN UZAMASI AÇISINDAN KARŞILAŞILAN SORUNLAR

- Bir talep Koruma Kuruluna gittiği zaman 6 ay süresi olduğu halde kimi durumlarda kurul hiçbir işlem yapmadan dosyayı 6 ay bekletmektedir. Bu gibi sebepler sürecin uzamasına yol açmıştır.
- Planlama sürecinin uzaması, doğal sebepler nedeniyle alanın tahribatını artırmıştır.
- Özellikle belediyeler gibi seçimle göreve gelen idarelerde, 5 yıl içerisinde plan projenin yapılıp uygulamaya geçilmesi gerekirken bu tür zaman kayıplarından dolayı çok mümkün olamamıştır.
- Belediyelerin 5'er yıllık yapmış oldukları bütçe programındaki süreç aşılmıştır.

YASAL VE YÖNETSEL AÇIDAN KARŞILAŞILAN SORUNLAR

- Bakanlık tarafından yürütülen kontrol işlemlerinde devamlılık sağlanmadığı takdirde, sürekli değişen personel ve teşkilat yapısı planlama sürecini olumsuz etkilemiştir. Değişen personel yapısı ile planlama yapılan alanın algılanması ve yürütülen işin sahiplenilmesi güçleşmiştir. Personellerin devamlılığının, organizasyon yapısının ve personellerin pozisyonlarının korunması gerekmektedir.
- Plan Onay Sürecinin uzadığı durumlarda Koruma Kurulları tarafından koruma kullanma esasları belirlenmiştir. Bu sürece yani plan onaylanana kadarki sürece geçiş dönemi denir. Geçiş dönemlerinde her şeye izin verilmemesi ve çok kısıtlı esaslarının bulunması denetimi güçleştirmiştir.

KURUMLAR TARAFINDAN YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER SONUCU KARŞILAŞILAN SORUNLAR

- Yasa ve mevzuatın sürekli değişmesinden dolayı denetim zorlaşmış ve rapötörler tarafından sürekli değişiklikler yapılmak durumunda kalınmıştır.
- Onay ve denetleme aşamalarında Bakanlık süreci birkaç yılı bulmuştur. İlk olarak Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne müracaat edilmiş, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü dosyaları kendince incelemiş fakat planın içeriğinden çok bürokratik evrak yığınına takılmışlardır. Sürecin başında kurum görüşü alındığı halde süreç bitene kadar kurum görüşü güncelliğini kaybetmiştir. Bu süreçte korunması gereken yapılar bile yıkılmaya yüz tutmuştur. Genel olarak söylemek gerekirse sürecin uzamasından dolayı büyük oranda yetki karmaşası yaşanmıştır.

Şema 4.9: Plan Denetleyen Açısından Karşılaşılan Sorunlar

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

4.1.4.6 Plan denetleyen gözünden Kubad-Abad Sarayı planlama süreci eleştirisi

Kubad-Abad Sarayı KAİP Sürecinde hazırlanan plan çalışmalarını denetleyen kurum olarak Konya Büyükşehir Belediyesi / KUDEB görev almıştır. Sürecin 1.

Aşamasında Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından Kubad-Abad Sarayı KAİP hazırlanmasına yönelik ihale açılmıştır. Koruma Alanı birçok sit alanının çakıştığı bir alan olduğundan dolayı Belediye projeyi özel alanda (çakışan alan) proje üretebilecek bir firmaya vermek istemiştir. Fakat ihale katılımcılarını Belediye belirleyemediğinden tecrübesiz firmalar da ihaleye katılmıştır. Gerek ihale süreci gerekse ihale sonucunda müfettişlerin yapmış olduğu detaylı sorgulama sonucu süreç (doğrudan temin yöntemi ile çok daha erken sürede tamamlanabilecek iken), 1 ayı aşan bir sürede tamamlanmıştır.

Özel şirketin yoğun bir şekilde planlama çalışmalarını yürüttüğü 2. Aşama plan hazırlama çalışmaları, arazi çalışmaları, yerel halk – kazı ekibi – Milli Saraylar ile yapılan toplantılar ile verimli bir şekilde tamamlanmıştır. Fakat bu aşamada yine birtakım prosedürler sürecin aksamasına sebep olmuştur. Özellikle koruma alanı hem doğal sit hem arkeolojik sit hem de Milli Saraylar İdaresi başkanlığına bağlı olması sebebiyle kurum görüşlerinin alınması durumunda ciddi sorunlar yaşanmıştır.

Plan hazırlama sürecinde plan müellifi ile KUDEB’de çalışan teknik ekip eşgüdümlü olarak hareket ettiğinden dolayı sürecin verimliliği sağlanmıştır. Fakat diğer kurumlar arasında sürekli bir kopukluk ve anlaşmazlık meydana gelmesi zaman zaman plan yapan müellifin de kısıtlanmasına sebep olmuştur. Bahsedildiği üzere süreçte kimi aktörler planlama sürecini hızlandırmaya çalışsa da kimi aktörler süreci yavaşlatmıştır ve bunlar sonucunda süreç 6 ayda tamamlanmıştır.

Hazırlanan KAİP 3. Aşamada Konya Büyükşehir Belediye Meclisine girmiştir. Bu aşamada plan müellifinin mevzuat ve yönetmeliklere uygun hareket etmesi planın ilk mecliste onaylanmasını sağlamıştır.

4. Aşamada hazırlanan dosyalar onaylanmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı / Koruma Bölge Kuruluna gönderilmiş ve komisyona girmeden önce raportörler tarafından incelenmiştir. Bu aşamada planı denetleyen KUDEB ve burada bulunan teknik ekip her ayrıntıya dikkat ettiği halde plan gittiği her kurumda değişiklik ve düzeltme ile karşılaşmış ve yapılan değişiklikler bazı kurumların prosedürlerine uymamıştır. Bir kurumun istediği düzeltmeyi başka bir kurum kabul etmemiştir. Koruma Kurulunda bulunan üyelerin de alanı incelemek istemesi ve ona göre değerlendirme yapmak istemeleri gibi sebeplerden dolayı süreç 3 ayın sonunda tamamlanmıştır.

Sürecin en can alıcı noktalarından olan 5. Aşamada Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nda meydana gelen teşkilat ve personel değişiklikleri süreci tam anlamıyla

durdurmuştur. Bir konuda uzmanlaşan kişinin değişmesi yeni gelen kişinin tecrübesine de bağlı olarak işi olumsuz etkilemiştir. Yeni gelen personelin planlama sürecini kavraması zaman almıştır. Yeni personeller, sürece adapte olamamış, alanı tekrar görmek istemiş ve en baştan kişi ve kurumlarla tekrar görüşmek yapmak istemiştir. Aynı zamanda teşkilat yapısının değişmesi hem yazışma dilini etkilemiş hem de çalışanların müdahale olma durumunu değiştirmiştir. Buna bağlı olarak Bakanlıkta meydana gelen değişimler plan dosyalarının 1 yılı aşkın bir süre beklemesine sebep olmuştur.

Planlama sürecinin 6. Aşamasında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ve Koruma Bölge Kurulu yer almıştır. Plan yapan ve yaptıran kurumların farklı olmasından dolayı bu aşamada önemli sorunlarla karşılaşmıştır. Plan gittiği her kurumda değişiklik ve düzeltme ile karşılaşmış ve yapılan değişiklikler her kurumun prosedürüne uymamıştır. Bir kurumun istediği düzeltmeyi başka bir kurum kabul etmemiştir. Örneğin Kubad-Abad Sarayı planlama sürecinde ticaret olarak planlanan bir alanı Koruma Kurulu onayladığı halde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'ndeki raportörler değişiklik isteyerek park ve rekreasyon alanına çevirmiştir. Süreç tekrar başa sarmak durumunda kalmıştır. Kurumlar arasında inşaat alanları, yoğunluk, yapı yaklaşma mesafeleri, kat adetleri, yapının fonksiyonu gibi konularda anlaşmazlıklar yaşanmıştır. Bu süreçte raportörler plana çok fazla müdahil olmuş ve plan müellifi zor durumda kalmıştır. Bazı kurumlar kendilerinin vermesi gereken yazıyı bile plan müellifinin başka bir kurumdan temin etmesini istemişlerdir. Planın en fazla değişiklik yaşadığı aşamalardan biri olan bu aşamada yapılan değişiklikler sonucu plan tekrar onay almak üzere Koruma Bölge Kuruluna gönderilmiştir. Son aşamaya yaklaşırken birtakım sorunların çıktığı bu zorlu süreç 3 ayın sonunda tamamlanmıştır.

Plan son olarak 7. Aşamada onaylanmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilmiştir. Fakat bu aşamada kurum görüşlerinin ilk alındığı tarihten son aşamaya kadar üzerinden çok zaman geçmiştir. Bu sebeple alanla ilgisi olan veya olmayan her kurumdan tekrar kurum görüşü istenmiş, onaylanma aşamasında yine birtakım bürokratik sorunlarla boğuşulmuştur.

Çakışan alanlarda plan yapan ve yaptıran kurumların farklı çatılar altında olması, planı birden fazla kurumun onaylaması gibi durumlar süreci gerektiğinden çok fazla uzatmış ve süreçte rol alan herkesi çok yıpratmıştır.

5. KORUNAN ALANLARIN PLANLAMA SÜRECİ İÇİN ALTERNATİF BİR İŞLEYİŞ VE YETKİ DAĞILIMI ÖNERİSİ

Koruma Alanı ile ilgilenen müdürlüklerin çok farklı kurumlar bünyesinde olması, her kurum tarafından ayrı ayrı kontrol edilip, ayrı ayrı onaylanması, kurumların bazı konularda birbirlerinden görüş alması için sürekli bir resmi yazışma sürecinin gerçekleşmesi, planı yapan ve onaylayan birimlerin farklı kurumlar bünyesinde olması ve bu durumun beraberinde pek çok sorunu getirdiği gözlemlenmiştir. Bu sorunların başında ise kurumlar arasında sürekli anlaşmazlıklar yaşanması, yetki karmaşalarının meydana gelmesi ve bunlar sonucunda planlama sürecinin çok fazla uzadığı görülmüştür.

Bu duruma çözüm önerisi getirebilmek amacıyla farklı farklı kurumlarda çalışan farklı meslek dallarına mensup aktörlerle görüşmeler yapılmıştır. Bu duruma çözüm önerisi getirebilmek amacıyla farklı farklı kurumlarda çalışan farklı meslek dallarına mensup aktörlerle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde; Koruma Amaçlı İmar Planı Hazırlayan şirketin alanında uzman, tecrübeli ve farklı meslek gruplarından personelleri bünyesinde barındırması gerektiğine, her kurumun farklı mevzuata sahip olmasından kaynaklanan sorunları ve yetki karmaşalarını önlemek amacıyla kesin ve net bir dille hazırlanan tek bir mevzuat olması gerektiğine, birçok koruma statüsünün bulunduğu çakışan alanlarda meydana gelen yetki karmaşalarının süreci olumsuz etkilediği, buna çözüm olarak ise koruma statülerinin tek bir kurum altında toplanması gerektiği ve böylelikle finansal olarak tüm gelirlerin tek bir elde toplanmasıyla Koruma Alanları için ayrılan bütçenin de artırılması gerektiği başta olmak üzere pek çok konu üzerinde derinlemesine görüşülmüştür. Bu görüşmelerden yapılan çıkarımlar tez çalışmasının sonuç ve öneriler kısmı için güçlü bir argüman oluşturmuştur. Elde edilen veriler ışığında kısa zamanda verimli bir planlama süreci geçirilmesi için koruma alanlarına yönelik ilgili müdürlüklerin tek bir çatı altında toplanmasının uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

5.1 Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü Önerisi

Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü; Tabiat Varlıkları, doğal sit alanları, özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar, arkeolojik sit alanları, kentsel sit alanları vs. tüm koruma statülerinin tespit, tescil, onay ve değişikliği, plan yapımı vs. her aşamasıyla birebir

ilgilenecek bir müdürlük olacaktır. Bu müdürlük hem plan yapma yetkisine sahip olan hem de bu konuda daha geniş bir bütçeye sahip olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde olacaktır. Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü içerisinde;

- ❖ Kültür Varlıklarını Koruma
- ❖ Tabiat Varlıklarını Koruma
- ❖ Kazı Başkanlığı ve Müzeler
- ❖ Kültür – Turizm ve Müzeler
- ❖ Doğa Koruma ve Milli Parklar
- ❖ Sulak Alanlar
- ❖ Milli Emlak
- ❖ Röleve ve Anıtlar

olmak üzere her konunun kendi içerisinde ihtisaslaştığı birimler bulunacaktır. Her birimde alanında uzman, tecrübeli, mevzuata hâkim şehir plancısı, mimar, peyzaj mimarı, sanat tarihçisi, arkeolog, harita mühendisi, orman mühendisi, ziraat mühendisi, hidrolog, biyolog, zoolog ve ekolog gerekli görülen diğer meslek gruplarından uzmanlar bulunacaktır.

Koruma alanlarına yönelik tüm plan ve projeler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı himayesinde olan Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü'nde hazırlanacak ve kendi içerisinde bulunan kurul tarafından onaylanacaktır.

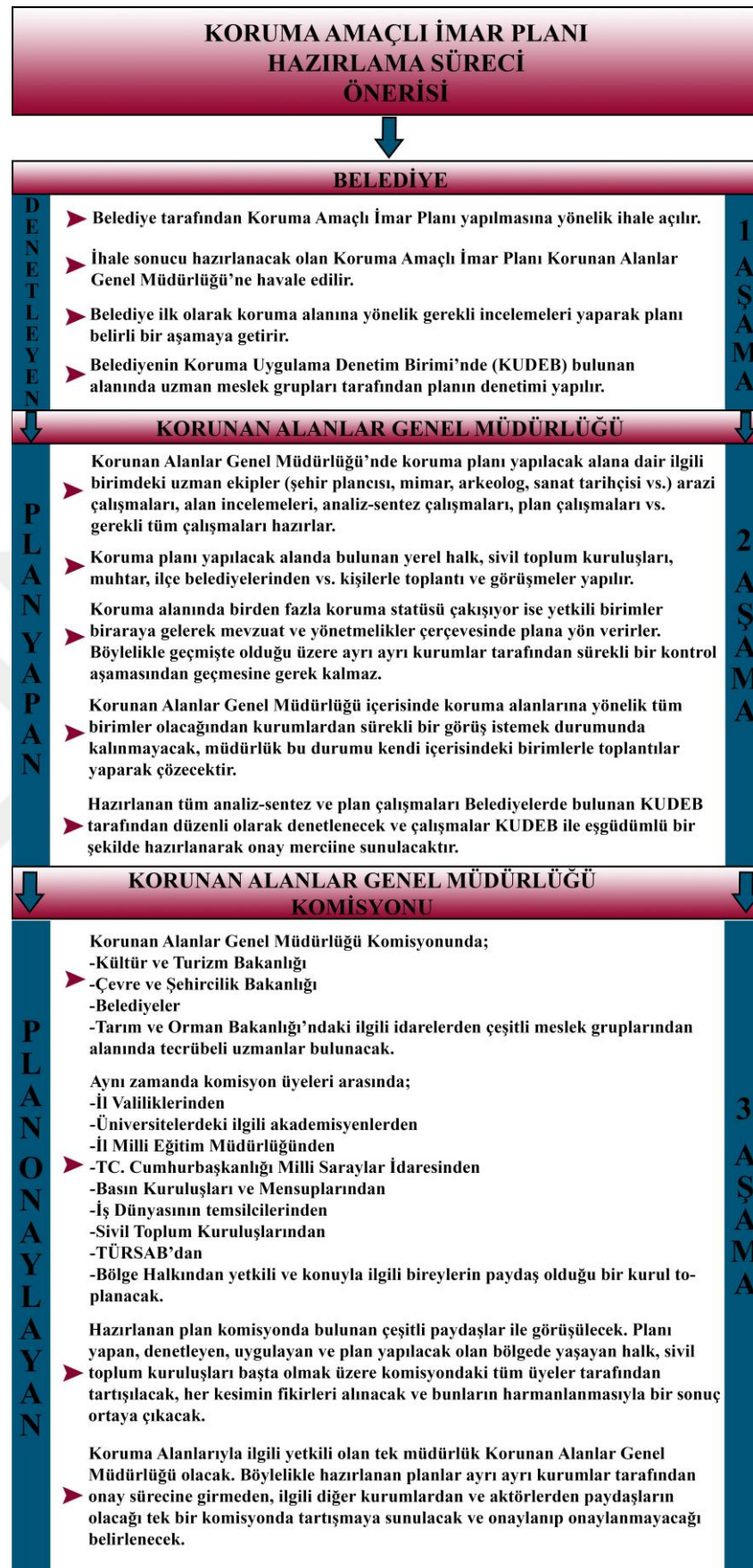
Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü çatısı altındaki kurul içerisinde;

- ❖ Kültür ve Turizm Bakanlığı
- ❖ İl Valilikleri
- ❖ Üniversitelerden ilgili akademisyenler
- ❖ İl Milli Eğitim Müdürlüğü
- ❖ TC. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi
- ❖ Basın Kuruluşları ve Mensupları
- ❖ İş Dünyasının Temsilcileri
- ❖ Sivil Toplum Kuruluşları ve Müzeler
- ❖ TÜRİSAB
- ❖ Bölge Halkından yetkili ve ilgili bireylerin paydaş olduğu bir kurul bulunacaktır.

Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü içerisindeki bu komisyonda hazırlanan planlar; plan yapan-plan denetleyen-plan uygulayan, bölgede yaşayan yerel halk, sivil toplum kuruluşları üyeleri vd. olmak üzere her kesim tarafından tartışılacak, her kesimin fikirleri alınacak ve bu fikirlerin harmanlanmasıyla bir sonuç ortaya

ıkacaktır. Korunan Alanlarla ilgili tek yetkili müdürlük Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü olacaktır. neri KAİP Süreci şeması aşağıda şema 5.1.'de görülmektedir.

Şema 5.1:Öneri KAİP Süreci Şeması

Kaynak: (Yazar tarafından üretilmiştir, 2020)

5.2 Korunan Alanların Planlama Sürecine Katılması Önerilen Paydaşlar ve Görevleri

Kubad-Abad Sarayı KAİP kapsamında ve sonrasındaki işlevsel süreçte dâhil olacak kurum ve kuruluşlar; TMMOB Mimarlar Odası, TMMOB Şehir Plancıları Odası, Üniversiteler, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB), Kazı Başkanlığı ve Müze Müdürlüğü, Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Konya Büyükşehir Belediyesi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Konya Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı, Konya Sanayi ve Ticaret Odası, Mevlana Kalkınma Ajansı, , Konya Sanayi ve Ticaret Odası, Yerel Medya Temsilcileri, Beyşehir Belediyesi ve Yerel Halk olarak sıralanabilir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Bir Paydaş Olarak:

- Yurt dışından çok daha fazla turist çekebilmek için gerekli tanıtım çalışmaları yapması,
- Kubad-Abad Sarayı ve çevresinde bulunan tarihi-kültürel eserlerin korunması için vakıf, derneklerle teknik iş birliği sağlanması için girişimlerde bulunması,
- Kubad-Abad Sarayı'na ait bir dijital arşiv geliştirilmesinin sağlanması,
- Üniversitelerle iş birliği yapıp bilimsel arkeolojik çalışma ve belgeleme projeleri geliştirilmesi,
- Kubad-Abad Sarayı'na evrensel müziklerden oluşan bir müzik dinletisi hazırlanması veya Kubad-Abad'ın çekilecek kliplerde kullanılabilmesi için izinlerde kolaylık sağlanması,
- Uluslararası turizm ihtisas fuarlarında Kubad-Abad Sarayı ve çevresinin tanıtımının yapılmasının sağlanması
- Kubad-Abad Sarayı için planlanan çalışmaların ulusal ve uluslararası sempozyumlarla bilim dünyasına sunulmasının sağlanması,
- Konya Valiliği ve TÜRSAB iş birliği ile Kubad-Abad Sarayı'na özel rehber (Alan Rehberi) kursu açılmasını yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi,

- Sivil Toplum Örgütleri ve kurumlarla eşgüdüm içinde çalışıp sarayın korunması ve geliştirilmesi için koordineli bir şekilde çalışılması,
- Saraya yönelik güvenlik birimi oluşturulması ve korunmasına destek verilmesi,
- Kubad-Abad Sarayı ve Selçuklu Devleti tarihiyle ilgili sinema ve tiyatro oyunları hazırlanıp okullarda gösterilmesini sağlanması,
- Beyşehir İlçesi ve Kubad-Abad Sarayı çevresine yönelik öğrenci turları düzenleyerek alanın tanıtımını yapılması,
- Dinamik bir web sitesi hazırlanmasının desteklenmesi ve Bakanlık resmi interneti ile buraya bağlantı verilmesi,
- Kubad-Abad Sarayı kazılarını daha da hızlandırarak kazı alanındaki kazı ekibinin sayısının artırılmasına yönelik görevleri üstlenebileceği düşünülmektedir.

Valilik Bir Paydaş Olarak:

- Yerel paydaşların kapasitelerinin tespiti için hizmet satın alınması,
- Tanıtım filmi yapılması ve alan ziyaretçilerine yönelik basılı materyaller hazırlanması,
- Konya halkına Beyşehir İlçesi ve Kubad-Abad Sarayı tanıtım turları düzenlenmesi,
- Üniversite ile birlikte alana yönelik ulusal ve uluslararası sempozyumlar, paneller düzenlenmesi,
- Üniversite ve belediye ile birlikte Kubad-Abad ile ilgili internet sayfasının koordineli bir şekilde hazırlanması,
- İlköğretim, orta öğretim ve üniversite öğrencilerine yönelik eğitici geziler yapılması,
- Tüm sivil toplum örgütleriyle birlikte sarayın uluslararası boyuta taşınmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi,
- Alanın güvenliğini sağlamak üzere istihdam edilen personel ve teknik donanımın sağlanması,

- Valilik bünyesinde alanla ilgili çalışmalarını koordine edecek bir enformasyon bürosu kurulması,
- KAİP hazırlandıktan sonra projenin uygulamasının sağlanması konusunda gerekli finansal desteğin verilmesine yönelik görevleri üstlenebileceği düşünülmektedir.

Üniversiteler Bir Paydaş Olarak:

- Kültürel miras ve koruma konularında bilgilendirme çalışmaları düzenlenmesi,
- Üniversitenin koruma konusunda yerel yöneticilerle birlikte seminer çalışmaları gerçekleştirmesi,
- Kubad-Abad Sarayı yakın çevresine bilimsel kazı ve araştırmalar için içinde arkeoloji, sanat tarihi vb. bölümlerinin bulunduğu yüksek öğrenim biriminin açılması
- Alanda arkeolojik değerlere belgelemeye yönelik çalışmalara katkıda bulunması,
- Türkiye'nin diğer yerlerindeki üniversitelerle yerel üniversitenin yönetim planları ve kültür mirası yönetimi konusunda eğitim ve kapasite geliştirme çalışmaları gerçekleştirmesi,
- Üniversiteler arası sempozyumlar, arkeoloji öğrencileri sempozyumu vb. etkinlikler düzenlenmesi,
- İletişim ve tanıtımı arttırmak amacıyla reklamcılık, grafik tasarımı vb. öğrencilerinin bölgeye gelmesi ve bu konularda araştırma proje ve tez hazırlamasına yönelik girişimlerde bulunulması,
- Üniversitelere yönelik bilimsel çalışmalarla yapılacak olan broşür ve tanıtım kitapçıklarının hazırlanması,
- Kubad-Abad Sarayı'nın tanıtımı için üniversiteler aracılığı ile gezi düzenlenmesi,
- Arkeolojik kazılara yönelik proje ve personel desteğinde bulunması vb. görevleri yerine getirebileceği düşünülmektedir.

İl Milli Eğitim Müdürlüğü Bir Paydaş Olarak:

- Konya ilindeki ilköğretim öğrencilerine yönelik saray hakkında bilgi sahibi yerel kişilerin rehberliğinde bilgilendirme gezileri düzenlenmesi,
- İl, ilçe ve yakın mahalle okullarını da içine alan alanda, çocuklarla gezi tanıtım çalışmaları düzenlenmesi,
- Okullarda sarayın tanıtımı yönünde eğitim verilmesini koordine edilmesi,
- Müze Müdürlüğü ile birlikte ilköğretim öğrencilerinin Kubad-Abad Saray ve Selçuklu Dönemi tarih ve yaşamını öğrenmeleri ve anlamaları için faaliyetler geliştirilmesi,
- Kubad-Abad Sarayı ve Beyşehir İlçesi özelinde olmak üzere kültürel miras ve koruma konusunda ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilere seminer verilmesi ve alan gezileri düzenlenmesine yönelik görevleri yerine getirebileceği düşünülmektedir.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı

- Kubad-Abad Saray'ında bulunan yapıların, korunmaları, restore edilmeleri ve tarihimizin değerli yapıları olarak ziyaretçiler tarafından modern müzecilik anlayışı içinde ziyaret edilmelerinin sağlanması,
- Alanda kafeterya, yöresel eşyaların satıldığı hediyelik eşya dükkanları, gezi alanları ve dinlenme hizmetleri verilmesi, sergi, sempozyum, konferans, panel, konser vb. kültürel faaliyetler düzenlenmesi,
- Tarihi, arkeolojik ve mimari değeri olan bu yapıların Milli Saraylar İdaresi uzmanları tarafından kayda geçirilmesi, kurumun kendi bünyesindeki atölyelerde, alanında deneyimli ve eğitilmiş ustalar tarafından restorasyonun devam ettirilmesi,
- Alana yönelik yapılan araştırma çalışmalarını, bilimsel nitelikli dergi, kitap, katalog gibi yayınlarla yerli-yabancı araştırmacı ve ziyaretçilere duyurulmasına yönelik görevleri yerine getirebileceği düşünülmektedir.

Basın Kuruluşları ve Mensupları Birer Paydaş Olarak:

- Öğrencilerin alan hakkında yaptığı araştırmaların basında yer almasının sağlanması,

- Yerel ve ulusal basın araçlarının Kubad-Abad Sarayı'nın tanıtımına yönelik çalışmalar gerçekleştirmesine ilişkin görevleri üstlenebileceği düşünülmektedir.

İş Dünyasının Temsilcileri Birer Paydaş Olarak:

- Konya Sanayi ve Ticaret odası etkinlik düzenleyerek ülke genelindeki odaları bölgeye davet edebileceği,
- Yerel sanayici ve iş adamları yerli ve yabancı misafirlerini bölgeye davet edebilir ve konaklamasını sağlayabileceği,
- Kubad-Abad Sarayı'nın çevresindeki yerleşmelerde turizm tesisleri ve çeşitli iş kollarına yönelik çalışma alanları oluşturarak; hem bölgede istihdam ve göçü ortadan kaldırıp hem de bölgeye ekonomik katkıda bulunmasının sağlanmasına yönelik görevler üstlenebileceği düşünülmektedir.

Sivil Toplum Kuruluşları ve Müzeler Birer Paydaş Olarak:

- Yörenin problemleri üzerinde çalışıp bunların kamu ve özel sektör ile paylaşımının sağlanması,
- Alanın önemi hakkında meslek odaları, sivil toplum örgütleri vb. birimlerin kamu kurum ve kuruluşlarını bilgilendirilmesinin ve bu yönde kamuoyu oluşturulmasının sağlanması,
- Sarayın önemi ve değeri konusunda halka ulaşacak projelerin üretilmesi hususlarına ilişkin görevleri üstlenebileceği düşünülmektedir.

Müze Müdürlüğü Bir Paydaş Olarak:

- Planlama alanı içerisinde arkeolojik buluntuların sergilenebileceği nitelikli bir müze açılması,
- Alandaki tüm çalışmaların tarihçesini ve kapsamlarını özetleyecek bir rapor hazırlanması,
- 3.Haftada bir gün müze ve ören alanının ücretsiz olarak gezilmesinin sağlanmasına yönelik çalışmaları gerçekleştirebileceği düşünülmektedir.

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Bir Paydaş Olarak:

- Yöre halkıyla yöreye has hediyelik eşya çalışması yapılması,

- Kubad-Abad Sarayı'nın ulusal ve uluslararası tanıtımını bilimsel ölçeklerde profesyonel ekiple çalışmasının sağlanması,
- Alana yönelik tanıtıcı kitapçık ve broşürler hazırlanması, söz konusu broşürlerin ülkemizdeki önemli alanlarda ve fuarlarda dağıtımının sağlanması,
- Kubad-Abad Sarayı'na ilişkin farklı kurum ve kişiler tarafından üretilen bilgilerin toplanması görevlerini yerine getirebileceği düşünülmektedir.

TÜRSAB Bir Paydaş Olarak:

- Kubad-Abad Sarayı'nın kültür turizm tur güzergâhlarında ziyaret edilmesinin sağlanması,
- TÜRSAB yayınları ile internet sayfasında alanın tanıtımının yapılması hususlarını yerine getirebileceği düşünülmektedir.

Bölge Halkı Bir Paydaş Olarak:

- Nitelikli yöresel el sanatları ürünlerinin hazırlanması ve satışa sunulması,
- Yakın çevrede konaklayan kadınların süsleme ve bezeme figürlerinden yararlanarak hediyeelik eşya üretmesinin sağlanması,
- Valilik yardımı ile geleneksel ürünlerin tanıtım ve satışının sağlanması hususları gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.
- Yukarıda belirtilen paydaşların işlevleri yerine getirmesi neticesinde katılımcı bir planlama yaklaşımı benimsenmiş olacaktır. Tez çalışması sürecinde bu paydaşların da katılımıyla nasıl bir planlama süreci öngörülebileceği hakkında öneri planlama süreci geliştirilecektir. Ayrıca tez çalışmasında Kubad-Abad Sarayı için devam etmekte olan KAİP süreci detaylı bir şekilde ele alınarak, kurumlar arası yetki karmaşasından dolayı meydana gelen aksaklıklar tespit edilecek ve çok aktörlü alanlarda sağlıklı bir planlama ortamının oluşturulması için çeşitli paradigmlar ortaya atılacaktır. Koruma Amaçlı İmar Planlama sürecinde süre bakımından büyük aksaklıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu sürecin daha hızlı ve etkin bir şekilde yönetimine ilişkin ne tür bir prosedür benimsenebileceği düşüncesi de tez çalışmasında araştırılıp tartışılacak bir fikirdir. Sonuç olarak, bu tez çalışması sonucunda her anlamda iyileştirilmiş bir

planlama anlayışı, daha kapsamlı korunan bir ekosistem alanı ve sürdürülebilirliği sağlanmış bir tarihi alan planlama önerisi getirilmiş olacaktır.

6. SONUÇ

Türkiye’de koruma amaçlı imar planları, doğal, tarihi, arkeolojik veya kentsel sit alanı olarak tescil edilmiş alanların planlanmasında bir araçtır. Koruma konusunda pek çok anlaşılmaya taraf olan Türkiye’de sit alanlarının ve kültürel mirasın korunarak yaşatılması adına çeşitli yasal ve yönetsel düzenlemeler bulunmaktadır. Özellikle 1980’li yıllardan günümüze kadar Türkiye’de tarihi çevrenin korunması için birçok koruma uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de hem koruma mevzuatı hem de korumadan sorumlu kurumsal yapılanma oldukça gelişkindir. Buna karşın hazırlanan koruma amaçlı imar planlarının niteliği genel olarak düşük olmakta, korunan alanların planlama süreci uzun sürmekte ve süreçte pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Koruma sürecinin sorunlu ilerlemesi, sonuçta ortaya çıkan ürünün niteliğini ve uygulanabilirliğini doğrudan etkilemektedir. Planlama sürecinde ortaya çıkan sorunlara bağlı olarak, onaylanan koruma amaçlı imar planlarının uygulama aşamasında da çeşitli sorunlar çıkmaktadır.

Geçmiş dönemlere bakıldığında koruma planlarına yalnızca anıt ve çevresi dahil edilirken, günümüzdeki planlama anlayışına göre koruma planlarının kentsel ölçekte yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu veriye dayanarak hazırlanmış olan Kubad Abad Sarayı Koruma Amaçlı İmar Planı bütüncül bir planlama anlayışı benimsenerek kentsel ölçekte hazırlanmıştır.

Tez çalışması, Kubad Abad Sarayı planlama sürecine çok fazla kurumun dahil olduğunu, birlikte çalışmak zorunda kalan çok sayıda kurum arasında süreç içinde pek çok yetki karmaşasının ortaya çıktığını ortaya koymuştur. Kurumlar arasında yetki karmaşasının ortaya çıkmasının temelinde farklı kurumlar arasında hatta her kurumun da kendi bünyesi içerisinde birbirine güvenmemesi durumu söz konusudur. Aynı koruma alanına yönelik hem Kültür ve Turizm Bakanlığı hem de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı koruma planı yaptırabildiği gibi; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yaptırılan planı hem kendi bünyesinde olan Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü’nün onayından geçirip hem de bakanlığın onayından tekrar geçirerek denetlemektedir. Bu durum ise kurumların hem kendi içerisinde hem de farklı kurumlar arasında olan güvensizlik olgusunun göstergesidir.

Kurumlar arası yetki karmaşalarının ortaya çıkışının bir diğer nedeni ise koruma yasa ve yönetmeliklerinde tartışmaya sebebiyet veren, özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı arasında doğal sit alanı ve arkeolojik, kentsel, kentsel-arkeolojik ve bunların etkileşim-geçiş sahasının bulunduğu alanlar ile

çakıştığı yerlerde yapılacak işlemleri, tespit, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları, koruma amaçlı imar planları ile uygulamaya yönelik konuları kapsayan maddelerin ve belirsizliklerin varlığından kaynaklanmaktadır. Ayrıca 3386 sayılı yasa ile değişik 2863 sayılı Koruma Yasası'nın 17. Maddesinde bulunan sit, geçiş dönemi, Koruma Amaçlı Plan, Kısmi Plan değişikliği gibi konuların yeterince anlaşılır olmaması da yasal mevzuatta belirsizliklere neden olduğu gibi, korunan alanlara ilişkin karar verme yetkisinin çok fazla kurum arasında dağıtılması, planlama sürecini karmaşıktırmakta, yavaşlatmakta, uzatmakta ve ortaya çıkan planın başarısını zayıflatmaktadır. Korunan alanlarda plan yapan, planı denetleyen, planı onaylayan ve planı uygulayan kurumların sayısında sadeleşmeye gidilmesi gerekmektedir. Korunan alanlarda yetkili kurumlar arasında eşgüdümü sağlayacak, çakışan rol ve yetkileri ortadan kaldıracak yeni yasal ve kurumsal düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Tez çalışması ile, her anlamda iyileştirilmiş, yetki karmaşası ortadan kaldırılmış bir korunan alan planlamasının Türkiye'de nasıl yapılabileceği keşfedilmiştir. Çalışmada, korunan alanlarda yürütülen mekânsal planlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar Kubad-Abad Sarayı KAİP örneği kapsamında derinlemesine incelenmiş, planlama sürecinin etkinliğini, verimliliğini ve demokratikliğini artıracak bir planlama süreci önerisi getirilmiştir.

Kubad-Abad Sarayı KAİP süreci irdelendiğinde süreç içerisinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Konya Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere T.C. Milli Saraylar İdaresi, Tarım ve Orman Bakanlığı-Milli Parklar Şube Müdürlüğü gibi birçok kurum söz sahibidir. Bu durum planlama sürecini karmaşıktırmakta ve yavaşlatmaktadır. Planlama süreci tek bir idare tarafından yürütüldüğü takdirde süreç hızlı bir şekilde ilerleyebilir ve hızla sonuç alınabilir. Bu kapsamda KAİP yapım sürecinde Koruma Alanına yönelik tüm konularda söz sahibi tek bir kurum olması ve planın yapım ve onaylanmasının bu kurum tarafından gerçekleştirilmesi önerilmiştir. Öneri planlama sürecinde KAİP yine Belediyeler vasıtası ile ihaleye çıkarılacak ve ihale sonucu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde "Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü" çatısı altında tüm plan yapım ve plan onaylama işleri gerçekleştirilecektir. Planın denetlenmesi yine Belediyeler tarafından gerçekleştirilecektir. Korunan Alanlar Genel Müdürlüğü çatısı altında;

- Kültür Varlıklarını Koruma
- Tabiat Varlıklarını Koruma

- Kazı Başkanlığı ve Müzeler
- Kültür – Turizm ve Müzeler
- Doğa Koruma ve Milli Parklar
- Sulak Alanlar
- Milli Emlak
- Röleve ve Anıtlar

Gibi koruma alanları ile ilgili tüm birimler bulunacak ve bu birimlerde alanında uzman çeşitli meslek gruplarından personeller çalışacaktır. Planın aşamaları süreç içerisinde Belediye tarafından denetlenecek ve nihai  r n,

- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Valilik
-  niversitelerden ilgili akademisyenler
- İl Milli Eğitim Müdürlüğü
- TC. Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi
- Basın Kuruluşları ve Mensupları
- İş Dünyasının Temsilcileri
- Sivil Toplum Kuruluşları ve Müzeler
- TÜRSAB
- Bölge Halkı

Gibi çeşitli paydaşların bulunduğu komisyon tarafından onaylanacaktır.

Koruma alanlarının planlanma sürecinde yaşanan yetki karmaşaları ve planlama sürecinin yavaşlamasına sebep olan unsurların ortadan kaldırılmasına yönelik getirilen bu öneride, tüm kurumlar tek bir çatı altında toplanmakta, kurumlardan sürekli kurum görüşü istemek durumunda kalınmamakta, hazırlanan plan farklı kurumlar tarafından sürekli kontrol ve onay aşamasına girmek durumunda kalmamaktadır. Gerekli ve ilgili tüm kurumlardan paydaşların ve çeşitli katılımcıların bulunduğu komisyonda plan tartışılacak ve sonuca varılacaktır. Böylelikle KAİP hazırlanırken yaşanan yetki karmaşaları önlenebilecek, planlama süreci çok daha hızlı ve etkili bir şekilde tamamlanabilecektir.

KAYNAKLAR

- Anonim. (2019a). Retrieved from <http://www.says.gov.tr/istatistik>
- Anonim. (2019b). IUCN (Dünya Koruma Birliği) Ve Kongreye Hazırlık Süreci Bilgi Notu. Retrieved from <http://did.ormansu.gov.tr/did/Files/IUCN%20Uluslararası%C4%B1%20Do%C4%9Fay%C4%B1%20Koruma%20Birli%C4%9Fi.docx>
- Anonim. (2019c). T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük. Retrieved from http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts
- Anonim. (2019d). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk Kültür Tarihi. Retrieved from <http://www.kultur.gov.tr/TR-96254/kultur.html>
- Anonim. (2019e). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Tanımlar. Retrieved from <http://www.milliparklar.gov.tr/tanimlar>
- Anonim. (2019f). UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, UNESCO Dünya Mirası Listesi. Retrieved from <http://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-Dünya-Mirası-Listesi>
- Anonim. (2019g). WWF Türkiye, Biz Kimiz. Retrieved from <http://www.wwf.org.tr/bizkimiz>
- Arık, R. (2000). *Kubad Abad: Selçuklu saray ve çinileri*: Türkiye İş Bankası.
- Çeçener, H. (2004). Sit Geçiş Dönemi-Koruma Amaçlı Plan-Kısmi Plan Değişikliği Konusunda Yanlış Yorumlar. *Mimarlık*, 316, 12-13.
- Çetin, C., & Kozan, U. (2019). Türkiye’de Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım: Başkent Meslek Yüksekokulu Örneği. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 1(1), 99-141.
- Deniz, T., & Savaşkan, Y. (2018). Taşınmaz Kültür Varlıkları Kapsamında Ayasofya Müzesi’nin İstanbul Kültür Turizmine Katkısı. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 92-103.
- Dudley, N., & Phillips, A. (2006). *Forests and Protected Areas: Guidance on the use of the IUCN protected area management categories* (Vol. 12): IUCN Gland.
- Earth, G. (2020).
- Ekiz, C., & Somel, A. (2005). Türkiye’de Planlama ve Planlama Anlayışının Değişimi. *AÜ SBF-GETA Tartışma Metinleri*, 81.
- Emre, G. (2010). Kültürel Mirasın Korunması. *T.C. İstanbul Üniversitesi*.
- Falkingham, L. T., & Reeves, R. (1998). Context analysis—A technique for analysing research in a field, applied to literature on the Management of R&D at the section level. *Scientometrics*, 42(2), 97.
- Gazete, R. (1983). Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Sayı: 2863.
- Gazete, R. (2012). Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik, Sayı: 28242.
- Gazete, R. (2013). Korunan Alanların Tespit, Tescil Ve Onayına İlişkin Usul Ve Esaslara Dair Yönetmelik, Sayı:28564.
- Gazete, R. (2017). Koruma Amaçlı İmar Planları Ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi, Müelliflerine İlişkin Usul Ve Esaslara Ait Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Sayı: 29939.
- Güneş, G. (2011). Korunan alanların yönetiminde yeni bir yaklaşım: katılımcı yönetim planları. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 3(1), 47-57.
- Gürseler, İ. G. (2008). İnsan hakları, çevre, anayasa. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 75, 199-208.

- Horkheimer, M. (1972). *Critical theory: Selected essays* (Vol. 1): A&C Black.
- Kaderli, L. (2014). Kültürel Miras Koruma Yaklaşımlarının Tarihsel Gelişimi. *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, 12, 29-41.
- Kejanlı, T. (2007). Akın C.-Yılmaz, A. 2007. Türkiye’de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Dicle Üniversitesi Mimarlık Ve Mühendislik Fakültesi Mimarlık Bölümü*, 179-196.
- Keleş, R., & Toprak, Z. (2000). *Türkiye’de belediye meclislerinde siyaset* (Vol. 21): İzmir Büyükşehir Belediyesi.
- Kervankıran, İ., & Eryılmaz, A. (2015). Milli parkların sürdürülebilir kullanımı ve yönetim planı önerisi: Isparta ili örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 173-190.
- Kesici, E. (2018). Salda Gölü Korunan Alanının Sürdürülebilirliği. *Doğanın Sesi*(1), 3-11.
- Kitaplar, İ. R. (2014). Kültürel mirasın korunması. *İstanbul Valiliği, İstanbul Proje Koordinasyon Birimi (İPKB). Akademik Danışman: Zeynep Gül Ünal. İstanbul.*
- Kıvılcım, Z. (2012). Cartagena Protokolü ve Türkiye Biyogüvenlik Mevzuatı.
- Orta, E., & Gülan, A. (2005). İmar Hukukunda Plan Hiyerarşisi ve Planların Çatışması.
- Rapley, T. (2008). *Doing conversation, discourse and document analysis*: Sage.
- Seawright, J., & Gerring, J. (2008). Case selection techniques in case study research: A menu of qualitative and quantitative options. *Political research quarterly*, 61(2), 294-308.
- Sezen, J. (2017). Türkiye ve dünyada korunan alanlara yönelik çevre bilincinin önemi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2(2), 165-177.
- Taze, F. (2008). Korunan alanların hukuksal statüsü. *Orm. Müh. Ferhat İstanbul Üniversitesi, Fen Bil Enst. YL Tezi, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Çevre ve Orman Hukuku Programı.*
- Tekeli, İ. (1989). Kentsel korumada değişik yaklaşımlar üzerine düşünceler. *Türkiye II. Dünya Şehircilik Günü Kollogyumu, Ankara.*
- Thomas, L. (2006). Türkiye korunan alan yönetiminde IUCN kategori sistemi.
- Toksoy, F. (2013). Retrieved from <https://www.milligazete.com.tr/makale/861752/fatma-toksoy/biliyor-musunuz-ilk-cevre-koruma-kanununu-hz-muhammed-sav-cikarmistir-2>
- Tüik. (2020).
- Ulubaş, A., & Kocabaş, A. (2016). Sürdürülebilir Kentsel Koruma Yaklaşımı Bağlamında Eyüp Tarihi Dokusunun İrdelenmesi.
- Yeşil, M. (2016). Doğa koruma yaklaşımlarındaki değişimlerin dünyada ve Türkiye’deki tarihsel süreci. *Türk Tarım-Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 4(10), 867-876.
- Yin, R. K. (2003). Case study research design and methods third edition. *Applied social research methods series*, 5.
- Yücel, M., & Babuş, D. (2005). Doğa Korumanın Tarihçesi ve Türkiye’deki Gelişmeler. *Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü DOA Dergisi*, 11, 151-175.

EKLER

EK 1: KURUM GÖRÜŞLERİ

Planlama çalışmalarına altlık oluşturması amacıyla; Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı'nın 16.03.2016 tarih ve 50516134-045.01-216-1277-1279/9582 sayılı, 04.06.2018 tarih ve 50516134-045.01-386-2296 sayılı dağıtımli yazıları ile ilgili kurumlara plan kapsamında görüşleri sorulmuş, iletilen ilgili görüşler aşağıda verilmiştir.

Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı Konya Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü; 07.04.2016 tarihli 16306199-252.01.03.42-E3534 sayılı görüşüne istinaden "I. Derece Doğal Sit Alanına İlişkin Koruma Amaçlı İmar Planı teklifinin varsa diğer korunan alanlara ilişkin plan teklifinin 23.03.2012 tarih ve 28242 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik" hükümleri ile 27.10.2014 tarih ve 2014/23 no'lu "Korunan Alanlarda Yapılacak İmar Planı Teklifi Usul ve Esaslarına Dair Genelge" doğrultusunda hazırlanarak Konya Valiliğine(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) sunulması, koruma amaçlı imar planına ilişkin ilgili Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu kararının alınarak Valilik Teknik İnceleme Raporu ile birlikte Bakanlığımıza(Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü) sunulması,

Ayrıca, söz konusu planlama alanın; Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmeliğin 5.Maddesinin (d) bendi çerçevesinde etaplanması gerekiyorsa plan teklifinin sunulmasından önce Bakanlığımız görüşünün oluşturulabilmesi için, ilgili Valilikçe hazırlanacak uydu görüntüsü, varsa daha önce verilen etap sınırlarının işli olduğu sit paftası üzerine etap olarak planlanması önerilen alanın sınırlarının işli olduğu sit paftası üzerine etap olarak planlanması önerilen alanın sınırlarının işlenerek sit sınırının tamamını gösterir pafta, meri imar planları üzerinde gösterimi, mülkiyet bilgileri, etap ve plan teklifine ilişkin gerekçeli rapor ile Konya Valiliği(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) görüşü ile birlikte bakanlığımıza (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü) iletilmesi gerektiği" belirtilmektedir.

Gerekli bilgi ve belgelerin sağlanması sonucunda Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı Konya Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü-2. Bölge Planlama Şube Müdürüğü; 31.10.2016 tarihli 16306199-251.02-E.11190 sayılı görüşünde ise "Beyşehir İlçesi Gölyaka Mahallesi sınırlarında bulunan Kubad Abad Arkeolojik Sit Alanında Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından hazırlanacak çalışmaların yapılmasında sakınca olmadığı" belirtilmektedir.

T.C. Orman Ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; 11.10.2016 tarihli 51838798-405-202146 sayılı görüşünde "Milli Park sınırları içerisinde Konya Büyükşehir Belediyesince yapılan veya gelen plan taleplerinin ve yürürlükte olan imar planı üzerinde yapılacak plan değişikliklerinin yapılmasında herhangi bir sakıncanın olmadığını, fakat, ilave imar planı ile yeni yapılacak plan tekliflerinin Uzun Devreli Gelişme Planı'nın onaylanmasına müteakip tekrar değerlendirileceğini" belirtmektedir.

T.C. Beyşehir Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü; 18.04.2016 tarihli 32459499-622.03-939-1758 sayılı görüşünde "Gölyaka Mahallesi (Kubad Abad) I.ve

III. Derece Arkeolojik Sit Alanı için Koruma Amaçlı Nazım ve Uygulama İmar Planı yapılacağından Koruma Amaçlı İmar Planı yapılacak alan içerisine İskele yeri ayrılması ve alana yakın bir yere de Turizm Tesis Alanı (otel vb.) ve Kongre Merkezi yeri ayrılmasını talep edildiği” belirtilmektedir.

KOSKİ T.C. Konya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Plan Proje Dairesi Başkanlığı; 05.04.2016 tarihli 92623187-314/338 sayılı görüşünde Beyşehir ilçesi Gölyaka Mahallesi’nde sit alanı olarak belirlenen bölgede Koruma Amaçlı Nazım İmar ve Uygulama Planı çalışmalarının yapılmasında kurum açısından herhangi bir sakınca bulunmadığı belirtilmektedir.

T.C. Orman Ve Su İşleri Bakanlığı VIII. Bölge Müdürlüğü; 14.10.2016 tarihli 62442376-754-204619 sayılı görüşünde “Beyşehir İlçesi, Gölyaka Mahallesi sınırlarında bulunan Kubad Abad Arkeolojik Sit Alanında Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından hazırlanacak çalışmaların yapılmasında sakıncanın olmadığı” ancak plan tekliflerinin Uzun Devreli Gelişme Planı’nın onaylanmasına müteakip tekrar değerlendirileceğini belirtmektedir.

T.C. Konya Valiliği Defterdarlık Milli Emlak Müdürlüğü; 14.04.2016 tarihli 38491597-300-[473-165/] 6250 sayılı görüşünde “Koruma amaçlı yapılacak imar planlama işleminde hazine taşınmazlarını kapsamaması halinde taslak plan üzerinden ayrıca İdaremiz görüşünün alınması şartıyla Defterdarlığımızca (Milli Emlak Müdürlüğü) bir sakınca bulunmamaktadır.” denilmektedir.

T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü; 30.03.2016 Tarihli 17818981-755.99-884 sayılı görüşünde “Konya İli, Beyşehir İlçesi, Gölyaka Mah.(Kubad Abad) I. Ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım ve Uygulama İmar Planı hakkında söz konusu sınırlar içerisinde mülkiyeti idaremize ait olan taşınmaz bulunmamakta olup herhangi bir bilgi ve belge tarafınıza gönderilememektedir.” denilmektedir.

T.C. Konya Valiliği İl Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Müdürlüğü; 23.03.2016 tarihli 67894191-1640-16835 sayılı görüşünde “Gölyaka (Kubad Abad) Arkeolojik Sit alanında bulunan 1.Derece Sit Alanı içindeki toplam 75ha alan ile III.Derece Sit Alanı içinde toplam 56 ha alandaki Koruma Amaçlı İmar Planında saha içerisinde kalan tarım arazilerinin mevcut nitelikleri (vasıfları) korunarak tarımsal faaliyetlerin engellenmemesi ve söz konusu tarım arazilerinin üzerine herhangi bir yapılaşma ve imar talebinde Müdürlüğümüzden tekrar görüş alınması kaydıyla 5403 sayılı Toprak Koruma Ve Arazi Kullanımı Kanunun 13.maddesi gereğince Arkeolojik Sit Koruma Amaçlı Nazım Ve Uygulama İmar Planının yapımı uygun görülmemektedir.” denilmektedir.

MEDAŞ Meram Elektrik Dağıtım A.Ş.; 06.04.2016 tarihli YGMY_PKM_26253 referans numaralı görüşünde alanın harita ve koordinatları baz alınarak çalışma yapılmış ve plan çalışması yapılacak bölgede bulunan enerji nakil hatları ve mevcut tesisleri Elektrik Kuvvetli Akım Tesisler Yönetmeliğinin 44. ve 46. Maddelerinde de belirtildiği üzere zeminde mevcut tesislerin (7,5 m sağ, 7,5 m sol) toplamda 15 m olacak şekilde koruma bandı altına alınması, yapılacak olan çalışmalarda mevcut tesislerin dikkate alınması gerekmektedir.” denilmektedir.

T.C. Konya Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü; 18.10.2017 tarihli 22850611/160 4260 sayılı görüşüne istinaden” Konya İli, Beyşehir İlçesi, Gölyaka Mahallesi 1.Derece Sit Alanı sınırları içerisinde bulunan Kubad Abad Sarayı ve Tol Höyüğü Ören yerlerinin Koruma Amaçlı Nazım İmar ve Uygulama İmar Planı Müdürlüğünce de uygun görüldüğü belirtilmektedir.”

T.C. Konya Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü; 12.10.2017 tarihli 34068228-152.99/-1338 sayılı görüşünde Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Müze Müdürlüğü’nün 12.10.2017 tarih ve 34068228-152.99/-1338 sayılı görüşüne istinaden “Konya İli, Beyşehir İlçesi, Gölyaka Mahallesi I.Derece Sit Alanı sınırları içerisinde bulunan Kubad Abad Sarayı ve Tol Höyüğü Ören yerlerinin Koruma Amaçlı Nazım İmar ve Uygulama İmar Planı müdürlükçe uygun görüldüğü belirtilmektedir.

TEİAŞ Türkiye Elektrik İletişim Aş Genel Müdürlüğü 9. Bölge Müdürlüğü (Konya)Bölge Müdür Yardımcılığı(Tesis) Tesis Ve Kontrol Müdürlüğü, Emlak ve Kamulaştırma Başmühendisliği; 12.06.2018 tarihli 36128519-045.01-E250942 sayılı görüşünde, söz konusu alan üzerinde TEİAŞ 9.Bölge Müdürlüğü envanterinde işletilen ve/veya Ulusal İletim Sistemi Master Planında projelendirilen herhangi bir enerji iletim tesisi bulunmadığını, bu kapsamda Konya İli, Beyşehir ilçesi, Gölyaka Mahallesi sınırları dahilinde yer alan Kubad Abad Sarayı I. Ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı ve Doğal Sit Alanına isabet eden taşınmazların bulunduğu sahada Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanmasında mevzuat hükümlerine göre herhangi bir sakınca bulunmadığı belirtilmektedir.

TEDAŞ T.C. Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü Yatırımlar İzleme Daire Başkanlığı TEDAŞ Meram Bölge Müdürlüğü; 04.07.2018 tarihli 40339821-752.01.02 sayılı görüşünde MEDAŞ Meram Elektrik Dağıtım A.Ş.’nin 03.07.2018 tarih ve 28036 sayılı görüşüne istinaden söz konusu alanda mevcut tesislerinin var olduğu, dolayısıyla yapılacak olan çalışmalarda mevcut tesislerin Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği kapsamında dikkate alınması ve oluşacak ihtiyaçlarına göre 5x10 trafo yerlerinin ayrılması gerektiği belirtilmektedir.

T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü; 02.07.2018 tarihli 58891979-754[754]-51266 sayılı görüşünde “Söz konusu alanlarda Bakanlığın Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğünce yürütülen herhangi bir etüt çalışması bulunmamaktadır.” denilmektedir.

BOTAŞ Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş Etüt ve Proje Daire Başkanlığı; 11/06/2018 tarihli 26106802-622.02-E.1894468/24476 sayılı görüşünde “Konya İli, Beyşehir İlçesi, Gölyaka Mahallesi(Kubad Abad) 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı için Koruma Amaçlı Nazım İmar Planlarına esas yazı ekleri tarafımızca incelenmiş olup belirtilen alan içerisinde Kuruluşumuza ait mevcut veya planlanan boru hattı ve tesisimiz bulunmamaktadır.” denilmektedir.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü; 19.04.2018 tarih ve 57299989-405.02-94922 sayılı görüşünde ilgili planların Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından uygun görülerek Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderildiğini, Beyşehir Gölü Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı çalışmalarının devam ettiğini ve ilgili planların Konya Kültür Varlıklarını Koruma

Bölge Kurulu tarafından uygun görüldüğü şekli ile uygun görüldüğü, nihai görüşün Uzun Devreli Gelişme Planının onaylanmasına müteakip bildirileceği belirtilmiştir.

Plan çalışmaları kapsamında Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı'nca 16.03.2016 tarih ve 50516134-045.01-216-1277-1279/9582 sayılı dağıtımli yazısında DSİ 4. Bölge Müdürlüğü ve Karayolları 3. Bölge Müdürlüğü'nden planlamaya altlık oluşturacak bilgi, belge ve görüşler istenmiştir. Fakat ilgili kurumlardan yazıya istinaden bir cevap verilmemiştir. 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun

Madde 8 - e) (Ek: 12/7/2013-6495/73 md.) :

“Kamu kurum ve kuruluşları veya plan müellifleri; ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından plana ilişkin görüşlerini alır. Kurum ve kuruluşlar, görüşlerini en geç otuz gün içerisinde bildirmek zorundadır. Görüş bildirilmesi için etüt ve analiz gibi uzun süreli çalışma yapılması gereken hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine otuz günü geçmemek üzere ilave süre verilir. Bu süre içerisinde görüş bildirilmediği takdirde plan hakkında olumsuz bir görüşün bulunmadığı kabul edilir.”

Şeklindeki hükmüne istinaden görüş bildirmeyen kurum ve kuruluşların görüşlerinin olumlu olduğu kabul edilmektedir.

EK 2: ALAN FOTOĞRAFLARI*Fotoğraf 1: Batı Köşkü'nün Havadan Görünüşü**Fotoğraf 2: Batı Köşkü'nün Genel Görünüşü*

Fotoğraf 3: Hamalı Köşk'ün Havadan Görünüşü

Fotoğraf 4: Hamalı Köşk'ün Genel Görünüşü

Fotoğraf 5: Hamamlı Köşk'ün İç Görünüşü

Fotoğraf 6: Tersane

Fotoğraf 7:Küçük Saray'ın Havadan Görünüşü

Fotoğraf 8:Küçük Saray'ın Genel Görünüşü

Fotoğraf 9: Küçük Saray'ın Genel Görünüşü

Fotoğraf 10: Küçük Saray'ın İç Görünüşü

Fotoğraf 11:Hamamın Görünüşü

Fotoğraf 12:Büyük Saray'ın Havadan Görünüşü

Fotoğraf 13: Büyük Saray'ın Genel Görünüşü

Fotoğraf 14: Büyük Saray'ın İç Görünüşü

Fotoğraf 15:Hava Fotoğraftı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Mürsel Kartal
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Beyşehir-1988
Telefon : 0554 848 73 76
Faks : -
E-Posta : kartalkentplanlama@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Zübeyir Gündüzalp Koleji, Ermenek, Karaman	2005
Üniversite	: Selçuk Üniversitesi, Selçuklu, Konya	2011
Yüksek Lisans	: Konya Teknik Üniversitesi, Selçuklu, Konya	Devam
Doktora	: -	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2011	Özel Sektör	Şehir Plancısı
2012-2014	Konya Büyükşehir Belediyesi	Şehir Plancısı
2014- Devam	Özel Sektör	Şehir Plancısı

UZMANLIK ALANI

-Şehir ve Bölge Planlama
 -Gayrimenkul Yatırımları
 -İş Sağlığı ve Güvenliği

YABANCI DİLLER:

-İngilizce